

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM
YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK ALINMASI
GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU**

**(10/ 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203,
2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979,
3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493,
3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921,
3922, 3923, 3924)**

TUTANAK DERGİSİ

**15'inci Toplantı
23 Haziran 2021 Çarşamba**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalar ve Komisyonun 22/6/2021 tarihli Toplantısında Komisyondan çekilme kararı alan CHP'li Komisyon üyelerinin Komisyona bundan sonra katılmasını temenni ettiğine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, TBMM'nin milletin temsilinin yapıldığı mekân olduğuna ve Komisyonu kimsenin yok hükmünde sayma hakkının olmadığına ilişkin açıklaması

4.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Kadına yönelik şiddetle mücadelede kadınlarla ilgili söylemleri siyasallaştırmamak gerektiğine ilişkin açıklaması

5.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği Başkanı Hilal Gencay'ın yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in, Komisyonunda müzakerenin bulunmadığına ve Komisyonun şaibeli olduğuna ilişkin açıklaması

2.- Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği Başkanı Hilal Gencay'ın, Komisyonla dair eleştirilerinin yanlış anlaşıldığına ilişkin açıklaması

IV.- SUNUMLAR

1.- Anadolu'dan Yeryüzüne Sivil Toplum Kuruluşları Vakfı (AYSİT) Başkanı Serpil Balat'ın, kadına yönelik şiddet eylemleri çeşitleri ve şiddetle mücadeleyle yönelik önerileri hakkında sunumu

2.- Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği Başkanı Hilal Gencay'ın, kadına yönelik şiddetin altında yatan nedenler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

3.- Hazar Kültür Eğitim Dayanışma Derneği Başkanı Songül Ertem'in, genel olarak şiddet ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin önerileri hakkında sunumu

4.- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Gönüllüsü Gülsun Kanat Dinç'in, kadına yönelik şiddetle mücadelenin nasıl olması gerektiği hakkında sunumu

5.- Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA.DER) Temsilcisi Tuba Torun'un; kadına yönelik şiddetle mücadelede uygulamada yaşanan problemler hakkında sunumu

V.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Anadolu'dan Yeryüzüne Sivil Toplum Kuruluşları Vakfı (AYSİT) Başkanı Serpil Balat, Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği Başkanı Hilal Gencay, Hazar Kültür Eğitim Dayanışma Derneği Başkanı Songül Ertem, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Gönüllüsü Gülsun Kanat Dinç, Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA.DER) Temsilcisi Tuba Torun tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşmeler

**KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10/ 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675,
2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505,
3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924)

**15'inci Toplantı
23 Haziran 2021 Çarşamba**

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 13.44'te açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Öznur Çalık,

Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara ve Komisyonun 22/6/2021 tarihli 14'üncü Toplantısında Komisyondan çekilme kararı alan CHP'li Komisyon üyelerinin Komisyona bundan sonra katılmasını temneni ettiğine;

Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in, yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine;

TBMM'nin milletin temsilinin yapıldığı mekân olduğuna ve Komisyonu kimsenin yok hükmünde sayma hakkının olmadığına;

Kadına yönelik şiddetle mücadelede kadınlarla ilgili söylemleri siyasallaştırmamak gerektiğine;

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği Başkanı Hilal Gencay'ın yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin;

İlişkin açıklama yaptı.

Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir, Komisyonda müzakerenin bulunmadığına ve Komisyonun şaibeli olduğuna ilişkin açıklama yaptı.

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği Başkanı Hilal Gencay, Komisyona dair eleştirilerinin yanlış anlaşıldığına ilişkin açıklama yaptı.

Anadolu'dan Yeryüzüne Sivil Toplum Kuruluşları Vakfı (AYSİT) Başkanı Serpil Balat tarafından, kadına yönelik şiddet eylemleri çeşitleri ve şiddetle mücadeleye yönelik önerileri;

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği Başkanı Hilal Gencay tarafından, kadına yönelik şiddetin altında yatan nedenler ve çözüm önerileri;

Hazar Kültür Eğitim Dayanışma Derneği Başkanı Songül Ertem tarafından, genel olarak şiddet ve kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin önerileri;

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Gönüllüsü Gülsun Kanat Dinç tarafından, kadına yönelik şiddetle mücadelenin nasıl olması gerektiği;

Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA.DER) Temsilcisi Tuba Torun tarafından; kadına yönelik şiddetle mücadelede uygulamada yaşanan problemler;

Hakkında sunum yapıldı.

Anadolu'dan Yeryüzüne Sivil Toplum Kuruluşları Vakfı (AYSİT) Başkanı Serpil Balat, Kadının İnsan Hakları-Yeni zmler Derneği Başkanı Hilal Gencay, Hazar Kültür Eğitim Dayanışma Derneği Başkanı Songül Ertem, Mor atı Kadın Sığınağı Vakfı Gönüllüsü Gülsun Kanat Din, Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA.DER) Temsilcisi Tuba Torun tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 17.46'da toplantıya son verildi.

23 Haziran 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.44

BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)

BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)

SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)

KÂTİP: Esin KARA (Konya)

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, kıymetli arkadaşlar, toplantı yeter sayımız vardır.

Toplantıyı açıyorum.(*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara ve Komisyonun 22/6/2021 tarihli Toplantısında Komisyondan çekilme kararı alan CHP'li Komisyon üyelerinin Komisyona bundan sonra katılmasını temenni ettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Toplantı gündemimize geçmeden önce önemli bir hususla ilgili kısa bir açıklama yapmak istiyorum.

Anayasa'nın 98'inci ve İç Tüzük'ümüzün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca, Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 09/03/2021 tarihli 56'ncı Birleşiminde AK PARTİ, CHP, MHP, İYİ Parti Gruplarının ve milletvekilleri tarafından verilen konuya ilişkin toplam 43 önerge kapsamında tüm partilerin oy birliğiyle kurulan bir komisyondur.

Araştırma Komisyonumuz 21 Nisan 2021 tarihi itibarıyla çalışmalarına başlamıştır. 22 Nisanda ise Komisyonumuzun çalışma usul ve esasları ve dinlenmesi gereken kurum, kuruluş ve kişilere yönelik değerlendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda, Komisyonumuzun çalışma takvimi ile Komisyonda görevlendirilecek uzmanların belirlenmesine ve Komisyona davet edileceklerin tespitine ilişkin hususlar görüşülmüştür.

Komisyon üyelerimizce, kurum ve kuruluşların içinde yer aldığı 200'e yakın kurum ve kişi isminin Komisyonda dinlenmesi önerilmiştir. Gönül arzu eder ki önerilen 200 kurum ve kuruluşu da burada dinleyelim. Zamanımızın yetersizliği ve süreli bir Komisyon olmamızın getirmiş olduğu anlayışla biz sizlere Komisyon üyesi arkadaşlarımızın önerileriyle davetlerimizi yaptık. Yapılamayanları da yazılı almak üzere çaba sarf edeceğiz.

22 Nisandaki bu toplantıda, Komisyonun çalışma takviminin taslak hâli de Komisyon üyeleriyle paylaşılmıştır. Komisyonumuz, bu toplantıda alınan karar ve öneriler doğrultusunda yasal süresinde raporunu sunmak üzere çalışmalarına hızla ve yoğun bir programla başlamış, ayrıca toplantılarının verimli geçmesini teminen gerekli önlemleri de almıştır. Milletvekilleriyle taslak programlar paylaşılmış, toplantı gündemleri mümkün olan en kısa sürede Komisyon üyesi arkadaşlarımıza ulaştırılmıştır.

(*) Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Komisyon çalışma usul ve esasları kapsamında, görüşmelerin verimli ve etkin geçmesinin sağlanması Komisyon Başkanlığının görevleri arasındadır. Komisyon Başkanlığımızca, Komisyonun çalışmasına yönelik uygulamalarımızda İç Tüzük'e, Komisyon çalışma usullerine ve teamüllere herhangi bir aykırılık söz konusu değildir. Komisyon toplantılarımızın zaman kısıtı dikkate alınarak tüm üyelerimizin görüşmelere etkin katılımını sağlayacak şekilde yürütülmesi amacıyla gerekli tüm tedbirlerin alınması kapsamındaki usul uygulamalarımız ifade özgürlüğünün engellenmesi kapsamında asla değerlendirilmemelidir. Sınırsız bir görüş beyan etme süresi talebinin kabulü mümkün değildir. Başkanlığımızca, sunum yapan kişilere gerek sunumları gerekse sorulara verecekleri cevaplara yönelik bir yönlendirme yapmamız da asla söz konusu değildir. Komisyon çalışmalarının düzen içerisinde, etkin şekilde yürütülmesine dair usule yönelik hatırlatmalarımızın bu nitelikte değerlendirilmesi kabul edilemez.

Komisyon çalışmalarımız kapsamında, kurum ve kuruluşlarca iletilen görüş ve sunumlar üyelerimize verilmektedir. Konuya ilişkin, Komisyona ulaşan diğer bilgi ve belgeler de Komisyon üyelerimize ulaştırılacaktır. Komisyon çalışmaları hâlen devam etmektedir, dolayısıyla gelen cevapların güncelliğini kaybetmesini sağlamak, bu vesileyle üyelere ulaştırılmadığı iddiası tamamen gerçek dışıdır.

Kadına yönelik şiddetin sosyal, ekonomik, hukuki, kültürel ve sağlık olmak üzere çok boyutlu bir sorun alanı olması Komisyonun çalışmalarının yoğunluğunu daha da artıran bir faktördür. Komisyonumuzun süreli kurulması, milletvekillerinin ve gelen temsilcilerimizin zaman kısıtı da dikkate alınarak Komisyonun en etkin şekilde çalışabilmesine yönelik tüm tedbirler Komisyon Başkanlığımızca alınmaktadır.

Komisyonumuz bugüne kadar toplam 14 toplantı gerçekleştirmiş olup konuyla ilgili sorumlu kuruluşlar bakan düzeyinde olmak üzere en üst seviyede temsil edilmiştir. Başkanlığımızca, alanında uzman akademisyenlerimiz, medya temsilcilerimiz, meslek birlikleri, yargı organları mensupları, barolar ve her görüşten sivil toplum örgütlerinin, uluslararası kuruluşların da en üst seviyede Komisyonumuzda dinlenmesi için yoğun mesai harcanmaktadır. Bugüne kadar yapılan tüm çalışmalarda, Komisyon üyelerimiz ve hatta Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimiz de çalışmalara özveriyle katılım ve katkı sağlamışlardır.

Bugüne kadar yapılan 14 Komisyon toplantısında toplam 55 kurum ve kuruluş, 100'den fazla katılımcı ve 60 temsilci tarafından sunum gerçekleştirilmiştir. Komisyonumuzun üç aylık görev süresi 20 Temmuzda sona erecektir. 22 Haziran tarihli Genel Kurulda alınan karar gereği, Meclisin 8 Temmuza kadar çalışması, Genel Kurul çalışmalarının bitmemesi durumunda bu sürenin daha da uzatılması öngörülmektedir. Bu kapsamda, Komisyonumuzun bu üç aylık kısa süre içerisinde tüm dinlemelerini yapması, kalan bir aylık ek süre içinde de saha ve rapor çalışmalarını tamamlaması gerekmektedir, yani süremiz çok kısadır. Bunun için çok fazla insanı dinlemek istiyoruz ve herkesin bu Komisyona katkı da bulunmasını arzu ediyoruz. Konunun çok yönlü araştırılması, Komisyon çalışmalarımızın etkin ve verimli geçmesini teminen üyelerimizin talepleri de dikkate alınmak suretiyle Komisyonumuz yoğun bir şekilde çalışmaktadır. Komisyon toplantıları haftanın üç günü yapılarak haftalık on beş saati aşabilmektedir ki haftanın beş günü hatta yedi günü toplantı yapabileceğimizi Komisyon üyelerimize de defaatle söylemiş ama çalışma imkânları ve programları dolayısıyla üç gün içerisinde toplantılarımızı bugüne kadar yaptık. Komisyonun çalışma sürelerinin uzunluğu, çekilme iradesini açıklayan üyelerimizce de diğer çalışmalarını aksattığı gerekçesiyle de eleştiriye sebebiyet vermiştir.

Toplantılarımızın etkin ve verimli geçmesi, sunum sonrası soru-cevap ve değerlendirmelerde 19 milletvekilimizin etkin katılımlarının sağlanmasını ve söz haklarının korunması teminen Komisyon Başkanlığımızca süre sınırını aşan üyelerimize yönelik uyarılarımız da olmuştur. Bu uyarılar, sınırsız söz alma hakkı olamayacağı ve diğer üyelerin haklarının ihlal edilmemesi amacıyla her Komisyon toplantısında uygulanan genel usullerdir. Komisyon toplantısına davete edilen katılımcıların görüşleri kendilerini bağlamakta olup Komisyonumuzca desteklediği şeklinde yorumlanmasını asla kabul edemeyiz. Tüm katılımcılar kendi görüşlerini burada ifade ediyorlar, katılmak, katılmamak Komisyon üyelerimizin kendi takdirindedir.

Kadınlarımızın eşit bir birey olarak toplumsal hayatta yer almasına, güçlenmesine ve şiddetten korunmasına yönelik her türlü önlem, en etkin şekilde yirmi yıldır hem hukuki hem de politika düzeyinde alınmakta ve uygulanmaktadır. Uygulamadan kaynaklanan sorunların tespiti amacıyla yasama faaliyetleriyle ve bu kapsamda araştırma komisyonları kurularak sorunlar tespit edilmekte ve gerekli önlemlerin alınması sağlanmaktadır.

Başta Anayasamız olmak üzere, Türk Ceza Kanunu, Medeni Kanun, İş Kanunu gibi temel kanunlarımız; 6284 sayılı Kanun başta olmak üzere mevzuatımızda kadın hakları, kadın-erkek fırsat eşitliği ve kadına yönelik şiddetle mücadelede en ileri normlarla güvence altına alınmıştır. Kadın haklarının korunmasına, kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanmasına ve kadına yönelik şiddetle mücadeleye yönelik ulusal mevzuatımız, kadın haklarının en önemli teminatlarıdır. Özellikle, kadına yönelik şiddetle mücadelede güçlü kanunları olan bir ülkemiz. Kendi iç mevzuatımızın özellikle 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi'nin şiddetle mücadeledeki yeterliliği 22'nci, 23'üncü dönem CHP Milletvekili Sayın Gaye Erbatur tarafından da -ki katılımcı birçok kişi tarafından da- Komisyon toplantılarımızda açıkça dile getirilmiştir.

Kadına yönelik şiddeti bir insan hakkı ihlali ve partilertüstü bir konu olarak kabul etmemiz nedeniyle, Komisyonumuz tüm partilerin katılımıyla oy birliğiyle kurulmuştur. Komisyonumuz, kadına yönelik şiddetle etkin mücadelede kararlı olan bir iradenin tezahürü olduğu kadar bu konudaki samimiyetimizin de açık ve net bir göstergesidir. Aynı kararlılık ve samimiyete sahip olduğunu düşündüğüm ve dün çekilme yönünde açıklama yapan CHP'li Komisyon üyelerimizin de Komisyon çalışmalarımıza bundan sonra katılması temennisiyle, Komisyon çalışmalarımıza bundan sonra da emin, kararlı adımlarla devam edeceğiz.

Şimdi, Komisyon gündemimize...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Başkan, bununla ilgili söz almak istiyorum, gündeme geçmeden.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Komisyon gündemimize geçmeden yapmış olduğumuz açıklama ve onun üzerine söz talebinde bulunan Filiz Kerestecioğlu'na söz vermek istiyorum.

Buyurun Filiz Hanım.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in, Komisyonunda müzakerenin bulunmadığına ve Komisyonun şaibeli olduğuna ilişkin açıklaması

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Hoş geldiniz öncelikle.

Tabii, bu konunun muhatabı şu anda huzurumuzda aslında konuşmalarını yapmak üzere gelen sizler değilsiniz ama bir yandan da muhatabısınız diye düşünüyorum. O yüzden dünkü çekilme, tabii ki arkadaşların kararlarıdır ama ben sizin söylediklerinize ilişkin şu anda bazı şeyler ifade etmek istiyorum.

Şimdi, bu Komisyonu şaibeli yapan şey, aslında bu Komisyon kurulduktan on bir gün sonra İstanbul Sözleşmesi'nden bir gece kararıyla, tek kişinin kararıyla çekilmesidir. Yani burada, başka bir niyet sezilmesi ve bununla ilgili düşüncelerimizi daha önce ifade etmiştik. Ama her şeye rağmen kadına yönelik şiddet ister bu Komisyon olsun ister başka komisyonlar olsun, onlarca komisyonda çalışmış biri olarak da bu Komisyona katılma kararı aldık ve Semra Vekille birlikte bu Komisyonda yer aldık. Size üç sayfa tutan, çağırılması gereken kurumlar iletimizi gönderdik ve nasıl çalışması gerektiğine ilişkin de aslında düşüncelerimizi paylaşmaya gayret ettik. Ama biz de başından beri, bu Komisyonun çalışma biçiminde daha çok sizin söz almanız ve her gelenden sonra yaptığınız açıklamalar, her gelenin sözüne eğer biraz farklı düşünüyorsa müdahale edilmesi gibi durumlarla da karşı karşıya kaldık. Tabii ki, biz de yaptık, biz de eleştirdik gelenlerin düşüncelerini size söylemiştik, "Biz, burada TİHEK Başkanı niye dinliyoruz? Daha önce dinledik ve lütfen o tutanaklara bakın neler söylediğine." diye. Siz dediniz ki "Kimse beni TİHEK Başkanı Süleyman Bey'i dinlemekten alıkoyamaz." Evet, alıkoyamadı, dinledik ve gördük gerçekten söylediklerini. Gelen yargı mensuplarından da gördük nasıl önerilerde bulunduklarını ve hakikaten sizlerin de tepki gösterdiği öneriler söz konusu oldu.

Bu Komisyonun işleyişine ilişkin asıl sorun, burada müzakere yeteneğinin olmaması, yeteneği derken işleyişinin olmamasından bahsediyorum. Yani bu bir müzakere komisyonu değil. Şimdi biz niye kurduk bu Komisyonu? Kadına yönelik şiddetin engellemesi, sebeplerinin araştırılması. Daha önce kurmamış mıydık başka komisyonlar? Kurmuştuk. Sebeplerini bilmiyor muyduk? Biliyorduk. Biz burada İstanbul Sözleşmesi'nin Etkin Uygulanması ve İzlenmesi Alt Komisyonunda ne kadar zaman çalıştık? Bir buçuk sene çalıştık, bir buçuk sene bu Komisyona katkı sunduk ve orada hepsinin tutanakları mevcut. Bu raporu alabildik mi? Hâlâ biz bu raporu alamadık, İstanbul Sözleşmesi'nin Etkin Uygulanması ve İzlenmesi Konulu Alt Komisyon Raporu'nu hâlâ alamadık ki biz buna katkı sunalım tekrar işte şerhimizi yazalım, şu bu.

O zaman kusura bakmayın yani şimdi bir buçuk yıl çalışmış ve gerçekten Türkiye'de en etkin denetim mekanizmalarını getiren, bütün kurumlara yükümlülükler getiren, bütün kurumların rollerini tarif eden ve şiddeti önleme konusunda en etkin uluslararası sözleşmeden çıkacaksınız bir gece kararıyla, sonra da bu Komisyonda gelecek bakanlar bize "Ne güzel yaptık, şunu yaptık, bunu yaptık, onu yaptık." diyecekler. Siz de Öznur Hanım "Evet, Sayın Bakanım, ne güzel yapmışsınız, ne güzel etmişsiniz." diyeceksiniz. Şimdi, böyle komisyon olmaz.

Biz o bakanlara ve başkalarına şunu sorabilmeliydik "Ya, siz bunları bunları niye eksik yaptınız? Neden şiddeti önleyemiyoruz?" Şunu söylemiyorum; şiddet önlenabilir, hemen önlenabilir bir şey değil, dün de söyledim İsveç'te de var, Amerika'da da var, Fransa'da da var, dünyanın her yerinde var. Şiddet, sadece Türkiye'de olan bir şey değil ve sadece sizin iktidarınızda olan bir şey de değil. Bunun için kalkıp da hemen savunmalara geçmek durumunda da değilsiniz. Ama şöyle bir sorumluluğunuz var, yirmi yıldır iktidardasınız 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi'ni burada ben telaffuz ettim ilk olarak diye hatırlıyorum, çok iyi bir genelgeydi ve neden uygulanmadı diye. O genelgenin neresi uygulandı? 2006'dan bahsediyoruz, 2016 değil, 2006. 2006'dan bugüne -matematiğim çok iyi değildir-sayın, söyleyin kaç yıl geçmiş?

Şimdi, bunu uygulamayıp, bununla ilgili gereklilikleri yerine getirmeyip bir Komisyon kuruyoruz. "Ne kadar üst mertebedeki insanları dinleyebiliyoruz, ne güzel." diye getiriyoruz onları, dinliyoruz, ee, ondan sonra da Temmuz 19'da görevimiz tamamlanacak! Neydi bizim görevimiz, neyi tamamlayacağız,

hakikaten neyi tamamlayacağız? Bütün kadınlar 1 Temmuzda İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmenin uygulamaya geçeceği zamanın endişesini taşıyorlar. “6284’ün başına bir şey gelir mi?”nin endişesini taşıyorlar ve bize lütfen, anlatmayın, bizim gerçekten kırk yıllık bir kadın hareketi mücadelemiz var. Bu mücadeleyle bu arkadaşlar buraya geldiler yani hepsinin mücadelesi var ayrı alanlarda. Bunu iktidarlar, partiler yapmıyor, sivil toplum, kadın örgütleri, feministler; bunlar mücadele ediyorlar ve ondan sonra yasalar değişiyor. Dünyada böyle olur zaten, mücadele yoksa değişiklik yoktur, değişim yoktur, baskı vardır, diktatörlük vardır.

Ee, şimdi engellenen bu. “İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmeyelim.” diyen kadınlar engelleniyor, 25 Kasımlarda, 8 Martlarda sokağa çıkan kadınlar engelleniyor. Neden engelleniyor onlar, biz niye bu Komisyonunda bunu tartışmıyoruz, niye “Devlet gücü, kadınlara şiddet uyguluyor.”u yok tartışmıyoruz? Tartışabilir miyiz? Tartışamayız çünkü herkese bir terör yaftası hemen yapıştırılır. Yani “Bu Komisyonunda eşit rollere sahibiz.” diyebilmek için gerçekten gelenlerle müzakere etmek, şiddetin sebeplerini doğru dürüst konuşmak, yirmi yıllık iktidarınız süresince de alınmayan önlemleri, yeterli olmayan şeyleri tartışabilmemiz lazım ama biliyorum, şimdi ben konuştum, siz benden sonra tekrar söz alacaksınız, ben sizden sonra tekrar söz almayacağım çünkü arkadaşlara gerçekten saygımdan dolayı tekrar söz almayacağım çünkü bu, müzakere değil. Yani bu Komisyon bu anlamda gerçekten ilk baştan itibaren şaibeli bir Komisyon olmuştur ama ben ve Semra Vekilimiz ve partimiz şiddete karşı...

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – “Şaibe” ne demek? Bu Komisyona “şaibeli” diyemezsiniz.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Nesi şaibeli?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – “Şaibe”nin neden olduğunu açıkladım ama şaibenin neden olduğunu açıkladım, İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararı alındığı için.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) - Siz bu Komisyonu İstanbul Sözleşmesi’ne kurban ediyorsunuz, gerçekten kurban ediyorsunuz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ya, İstanbul Sözleşmesi’ne kurban etmek değil, bu Komisyonunda sadece gelenler dinleniyor, gelenlerin dinlendiği ve nelerin iyi yapıldığı anlatılacak, onun dışında da bir şey olmayacak, benim düşüncem de bu.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Siz beğenmeyebilirsiniz bu Komisyonu ama “şaibeli” diyemezsiniz, diyemezsiniz böyle bir şey.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Filiz Hanım, teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, söz taleplerinizi görüyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yani dolayısıyla siz de kendiniz söz alırsınız, söylersiniz ama uluslararası ve gerçekten daha öncesinde nasıl İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi yeterli olmadığı için Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi CEDAW kabul edildiyse dünyada, nasıl evrensel bildirge erkek şiddetini açıklamıyorsa ve kadına yönelik şiddeti önlemeye yeterli değilse, başka sözleşmeler çıktıysa İstanbul Sözleşmesi de böyle bir sözleşmedir ve böyle bir şey olmaz. “İstanbul’da imzalandı, biz imzaladık, ilk imzacıyız.” diye övünülüp ondan sonra arkasından yok “Bizim aile yapımız uymuyor.” Ya, İstanbul Sözleşmesi’ni açalım bir gün tartışalım bu Komisyonunda, nesi uymuyor aile yapısına, nesi uymuyor aile yapısına? (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) - Yok böyle bir şey.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Her gün konuşuyoruz, İstanbul Sözleşmesi...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Niye o zaman bu Mecliste kalktınız, İstanbul Sözleşmesi'nin Uygulanmasının İzlenmesi Alt Komisyonunu kurdunuz? Biz bir buçuk sene çalıştık bu Komisyonunda, ne idi o Komisyon? Sizin başkanınız, o Komisyonun Başkanı Hülya Nergis'e yazık ya. Onun öncesinde Canan Kalsın'a yazık ya, KEFEK Başkanı. Bu kadınlar niye çalıştılar bu komisyonlarda? HDP'li değil onlar, CHP'li değil onlar, İYİ Partili değil, AK PARTİ'li kadınlardan bahsediyorum, niye çalıştılar? Onca sene boyunca, onca aylar boyunca bu kadar insan gelip de burada, bütün barolar, bütün yargı mensupları niye geldiler ve dediler ki...(AK PARTİ sıralarından gürültüler)

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Biz niye çalışıyoruz, bizim çalışmalarımıza yazık değil mi?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Yazık, yazık, yazık; işte onu söylüyorum. İşte, onu söylüyorum, bu Komisyonunda...

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Maksat bu Komisyonu sabote etmekten başka bir şey değil. Bugüne kadar neyi istediniz de söyleyemediniz?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) - Ya, “Neyi istediniz?” Benim söylemen gerekmiyor, benim söylemem değil önemli olan.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Mutlu Hanım... Arkadaşlar... Mutlu Hanım...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Önlem almak, şiddeti önlemek ve gerçekten işlevli...

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Siz konuşun diye...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ya, “Siz konuşun.” Ne demek ya?

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Siz konuşun diye hakkımızdan feragat ettik. Saatler sürdü konuşmanız.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ben sizin hakkınızı alıp da konuşma yapmam. Ben kaç yaşında kadını, kendim gelmişim bu yere, kendim konuşurum.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Siz konuşun diye soru hakkımızdan feragat ettik.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Mutlu Hanım...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ya, niye feragat ediyorsunuz, etmeseydiniz gerçekten çok nazıksınız, bunu yapmanıza gerek yoktu.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Yirmi beş dakikadır siz sorunuzu sorun diye...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Filiz Hanım... Mutlu Hanım...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Saçma bir şey bu, saçma bir şey bu. Yani bunun için gerek yoktu feragat etmenize.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kerestecioğlu...

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Kimi istediniz de çağırmadık?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – “Kimi istediniz?” meselesi değil. Bu Komisyonun neden kurulduğu, saikin ne olduğu meselesi. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilirse, gerçekten 1 Temmuzdan önce bundan vazgeçilmezse bu Komisyonun da yerine getireceği hiçbir şey olmayacaktır.

Teşekkür ederim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Demir'in yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kerestecioğlu, teşekkür ediyorum.

Uzaktan gelen sivil toplum örgütlerimiz var, bunlarla ilgili 14 toplantı yaptık ve ilk kez konuşmuyoruz. Daha önce de söylenen sözler ve yaptığımız açıklamalar mevcut. Biz kadına yönelik şiddetle mücadelede kararlı tavrımızı devam ettiriyoruz, bunun için kurum kuruluşlar, medya dâhil olmak üzere birçok kurumu dinledik, kişiyi dinledik, akademisyenlerimizi dinledik bir hafta on gündür medyamızı dinliyoruz ve bugünden itibaren de olmazsa olmazımız sivil toplum örgütlerimizi dinleyeceğiz ve sivil toplum örgütlerimizi dinlerken de herkesin şunu çok net bilmesi lazım: Biz Komisyonumuza konuklarımızı davet ederken, fikirlerini almak ve onların düşüncelerini Komisyonumuzda dinlemek isteriz. Herkesin katılımcının fikrine katılması gibi bir durum söz konusu değildir. Dolayısıyla buraya fikirlerini sunmak ve katkıda bulunmak üzere gelen bütün sivil toplum örgütlerimizi canıgönülden kutluyorum, hoş geldiniz diyorum.

Şiddete sıfır tolerans anlayışının tüm plan, program ve politikalara yerleştirilmesi hedefi doğrultusunda şiddetle mücadelede güçlü koordinasyon ve sektörler arası iş birliğinin teşvik edilmesi, en önemli konu başlıklarımızdandır. Bu kapsamda kadına yönelik şiddetle mücadelede sivil toplum örgütlerinin rolü, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirler 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un diğer mevzuat uygulamasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri, kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin mekanizmaların etkin kullanılması, artırılması, kadına yönelik şiddetle mücadelede izlemenin ve değerlendirmenin etkinliğinin artırılması, Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon İzleme ve Değerlendirme Komisyonlarının çalışmalarının etkinliğinin değerlendirilmesi bizim için kıymetli, sivil toplum temsilcilerimizin söyleyeceği sözler önem arz etmektedir.

Bu konularla sunumlarını yapmak, sözlerini dinlemek üzere Komisyonumuza bilgi vermek üzere gelen Anadolu'dan Yeryüzüne Sivil Toplum Kuruluşları Vakfı Başkanı Serpil Balat'a söz veriyorum.

Serpil Hanım buyurun, ilk söz sizin.

IV.- SUNUMLAR

1.- Anadolu'dan Yeryüzüne Sivil Toplum Kuruluşları Vakfı (AYSİT) Başkanı Serpil Balat'ın, kadına yönelik şiddet eylemleri çeşitleri ve şiddetle mücadeleye yönelik önerileri hakkında sunumu

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Selamünaleyküm.

Yönetim Kurulumumuz adına ve kendi adıma böyle bir toplantıya bizi davet ettiğiniz için teşekkür ediyorum.

On dakika gibi kısa bir sürede, daha çok şey söyleyebilmek adına söylemek istediklerimi okumak istiyorum izninle. Şiddet, kişinin değerlerini, niteliklerini, kendine güvenini ve ruhsal yapısını bozucu etki yapan bir olgudur. Biz, kadını aileden bağımsız ya da ailenin karşısı değil, bilakis kadın ve erkekten müteşekkil evlilik birlikteliğinin temel unsuru olarak kabul ediyoruz. İçinde şiddet barındırmayan ailelerin sağlıklı bir toplumu inşa edeceğine inanıyor ve şiddetin her çeşidini reddediyoruz. Bir kişinin dahi ayağına degecek taşı kaldırmaya düstur edinmiş bir dinin mensupları olarak kimden olursa olsun, kime olursa olsun her türlü şiddetin karşındayız. Doğrunun ve hakikatin. bir Müslüman'ın yitik malı olduğuna inanarak kötülüğü önleyici her türlü tedbir yanında olmayı hem dinî hem de insani bir vazife olarak görüyoruz.

Kadına yönelik şiddetle mücadele etmek, bireyi ve aileyi korumak üzere geleceğe bırakacağımız en büyük mirastır. Kadını korumak: esasında aileyi, çocuğu ve toplumu korumaktır. Bir problemi çözebilmek için öncelikle o problemin varlığını kabul etmek ve bu problemi doğru tanımlamak gerekir. Son zamanlarda kadına yönelik şiddeti genel şiddet olaylarından ayırmamak gerektiği yönünde bir talep olduğunu görüyoruz. Bunu kesinlikle doğru bulmuyoruz. Yapılan araştırmalar gösteriyor ki ülkemizdeki kadınların yüzde 30'u en yakını tarafından evinin içinde, yani eşi, eski eşi, babası veya kardeşi tarafından şiddete uğruyor. Siz hiç eşi tarafından veya kız kardeşi veyahut annesi tarafından öldürülen erkek duydunuz mu? Birkaç istisna dışında yok böyle bir şey.

Aile kurumunu kutsuyor olmamız maalesef aile içinde erkekten kadına bir şiddetin var olduğu gerçeğini değiştirmiyor. Kadın ve erkeği her konuda ayrı kompartımanlara oturtan zihniyet, ne hikmetse kadın hakları, kadına şiddet, kadın cinayeti söz konusu olunca “kadın” kelimesinden rahatsız oluyor. Kadın ile erkeği hiçbir alanda insan olma paydasında eşit görmeyenler kadın öldürülürken eşitlemeyi uygun görüyorlar. Kadına yönelik şiddet, kadınlara karşı bir insan hakları ihlali ve ayrımcılıktır. İster 28 Şubat döneminde yaşadığımız başörtüsü yasakları gibi kamu tarafından gelsin, isterse özel yaşamda meydana gelsin tehdit, zorlama veya özgürlüğün rastgele bir biçimde kısıtlanması gibi eylemler kadına yönelik şiddet eylemidir.

Aile içi şiddet çok yönlü bir olgudur ve şiddete neden olabilecek pek çok etken bulunmaktadır. Aile içi şiddeti incelerken bu faktörlerin yanı sıra kültürün, kültürel rol kalıplarının da incelenmesi gerekir. Kadına yönelik şiddetin sadece fiziksel değil duygusal, cinsel ve ekonomik gibi çeşitlerini de göz ardı etmemeliyiz.

Somut çıktıları olması sebebiyle daha görünür olan fiziksel şiddet kadının resmî nikahlı eşi ya da gayriresmî birlikte yaşadığı eşi yani partneri veya diğer aile bireyleri tarafından fiziksel saldırıya maruz kalması şeklinde gerçekleştiğini görüyoruz. Yapılan araştırmalarda kadına şiddetin temelinde sosyokültürel ve ekonomik faktörlerin, farklı sosyal çevrelerden gelmelerin, ikili ilişkilerden kaynaklı sorunların, toplum baskısının, psikolojik faktörlerin, alkol ve madde bağımlılığının yer aldığı görülmekle birlikte en önemli sebeplerden birinin de kültürel kodlarla ilgili olduğunu düşünüyoruz.

Bütün dünyada kadınlar cinsiyetleri dolayısıyla şiddete uğramakta ve maalesef bu durum pek çok kültürde normal karşılanmaktadır. Dünya tarihî, hatta dinlerin tarihi kadınların yakılmasından diri diri gömülmesine kadar pek çok şiddet örneğine sahne olmuştur. Kadına yönelik şiddeti genel şiddet olaylarından ayıran özellik cinsiyet temelli olmasıdır. Sadece kadın olduğu için şiddete maruz kalmaktadır kadınlar. Kadını insan olmada kendiyile eşit görmeyen, hâkimiyeti altında olan bir mal gibi gören, tasarruf edilebilecek bir şey olarak gören bir zihniyetin ürünü olduğunu düşünüyoruz, görüyoruz. Şiddetin kültür tarafından erkeğe verilmiş bir hak olarak algılanmasından kaynaklanmaktadır bu. Halbuki kadın ve erkek insan hakları bağlamında eşittirler. Huzurlu ve mutlu ailelerde kadın ve erkek rolleri hakkaniyete uygun olarak belirlenmiştir. Biyolojik farklılıkların oluşturduğu ayrımlar, kültürel olarak cinsiyet rolleri ile daha keskin bir yapıya bürünmüştür.

İkinci olarak cinsel şiddet diyebiliriz şiddetin türlerini açıklarken. Bunun çok çeşidi var, ona, genel cinsel şiddete girmek istemiyorum kadına yapılan ama ben eşin şiddetinden biraz bahsetmek istiyorum. Kadının rızası olmadan cinsel ilişkiye zorlanması biçiminde gerçekleşir ve fiziksel şiddetle birlikte de görülmektedir. Kadına yönelik şiddetin en önemli unsurlarından biri, eşin cinsel şiddetidir. Eşin cinsel şiddeti, iki kategoride karşımıza çıkıyor: Bir tanesi adet günlerinde ilişkiye girmek, anal ilişki gibi ilişkiler, fiziksel ve psikolojik cinsel şiddet, rızasız ilişkiler, eşe tecavüz. Diğer bir kategori ise cinsel yolla bulaşan hastalıkların eşe taşınmasıdır. Bunların başında da rahim ağzı kanserine neden olan HPV virüsü, AIDS'e neden olan HIV virüsü, frengiye neden olan sifiliz ve bunun gibi bazı enfeksiyon

hastalıkları gelir. Cinsel yolla bulaşan HPV virüsünün rahim ağzı kanseriyle direkt bağlantısı bilgisi son yıllarda literatüre de girmiştir. Evlilik muayenesinde bulaşıcı hastalık taraması yapılması olumludur. Evlilik süresince riskli cinsel davranışları olan bireylerin muayene ve tetkiklerinde bu hastalıklardan birinin tespiti durumunda eşe bildirilmesinin zorunlu hâle gelerek yasalaşmasını talep etmekteyiz. Kısaca cinsel yolla bulaşan hastalıklar kadınlar için organ kaybı ve hayati risk oluşturmaktadır. Bu hastalıkların başta eşi olmak üzere ondan etkilenebilecek tüm bireylere bildirilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Kısaca duygusal şiddete de değinecek olursak çoğunlukla aşağılama, bağırma, yetersiz olduğunu söylemek, kıskançlık, korkutma gibi, kural koyma gibi biçimlerde kendini gösterir. Bu şiddet türü toplumumuzda en yaygın olan şiddet türü olmasına rağmen çoğu zaman mağdur, şiddete uğradığını bile fark etmez, toplumda en mazur görülen şiddet biçimidir.

Kısaca önerilerimizi okumak istiyorum. Uzun vadede en köklü şiddetle mücadele, eğitimle olmalıdır. Okul öncesinden başlamak üzere temel eğitimin tüm kademelerinde kadın ve erkek eşitliği, problem çözme teknikleri, iletişim becerileri geliştirme, öfke kontrolü, empati, saygı ve merhamet gibi değerler müfredata alınmalıdır. İnsan hakları hem yaygın hem de özgün eğitimde MEB müfredatında yer almalıdır. Evlilik öncesi nişanlı gençlere sertifika programları teşvik edilmeli, kampanyalar düzenlenmeli, gençlerin iletişim becerileri, çocuk eğitimi ve ev yönetimi becerileri geliştirilmelidir. Saldırganlık öğrenilen bir davranıştır. Saldırganlık kadar saldırgan olmama davranışı da öğrenilebilir bir davranış örüntüsüdür.

Şiddetin ve özellikle kadına karşı şiddetin, dijital bir dünyaya doğan ve sosyal medyadan her şeyi anında öğrenen gençlere, evlilik kurumuna ve toplumsal yapıya etkisi acilen araştırılmalıdır. Dijital mecraların etkin kullanımı çok önemli. Özellikle Aile Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Diyanet bu mecralarda gündem oluşturarak olumlu mesajlar verecek, kuşatıcı kamu spotları ve kısa filmlerle barış ve güven toplumunu hedeflemeli ve “şiddete hayır” kesin bir dille ifade etmelidir. Toplumsallaşma süreci çerçevesinde gerek çocukluk döneminde gerekse yetişkinlik döneminde kitle iletişim araçlarının özellikle de televizyonun etkisiyle kolay öğrenilebilen saldırganlık davranışlarının ortaya çıkmaması ve çıkması hâlinde bunun yol açtığı çatışmaları ve şiddet olaylarının çözümü için çaba gösterilmesi gereklidir. RTÜK’ün fonksiyonu artırılmalıdır, habercilik dili denetlenmelidir. Yazılı ve görsel basın haberlerinde kadın cinayetlerinin infaz olarak nitelenmesi öldürülen kadının ölümü hak ettiği öldürenin ceza verme yetkisi hakkı olduğu fikrini oluşturuyor ve her cinayet haberinde bu fikir pekişiyor. İnfaz kelimesinin kullanılmasının bir cezai yaptırımı olması gerekir.

Diyanet İşleri Başkanlığının 2014’te yaptığı Türkiye’de Dinî Hayat Araştırması’na göre cuma namazı hiç kılmayan, yüzde 7,2. Bu da gösteriyor ki bu toplumun yüzde 92’si ara sıra da olsa cuma namazına gidiyor. Cuma hutbelerinde bu konu işlenmedi. Geçen hafta bu, konuydu cuma hutbesinde ama camiye giden birçok arkadaşımız diyor ki: “Çocuğa merhametten bahsedildi, yaşlılara merhametten bahsedildi ama eşlerin birbirine merhametinden hiç bahsedilmedi hutbelerde.” Cuma hutbelerinde dil çok önemli, kadına ilgili algıyı oluşturmada etkisi çok büyük. Gençleri kazanacak, merhamete çağırان özenli bir dil kalbi ve zihni temizler. Ayrıca sahabe dönemindeki evliliklerden örnekler verilmeli. Boşanmanın normal bir olay olduğu, kadınların da boşandıktan sonra çok rahat evlenebilmesi gerektiği anlatılmalı. Maalesef Türkiye’de kültürel olarak kadına bir kere evlilik hakkı tanınıyor. Kur’an’ın kız çocuklarını diri diri gömmekten menetmesi, üstünlüğün cinsiyetle değil takvayla olduğunu belirtmesi, kadın ve erkeği birbirine dost ve veli kılması, sevgili Peygamber’imizin ise erkekleri kadınlara iyi davranmaları konusunda uyarması, şiddete hayatının hiçbir döneminde yer vermemesi, kadın ve erkeği eşit derecede muhatap alması gibi emir ve uygulamaları, kadının saygın bir birey olması yolunda insanlık

tarihi adına atılmış en büyük adımlardan biridir ancak tüm bunlara rağmen Müslüman toplumlarda kadın konusu İslam'ın çizdiği ufuktan yoksun kalmıştır. Müslüman toplumlarda daha çok İslam öncesi kültür ve gelenekler ön plana çıkmış, Hazreti Hatice, Hazreti Fatıma ve Hazreti Aişe'lerinin örnek hayatları unutturulmuştur.

İstanbul Sözleşmesi'ne gelecek olursak, İstanbul Sözleşmesi kadınlara yönelik şiddetle mücadelede önemli bir adım, bir dur çağrısıydı, bir kararlılık göstergesiydi. Bugüne kadar öldürülmüş binlerce kadına vefa, şiddet gören kadınlara uluslararası hukuk açısından bir teminatı. Feshedilmiş olmasının şaşkınlığını yaşıyoruz. Bir metinden bir kelimenin çekilip nasıl tüm metnin manipüle edildiğini pratize etmiş olduk. Toplum mühendisliği örneklerinde çok aşındık, alışkındık da ama İstanbul Sözleşmesi'nin fesih sürecini yaşayarak siyasi mühendislik nasıl yapılır onu da tecrübe etmiş olduk. Bazı siyasiler, algı operasyonu konusunda uzman olan bazı akademisyenlerle iş birliği yaparak süreci başlattılar. Oluşturulan ekip, birçok köşe yazarıyla irtibata geçerek aynı minvalde İstanbul Sözleşmesi karşıtı ısmarlama yazılar yazdırtılar, daha sonra sivil toplum kuruluşları ve sivil STK STK, il il dolaşarak İstanbul Sözleşmesi'nin aileyi yıktığını anlattılar. Toplumsal cinsiyet kavramını cinsiyetsizlik teorisine, LGBT bireylerin şiddetten korunma hakkını, LGBT bireylerin evlenme hakkına nasıl döndürdüklerini hayretle izledik. "Ailenin kutsallığı"yla söze başladılar "Güçlü kadın, aileyi yıkıyor." diyerek sözlerini bitirdiler. Hiç ilgisi olmamasına rağmen evden uzaklaştırma, süresiz nafaka, erken evliliği bile bu sözleşme çerçevesinde tartışılar. Hatta absürt bir şekilde, enstest ilişkiyi meşrulaştırdığını bile savundular.

İstanbul Sözleşmesi'ne karşı çıkan bu grup, haklı bir özgüven kazanmış olacaklar ki hedeflerine 6284 sayılı Yasa'yı, Medeni Kanun'u, Türk Ceza Kanunu'nu ve CEDAW Sözleşmesi'ni koyarak mezkûr yasalarının iptali için çalışmalarına başlamışlar, İstanbul'dan Ankara'ya yürüme eylemi yapmışlar, bazı milletvekilleri ve siyasi parti başkanlarıyla da görüşerek destek toplamışlardır "Fe eyne tezhebun." diyoruz, bu gidişat nereye? İstanbul Sözleşmesi kaldırılrsa da kadına yönelik şiddetle ilgili kazanımlardan geri adım atılmamasını talep ediyoruz. 6284 sayılı Yasa'nın etkin uygulanmasını, uygulamadan kaynaklanan sorunların giderilmesini de talep ediyoruz. Darp raporu alarak evden uzaklaştırılan erkeklere öfke kontrolü eğitim alma zorunluluğu getirilmedi, ekonomik sıkıntı içinde olan evden uzaklaştırılmış erkeklere rehabilite evleri tahsil edilmeli, elektronik kelepçe uygulaması yaygınlaştırılmalı, boşanma davaları ivedilikle görülmeli, boşanma sürecinin şiddeti artırdığı göz ardı edilmemelidir, cezaevine girmiş olanlar ciddi bir rehabiliteye tabi tutulmalıdır, İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı evden uzaklaştırma neticesinde beklenen faydanın hasıl olup olmadığına dair bulguları bilimsel olarak incelemeli ve sık sık doğru verileri paylaşmalıdır; şeffaf veri paylaşımı, verilerin dedikodu malzemesi yapılmasını engeller, manipüle edilmesini önler. ŞÖNİM'lerin sayısı artırılmalıdır, her ailenin aile hekimliği projesi gibi bir aile danışmanı olmalı, aile içindeki enstest ve şiddet olaylarının erken tespit edilmesinin yolu açılmalıdır, eşler arasındaki geçimsizliklere şiddet üretmeden çözüm yolu aranmalıdır, şiddet mağduru annelerin çocuklarıyla özel olarak çalışılmalı, kamu spotlarıyla topluma bu çocukların yaşadığı travma anlatılmalıdır, KADES uygulaması devam etmelidir, kadına yönelik şiddetle mücadelede kadın erkek birlikte mücadele etmeli, hatta erkeklerin ve yöneticisi erkek olan sivil toplum kuruluşlarının öncülük yapması gerekmektedir. Böyle bir sorunun varlığını erkek cinsinin onuruna yakıştıramamalı erkekler, erkekliğin onurunu kurtarmalılar bu soruna bir çözüm bularak.

Teşekkür ediyorum beni dinlediğiniz için.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Serpil Hanım, teşekkür ediyorum.

Komisyonumuz, çalışmalarına devam ederken dâhil önerilerimiz, sizin önerilerinizle örtüşen önerilerimiz var, onlar hem bakanlıklarımızda hem de kurumlarında çok net kendini hissettiriyor. Bugün, Aile Bakanımız çok önemli bir genelge yayınladı. İçişleri Bakanlığımızın 6284'ün etkin uygulanması, Adalet Bakanlığımızın Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi İçin Koordinasyon Toplantısı sonrası yayınlamış olduğu 154/1 Genelgesi ve yine, Aile Bakanlığımızın bugün yayımlamış olduğu genelgeyi... Uygulamadan kaynaklanan aksaklıklar, konukevleri dâhil olmak üzere etkin bir şekilde sürecin içerisinde olduklarını ve çözüm konusunda hassasiyet gösterdiklerini bizlerle de paylaştılar. Bundan sonra da sizin önerilerinizi de Komisyonumuz kayıtlarının altına aldı.

Ben teşekkür ediyorum.

Hemen sözü, Kadının İnsan Hakları ve Yeni Çözümler Derneği Genel Koordinatörü Sayın Hilal Gencay'a bırakmak istiyorum.

Hilal hanım, sizinle birlikte Savunuculuk Koordinatörü Sayın Berfu Şeker Tüysüz de burada.

Hoş geldiniz, buyurun, sözü Hilal Hanım'a bırakıyorum.

Sayın Gencay, buyurun.

2.- Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği Başkanı Hilal Gencay'ın, kadına yönelik şiddetin altında yatan nedenler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCA – Teşekkürler.

Sevgili Komisyon üyeleri, kıymetli katılımcılar; öncelikle biz de Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği olarak uzun bir aradan sonra de olsa tekrar burada olmaktan, tekrar bir Komisyona davet edilmiş olmaktan dolayı mutlu olduğumuzu belirtmek isterim.

Biz feminist bir örgütüz, ekip kararıyla alırs her şeyi ve tüm aslında bu tür açıklamaları da beraber oluştururuz, o yüzden biz de bir metin oluşturduk, tüm ekibin uzlaştığı bir metin ve ben de izninle o metni burada okuyor olacağım, umarım on dakika içerisinde de tamamlayacağım.

Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği olarak, 1993 senesinden beri kadınların hiçbir ayırım gözetmeksizin, eşit ve özgür bireyler olarak hayatın her alanına kendi kararlarını vererek katılabilmeleri, yasalarla güvence altına alınan haklarını kullanabilmeleri için eğitim, savunuculuk ve feminist bilgi üretimi faaliyetleri gerçekleştiriyoruz. Geçen yirmi sekiz senede pek çok kazanım elde ettik. Kadın hareketinin mücadelesiyle -ki biraz önce Filiz Kerestecioğlu çok güzel özetledi- pek çok yasal değişiklik yapıldı. İlk koruma yasası ve 6284'ün de öncüsü olan 4320, Medeni Kanun, Türk Ceza Kanunu'ndaki cinsiyetçi bakış açısını değiştiren reformlar, Anayasa'daki kadın erkek eşitliğinin tanınması, kadınların şiddetten uzak yaşamalarının garantisi olan İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlüğe girmesi ve ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair 6284 sayılı Kanun'un kabul edilmesi kadın hakları bakımından çok önemli gelişmeler olmuştur. Ancak 2010'dan bu yana giderek hızlanan bir şekilde kadınların eşit yurttaşlar olabilmelerinin garantisi olan kazanılmış haklarının geri alınmaya çalışıldığını görüyoruz. Bununla birlikte, siyasi iradenin ve kamu kurumlarının kadınları bire bir ilgilendiren konularda dahi bağımsız kadın örgütleriyle uzun yıllardır ilişki kurmadığını da gözlemliyoruz. Bu sebeple, bu Komisyona çağırılmış olmamızı da şaşkınlıkla karşıladığımızı ifade etmek isteriz. Bunun göstermelik bir davet olup olmadığından, buraya söylediklerimizin bu Komisyona nasıl bir etki bırakacağına açıkçası emin değiliz. İstanbul Sözleşmesi'nden Cumhurbaşkanı kararıyla çekilineceğinin ilan edilmesinden kısa bir süre önce kurulan ve bunun ardından varlık amacı da sorgulanan bu Komisyonun katılımcı ve kapsayıcı bir sunumdan uzak bir şekilde işletildiğine dair eleştiriler olduğunu da biliyoruz ki biraz önce de tekrarlandı.

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Böyle bir usul yok.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Ama böyle olmadığını sizi davet etmemizle herhalde çok net hissettirdik diye düşünüyorum Hilal Hanım.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENÇAY – Ben bitirebilir miyim, sunumumu bitirebilir miyim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tabii, tabii, hayhay memnuniyetle.

Buyurun.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENÇAY – İsterseniz sunumdan sonra soruları alabiliriz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK - Tabii, tabii, tam da usul bu.

Buyurun.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENÇAY – Teşekkür ederim.

Üstelik dün itibarıyla CHP’li 4 Komisyon üyesinin Komisyona dair inancını kaybedip çekilmeleri de bu Komisyonun nasıl ilerleyeceğine dair kaygılarımızı artırmış bulunmaktadır. Toplumda eşitliğin sağlanabilmesi, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi, demokrasinin ve insan haklarına bağlı bir hukuk devletinin gereklerinin yerine getirebilmesi için eşitliği temel alan, ayrımcılığı ve şiddeti önlemek için şiddetin kaynağını doğru analizlerle ortaya koyan, şeffaf, katılımcı ve hesap verebilir, bütüncül bir devlet politikası ve siyasi irade gereklidir.

Bizi bugün davet etmiş bulunduğunuz Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılması ve Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırma Komisyonunun isminden şunu anlıyoruz: 2021 yılında siyasi irade, hâlâ kadına yönelik şiddetin sebep ve kaynaklarını anlamaya ihtiyaç duymaktadır. Oysaki şu anda konuşulması gereken kadına yönelik şiddetle ilgili İstanbul Sözleşmesi’ndeki çerçeveye uygun şekilde çözüm yollarının ve politikaların konuşulması olmalıdır.

Feministler olarak, kadına yönelik şiddetin sebeplerinin uzun yıllardır güçlü bir sesle söylüyoruz. Şiddetin sebebi: Kadınları eşit görmeyen erkek egemen sistemin kadınları kontrol etme, güç eşitsizliklerini devam ettirme, kadınların eşit bireyler olarak kendi hayatları üzerinde söz söyleme haklarını kısıtlama arzusudur. İstanbul Sözleşmesi tam bunu söyler, Sözleşmeyi alıntılamanız gerekirse: Kadınlar ile erkekler arasında yasal ve fiili eşitliğin gerçekleştirilmesinin kadına karşı şiddetin önlenmesinde temel bir unsur olduğunun altını çizer. Kadına karşı şiddetin, kadınlar ile erkekler arasında tarihten gelen, eşit olmayan güç ilişkilerinin bir tezahürü olduğunu ve bu eşit olmayan güç ilişkilerinin erkeklerin kadınlara üstünlüğüne, kadınlara karşı ayrımcılık yapmalarına ve kadınların tam anlamıyla ilerlemelerin engellenmesine yol açtığını ortaya koyar. Sözleşme, kadına karşı şiddetin yapısal özelliğinin toplumsal cinsiyete dayandığını ve kadına karşı şiddetin kadınların erkeklere nazaran ikincil bir konuma zorlandıkları en önemli sosyal mekanizmalardan biri olduğunu açıkça ifade eder. Sözleşme, bu tespitlerden yola çıkarak, cinsiyet, ırk, renk, din, dil, siyasi ve başka tür görüş, etnisite, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, sağlık durumu, engellilik, medeni hâl, göçmen veya mülteciler statüsü veya bambaşka bir statü gibi herhangi bir temele dayalı olarak ayrımcılık yapılmaksızın kadınları her türlü şiddete karşı korumak, kadına karşı şiddeti ve ev içi şiddeti önlemeyi, kavuşturmayı ve ortadan kaldırmayı amaçlar. Bunun da ancak toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamakla ve kuruluşların, yargı kurumlarının, kolluk kuvvetlerinin birbiriyle etkili ve işbirliği içinde çalıştıkları bütüncül bir politikayla mümkün olduğuna vurgu yapar. Sözleşme, hem şiddetin kaynağını hem de şiddeti önlemeye yönelik

amaçların nasıl gerçekleşeceğini çok somut olarak tarif etmektedir. Oysa, Türkiye'nin Avrupa Konseyi Dönem Başkanı olduğu sene İstanbul'da imzaya açılan, bu sebeple de ismini İstanbul'dan alan sözleşmeden Türkiye çekileceğini ifade etmiştir. Kimilerince “yerli ve milli” bulunmayan İstanbul Sözleşmesi, Türkiye’de ve dünyanın diğer ülkelerinde bire bir şiddete maruz kalan kadınlarla çalışan feministlerin, kadınların kadınlarla kurdukları dayanışmadan çıkardıkları deneyimlere dayanır. Bu deneyimle Türkiye’deki feminist örgütler, kadın örgütleri yıllardır bu konuda yapılması gerekenleri çok açık bir şekilde anlatıyorlar ancak bunlara kulak verilmemesi ve şiddetin sebeplerinin sil baştan tekrar araştırılması bizim için burada sorunun gerçek kaynağına ve çözümlerine odaklanılamayacağını gösteriyor.

Ayrıca, toplumsal cinsiyet eşitliği kavramına karşı çıkan kadın ve erkeğin biyolojilerinden ötürü eşit olmadıklarını iddia eden görüşler bu Komisyonunda dâhi savunulabilmiştir. Daha evvel Mecliste aile bütünlüğünü olumsuz etkileyen unsur ile boşanma olaylarının araştırılması ve aile kurumunun güçlendirilmesi için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırma Komisyonunda benzer bir sahneye şahit olmuştuk. Komisyondan çıkan raporda kadınların ve kız çocuklarının haklarından geri dönüş anlamına gelen pek çok maddeyle karşılaşmıştık. Bunlardan birkaçını sıralamak gerekirse: Hem şiddet başvurularında hem de boşanma davalarında arabuluculuk ve uzlaşma uygulanması, şiddete karşı koruma kararları için delil veya belge aranması, aile hukukuyla ilgili tüm duruşmaların gizli yapılması, boşanma danışmanlığıyla boşanmanın zorlaştırılması, nafaka hakkının süreye bağlanması... Daha uzuyor gidiyor listemiz.

İstanbul Sözleşmesinden çekilme kararıyla zaten hakkıyla uygulanmayan 6284’ün uygulamasında –Aile Bakanının da bu Komisyonunda ifade ettiği üzere– birtakım kafa karışıklıkları yaşanmaktadır. Sözleşmeden çekilme kararının yayınlanmasının ardından sosyal medyada “Morardınız mı?” etiketiyle kadına yönelik şiddeti öven paylaşımlara tanık olduk. Sırf bu örnek bile sözleşmeden çekilmenin kadına yönelik şiddeti teşvik ettiğini göstermektedir. Biz, kadınların nafaka hakkını sınırlandırmaya çalışan grupların sosyal medya üzerinden “Nafaka cinayet sebebidir.” paylaşımlarını yaptıklarını gördük. Tüm bu gruplar hakkında nefret söylemi üzerine herhangi bir hukuki işlemin yapılmadığını, bu grupların da talebi olan İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmenin ise hayata geçirildiğini gördük.

Gerek Başkanlık Divanının kuruluşuna ilişkin ilk toplantıdan bu yana çoğulcu ve demokratik olmadığına dair eleştiriler gerekse kadınların insan haklarına karşı politika ve söylemlerin odağı hâline gelen kişi ve grupların uzman olarak dinlenmesinden hareketle bu Komisyonun şiddetle mücadelede yeni ve etkin bir bakış açısı sunmak bir yana, kazanılmış haklarımıza daha da fazla kayıba yol açacak öneriler getirmesinden oldukça tedirginlik duyuyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Kadına azıcık saygı.

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Saygı şöyledir: Karşılıklı... Hakaret etmedikçe.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Hakaret mi? “Endişe duyuyoruz.” diyor.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Hakaret. Biz saygı duyuyoruz. Komisyona hakaret.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar...

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – O zaman gelmeyecek. Bakın, bir insan endişe duyduğu yere gelmeyecek.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Başkan... O nasıl bir üslup? Nasıl gelmeyecek? Biz niye duruyoruz burada?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar... Şükrü Bey...

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Bize hakaret ediyor. Biz milletvekiliyiz burada, hakaret ediyor bize.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ne hakareti?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar...

KADININ İNSAN HAKLARI – YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENÇAY – Sözümlü tamamlayabilir miyim? Sayın Başkan, sözümlü tamamlayabilir miyim?

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Komisyon olarak davet etmişiz, dinliyoruz, o saygıyı hak ediyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – İşte, bakın, Hilal Hanım, tam da bu sebeple benim arkadaşlarımıza “lütfen” demem, antidemokratik uygulama olarak algılanıyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Çok ayıp yaptığınız ya, gerçekten.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Eğer ben, burada...

Müsaade edin Filiz Hanım, arkadaşlar müsaade edin. Hilal Hanım sözünü tamamlasın, sonra her birinize tek tek demokratik bir usulle söz vereceğim ve söz isteyen tüm Komisyon üyelerine diğer arkadaşlarımla da haklarını ihlal etmeden sınırlı sürede fikirlerini ifade etmelerine müsaade ettik, bundan sonra etmeye devam edeceğiz.

Hilal Hanım, buyurun.

KADININ İNSAN HAKLARI – YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI – HİLAL GENÇAY – İkinci kez bölünmüş oldum. Bitiriyorum, çok az kalmıştı zaten.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

KADININ İNSAN HAKLARI–YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENÇAY – Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği olarak biz, kadına yönelik şiddetin altında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yattığını, toplumsal cinsiyet eşitliğini kabul etmeyen hiçbir perspektifin şiddetle mücadelede başarılı olamayacağını tekrar tekrar üstüne basa basa ifade etmek istiyoruz. Şiddetle mücadelenin en kapsamlı, en etkili yol haritası hâlihazırda Türkiye’nin ilk imzacısı olduğu İstanbul Sözleşmesi. İstanbul Sözleşmesi’nden geri çekilme kararından derhâl geri dönülmesini, sözleşmenin bağimsız kadın örgütlerinin katılımıyla eksiksiz bir şekilde uygulanmasını ve Türkiye’nin evrensel insan haklarına bağlı demokratik bir hukuk devleti çizgisine en kısa zamanda dönmesini temenni ediyoruz.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hilal Hanım, teşekkür ediyoruz. Bu Komisyon ilk kurulduğu andan itibaren listede var olan bütün arkadaşlarımızın fikirlerini beyan etmeleri ve Komisyona katkıda bulunmaları amacıyla inanılmaz kapsayıcı bir tavırla davetlerini yaptı ve bu samimiyeti, inancı ortaya koymak adına da sizler bugün buradasınız. Ben teşekkür ediyorum ama önyargıları kapının dışında herkesin bırakması gerekir. Komisyonun ilk toplantısının yapıldığı gün de yasak savma üzerine kurulan bir Komisyon olarak nitelendirilen Komisyonumuz, bütün kesimlerin sözlerini söyleyebileceği bir Komisyon hâline getiriliyor ve bugün sizi dinlerken de AYSİT’i dinlerken de, Serpil Hanım’ı dinlerken de mutlaka katılmadığımız ama sözlerinize hak verdiğimiz taraflarımızın da olduğunu bilmenizi isteriz. Ben, bu vesileyle sunumlarımız için teşekkür ediyorum.

Sözü Hazar Kültür Eğitim Dayanışma Derneği Başkanı Sayın Songül Ertem’e bırakıyorum.

Songül Hanım hayırlı olsun yeni göreviniz.

3.- *Hazar Kültür Eğitim Dayanışma Derneği Başkanı Songül Ertem'in, genel olarak şiddet ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin önerileri hakkında sunumu*

HAZAR KÜLTÜR EĞİTİM DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI SONGÜL ERTEM – Teşekkür ediyorum.

Yeni ve ilk sunumum burada nasip oldu.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Maşallah, ne güzel.

HAZAR KÜLTÜR EĞİTİM DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI SONGÜL ERTEM – Sayın Komisyon üyeleri, öncelikle davetiniz için teşekkür ederim. Ben de arkadaşlarım gibi konuşmama okuyarak devam edeceğim.

İstanbul Maltepe’de yaşayan Öğretim Görevlisi Doktor Aylin Sözer, eski erkek arkadaşı olduğu iddia edilen Kemal Delbe isimli erkek tarafından boğazı kesilerek...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Biraz sesi yükseltebilir miyiz? Biraz da sessiz olursak...

HAZAR KÜLTÜR EĞİTİM DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI SONGÜL ERTEM – Yakınlaştım biraz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Songül Hanım, mikrofonu...

Evet, uzman arkadaşlarımız konuşma yapan misafirlerimizin konuşma metinlerini alabilirseniz...

KADININ İNSAN HAKLARI – BAŞKANIYENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENÇAY – Metinde bazı değişiklikler yaptık ama...

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Tutanakları beklemeye gerek yok, ellerinde hazır varsa.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, arkadaşlar ben söylüyorum.

KADININ İNSAN HAKLARI - YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENÇAY – Sayın Başkan, ben konuşurken... Olmadı mı?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, öyle basınca, siz isteyince konuşamıyorsunuz.

KADININ İNSAN HAKLARI - YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENÇAY – Bu kadar demokratik değilmiş demek!

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ya, arkadaş, Kıymetli Başkanım...

KADININ İNSAN HAKLARI - YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENÇAY – Şaka yapıyorum, latife yapıyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yani ben inanmıyorum. Biz hepimiz demokratik bir toplumdan geliyoruz.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi, burada usuller var. Usullere uymamız gerekiyor.

KADININ İNSAN HAKLARI - YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENÇAY – Latife yapmak da yasak mı?

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Ne yasağı ya, ne yasağı?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar müsaade edin. Bir irade var ve söz isterseniz...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Latife yapmak da yasak mıdır? Gerçekten inanılmazsınız. Şurada tek kişi kaldım, gitmeme neden olmayın yani.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, arkadaşlar...

Songül Hanım, buyurun.

HAZAR KÜLTÜR EĞİTİM DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI SONGÜL ERTEM – Başlıyorum ben arkadaşlar, lütfen.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hilal Hanım, biraz sonra.

MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ (Adana) – Bakın, arkadaşlar... Buraya Komisyona gelen arkadaşlar, Başkanım bakın şurada...

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Kaleminizi kaldırmayın. Parmağınızı ve kaleminizi kaldırmadan konuşursanız seviniriz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – O şekilde daha iyi olur.

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Öfkeli ve olumsuz bir enerji var. Bunu ben en azından dinleyici olarak...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar müsaade edin.

Songül Hanım...

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Biz de yurttaşlarız, sahada mücadele veren kişileriz. Çok olumsuz ve öfkelisiniz.

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Ben de sizlere aynı şeyi söyleyecektim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli arkadaşlarım, bakın, arkadaşlar...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Herkes bunu bilmek zorunda mı, buraya gelen herkes?

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Değil ama nezaket sınırlarına bağlı birtakım...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Habibe Hanım, arkadaşlar...

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Siyasetçilerin eleştiriye katlanma yükümlülüğünü size söylememe gerek yok, bir avukat olarak söylüyorum Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararını. Zaten eleştiri almak üzere gelindi buraya.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Evet.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tuba Hanım, hoş geldiniz.

Arkadaşlar bir dakika ya.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ne güzel, iyi ki bir Komisyon kurdunuz diye gelmedik buraya. O zaman gerçekten kendi dinlemek istediklerinizi çağırın ya.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kerestecioğlu...

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Ah Filiz Hanım, keşke Bakanlar geldiğinde de bu kadar anlayışlı olsaydınız. Çağırmasaydınız yani.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Nasıl anlayışlı olayım? Onlar Bakan, Bakan. Niye anlayışlı olayım Bakana karşı? Yirmi yıldır iktidarsınız diyorum ya.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kerestecioğlu.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Onlar iktidar mı? Onlar kırk yıldır mücadele ediyorlar şiddeti önlemek için hepsi.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yelda Hanım...

Sayın Kerestecioğlu...

Songül Hanım buyurun.

HAZAR KÜLTÜR EĞİTİM DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI SONGÜL ERTEM – İstanbul Maltepe’de yaşayan Öğretim Görevlisi Doktor Aylin Sözer eski erkek arkadaşı olduğu iddia edilen Kemal Delbe isimli erkek tarafından boğazı kesilerek ve yakılarak öldürüldü, Malatya’da yaşayan Selda Taş, evli olduğu ve çok sayıda sabıka kaydı bulunduğu öğrenilen Mehmet Taş isimli erkek tarafından tabancayla başından vurularak öldürüldü. Gaziantep’te yaşayan Vesile Dönmez, şizofreni hastası olduğu iddia edilen Uğur Dönmez tarafından pompalı tüfekte başından vurularak öldürüldü. Bu cinayetlerin hepsi sadece yirmi dört saat içerisinde ülkenin farklı yerlerinde işlendi.

Ülkemizde kadın hakları ve kadın erkek fırsat eşitliği alanında son yıllarda çok önemli gelişmeler kaydedilmiştir fakat bununla beraber, toplumsal cinsiyet kodları hâlen çoğunlukla kadın aleyhine işlemektedir. Kadının kültürel kodlardan ve toplumsal yapılardan gelen dezavantajını sübvansetmek için pozitif ayrımcılık yapmak ve kadın lehine tedbirler almak anlamlı ve gereklidir; adalet ancak bu şekilde tesis edilebilmektedir.

İçişleri Bakanlığı 2017’de 353, 2018’de 279, 2019’da 336 ve 2020’de ise 266 kadın cinayeti işlendiğini bildirmiştir. Verilere göre, katillerin yüzde 63,5’i eş, yüzde 32’si ise erkek akrabalarıdır. Hâl böyleyken, devletlere kadına karşı şiddeti önleme, şiddet kurbanlarını koruma, failleri kovuşturma ve şiddeti önleyici tedbirleri alacak iyileştirmeler yapma sorumluluğunu yükleyen İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmiş olmamız izahı zor bir durumdur. Sözleşmeden çekilmenin sağladığı psikolojik üstünlüğün canilerde nasıl bir pozitif etki yaratabileceği de açıktır. Bilindiği üzere İstanbul Sözleşmesi’nin yürürlükten kaldırılması için mücadele edenler sözleşmenin aile yapımızı hedef aldığını iddia etmekteydiler. Sesi çok yüksek çıkan bu küçük grup şimdi de 6284 sayılı Kanun’u, Türk Medeni Kanunu’nu, CEDAW ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi demokrasilerde olmazsa olmaz en temel hak ve özgürlükleri güvence altına alan sözleşmeleri ve kanunları hedef almaktalar. Bu gruplar kendi anlayışları ve erkeklik kodları adına ülkedeki tüm kadınların hayatını hiçe saymaktadırlar; siyasi erk bu gruplara prim vermemelidir.

Söz konusu grupların bir sonraki hedefi olan 6284 sayılı Kanun bireyi şiddetten koruma, önleyici tedbirler alma ve ilgili mekanizmaları devreye sokmak açısından oldukça önemlidir. Kanunun “Aileyi Koruma Kanunu” olarak isimlendirilmiş olması dikkatleri aile konusuna odaklanmaktadır ancak yasa aileyi değil, öncelikle bireyleri koruyan bir yasadır. Sağlıksız bir ortamdaki kişileri koruma misyonu taşıması bakımından aile mefhumuna olumlu bir katkı sunmaktadır. Eğer 6284 no.lu Yasa somut olarak aileyi koruma gayesi gütseydi, yasadan ailenin rehabilitasyonu ile ilgili daha çok madde ve ilgili yönetmelik beklenirdi. Bu yönüyle yasanın yetersiz olduğu söylenebilir.

Hazar Derneği olarak başlıca önerilerimiz de şu şekildedir: 6284 sayılı Kanun’un neye hizmet ettiği henüz vatandaşlar, yargı mensupları ve ilgili kamu görevlileri tarafından tam olarak kavranabilmiş değildir. Yasanın adı “Aileyi Koruma Kanunu” olarak geçmektedir ancak realitede sağlıksız aileye müdahale edecek şekilde işlev görmektedir. Bu durumda ya yasanın adı değişmeli ya da adına uygun şekilde genişletilmelidir. İstanbul Sözleşmesi’ndeki tavsiye maddesi hesaba katıldığında, yasanın temelde, kadını şiddetten koruma maksadıyla yapıldığını söyleyebiliriz. Amacı bireye yönelik şiddetin önlenmesi olarak belirlenmiştir. Eğer yasa aile mefhumunun korunmasına yönelik olsaydı, şiddet

mağduru ve faili bireylerin rehabilitasyon için detaylı bir yönetmelik çıkarılmalıydı. Böylece, yasaya dair oluşan kafa karışıklığı da giderilmiş olacaktır. Bu noktada, aileyi yıkan yasalar olarak bilinen yasaların odak noktasını aile değil, aileyi oluşturan bireylerin can güvenliği olduğunun altı çizilmelidir. Şiddet ortamında hiçbir bireyin ve dolayısıyla ailenin sağlığından söz edilemeyeceği de ortaya konulmalıdır.

Yasanın “Aileyi Koruma Kanunu” olarak nitelendirilebilmesi için daha çok koruyucu ve önleyici tedbirler içermesi gerektiğini ifade etmiştik. Uygulama yönetmeliği madde 9 genişletilmeli, “aile” kavramı bu maddenin içine konulmalıdır, rehabilitasyon süreci baştan sona düzenlenmelidir. Şiddetin olduğu bir ortamda bireylerin ruh ve zihin sağlıklarının bozulmuş olduğu mutlak gerçeğinden yola çıkarak asgari uzman desteği şart koşulmalıdır. Çocuk Koruma Kanunu her zaman bu yasayla birlikte devreye girmeli, çocuğun olduğu ortamlarda çocuk ihmali araştırması yapılmalıdır.

Mağdur ve çocuklar korumaya alınırken rehabilitasyon süreci oldukça önem arz etmektedir. Ülkemizde rehabilitasyon süreçlerini kurmak, sağlıklı işlerliğini sağlamak gerekmektedir. Fail ceza alsa dahi rehabilitasyon süreci her iki taraf için de yapılandırılmalıdır. Koruyucu ve önleyici psikolojik hizmetler, rehberlik hizmetlerinin yaygınlaştırılması, şiddetin aileyi parçalamasına karşı alınabilecek en önemli tedbirdir. Bu noktada kamu, STK, özel sektör iş birliği oldukça önemlidir.

Kamuoyunda İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmeye karar verildikten sonra çıkan kadın cinayetlerinin azaldığı yönündeki algı düzeltilmeli, erkeklerin sözleşmeden çekilme sonrası az ceza alacaklarını düşünmelerinin önüne geçilmelidir. Görülen davalarda koruma kararı alınması hâlinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı çalışanları tarafından durum tespiti için mağdura ulaşılması ve vakanın takibinin yapılması gerekmektedir. Hâkim, avukat, kolluk kuvvetleri, mülki amirler, sosyal çalışmacılar, STK’ler çıkan koruma kararından sonra mağdurların insan onuruna yaraşır şekilde yaşamalarını güvenceye almalı, aralarında iş bölümü yapmalıdırlar; bunun için işlevsel sistemler geliştirilmelidir.

Maalesef, koruma tedbiri ve uzaklaştırma kararlarının adli makamlarda işleyişinin olaylara göre değişmesi gerekirken kopyala yapıştır metinlerle kararlar alınmaktadır. Dolayısıyla, mahkeme kararları ihtiyaca hizmet etmemektedir. Mahkeme, aile bireylerini ya da tarafları görmeden tedbir kararını otomatik bir şekilde almaktadır. Tarafımızca tavsiye edilen, acil olarak koruma tedbiri ve uzaklaştırma kararı çıkarıldıktan sonra belirli bir süre içerisinde tarafların ya da kadın, erkek ve çocuklarının farklı zamanlarda sosyal çalışmacı ya da uzman psikolog ve avukatlar eşliğinde dinlenmesi, sıkıntılarının tespitinin ortaya konulması, koruma kararı aldırılmasının temelinde yatan sıkıntıların tespit edilmesidir. Gerek görüldüğünde ivedilikle heyet ve kurullarının uzmanlığı devreye sokulmalıdır. Bu uygulama olası yasa istismarının önüne geçecektir. Bugün uygulamada olan ise tarafları görmeden, değişik iş dosyası altında otomatik bir koruma kararının alınmasıdır. Daha sonrasında belirli durumlar karşısında bu kararın uzatılması sadece olasıdır. Koruma kararını uzatmak için tehlikenin devam ettiğini gösteren emarelerin varlığı gerekirken, önceki koruma kararının alınmasına sebep olan hususların devam ediyor.” denilmesi koruma kararını uzatmakta yeterli olmamakta ve uygulamada uzatma kararının bu şekilde alınması bazı mağduriyetleri ortaya çıkarmaktadır; bu da kişilerin yaşam güvenliği açısından risk oluşturmaktadır. Ayrıca, ilk koruma kararı çıkarıldığında ve devamında koruma kararı alıp dosyanın kenara konulması yerine, failin ve mağdurun detaylı analizinin yapılması, hem bireylerin yaşam hakkının müdafaa edilmesinde büyük rol oynayacak hem de istismarın önüne geçecektir. Bu durum alınacak tedbirlerin belki de daha kolay alınmasına ve yaşanan kayıpların azalmasına yardımcı olacaktır.

Görülen davalarda evden uzaklaştırma kararları neticesinde beklenen faydanın hasıl olup olmadığına dair bulguların bilimsel olarak incelenmesi ve açık kaynaklardan yayınlanması gerekmektedir. Davalarda iyi hâl indirimi uygulaması kaldırılmalıdır. Nafaka konusu da maalesef, şiddeti artıran başka bir etken olmaktadır. Davalarda nafaka tayininden sonra devlet nafakanın garantörlüğünü yapmalıdır. Nafaka alacaklısı karara bağlanmış nafakayı devletten almalı, nafaka yükümlüsü ödemeyi devlete yapmalıdır. Böylece, nafaka alacaklısı kesintiye uğramadan nafakasını alabilecek, borç ilişkisi devlet ile nafaka yükümlüsü arasında olacaktır. Bu uygulama boşananlar arasında nafakadan kaynaklı çatışmayı engelleyeceği gibi, taraflar arasındaki bağları da asgariye indirecektir. Ayrıca, devlet ödeme yaptığı ve de tahsilatta bulunduğu tarafın ekonomik araştırmasını daha iyi takip edecektir; bu da kayıt dışılığı önlemede etkin olacaktır.

Uzun süren boşanmalar tarafları mağdur etmekte, çirkin ve telafisi mümkün olmayan gelişmelere kapı aralamakta ve şiddeti artırmaktadır. Sağlıklı, hakkaniyetli ve şiddete yol açmayan bir boşanma süreci için davalara süre sınırı getirilmelidir. Çekişmeli boşanma davalarında öncelikle boşanma gerçekleştirilmeli, malların paylaşımı gibi konular boşanma davası sonrası borçlar hukukuna uygun olarak yapılmalıdır.

6284 sayılı Kanun'un uygulanmasına yönelik yönetmeliğin 36'ncı maddesinde bahsi geçen çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış kolluk görevlileri uygulaması maalesef yaygınlaşmamıştır. Bunun için hizmet içi eğitimlere devam edilmelidir. Yine, yönetmelik madde 46'daki Bakanlığın müdahil olması şartı bağlanmalı ve daimî olmalıdır. Bakanlık ceza, hukuk ve değişik iş başlığı altında açılan tüm dosyalardan haberdar olmalı, mağdur ve diğer aile bireylerinin yanında olmalıdır. Aradaki iletişim hattı iyi kurulmalı, Bakanlık sadece cinayet ve tecavüz davalarına değil, bütün davalara müdahil olmalıdır. Sosyal hizmetlerin takip sistemi ancak böyle geliştirilebilir.

Türkiye genelinde sığınmaevlerinin yetersizliği için çalışmalar yapılmalı ve ıslahı sağlanmalıdır. Kadını buralarda güçlendirmek ve topluma tekrar kazandırmak için çalışmalar yapılmalıdır. Şiddet konusu, toplumda kadınların kendi aralarında konuştuğu ve mücadele ettiği bir konu olmaktan çıkarılmalı, toplumun tamamına yayılmalıdır. Özellikle erkeklerin çoğunlukta olduğu STK'ler kadına şiddet konusunu gündemlerine almalı, seslerini yükseltmeli, şiddet uygulayan erkeklere toplumsal baskı artırılmalıdır.

İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığına defalarca başvuruda bulunulmasına rağmen yine de korunamamış kadınların varlığına, kolluk kuvvetlerinin kendilerine gelen şikâyetleri yeterince dikkate almadığı hususuna önemle eğilmek gerekmektedir.

Şiddet Türkiye'ye has bir sorun değil, tüm dünyanın sorunudur ancak ülkeler arasında bu konuda oldukça mesafe katetmiş olanların varlığını da biliyoruz. Yani şiddetle etkin mücadele ederek, zihniyet sorunlarını ciddiye alıp üzerine giderek çok daha iyi sonuçlar alabiliriz bizim için bir kadının hayatı bile çok kıymetli; sayıyı ne kadar azaltabilirsek dünyayı o kadar kurtarabiliriz.

Şiddet öncelikle kadını etkiliyor ancak hemen 2'nci sırada da etkilenen grup çocuklar. Çocukluk çağında yaşanan travmaların hayat boyu süren etkilerini hepimiz biliyoruz. Öyleyse şiddeti kadın bağlamında ele almak, sonuçlarını sınırlandırmaktır. Şiddet, çocuklar vasıtasıyla geleceğimizi esir alan olumsuz sonuçlar üretiyor. Geleceğimize sahip çıkmak istiyorsak önce kadını korumalıyız, kadını korusak çocuklarımızı ve toplumu otomatik olarak korumuş oluruz.

Şiddet, her ne olursa olsun, kimden gelirse gelsin, kime yönelirse yönelsin bir suçtur. Toplumda bu algıyı yaygınlaştırmak sorunun çözümü için elzemdir. Şiddet hiçbir sorunun çözümünde uygulanacak bir metot değildir. Şiddete bir bütün olarak karşı durmalıyız, sadece kadına yönelik değil toplumun her

bireyine ve her türlü şiddete aynı kararlılıkla karşı durmazsak ve topyekûn bir seferberlik sağlayamazsak başarılı olma imkânımız olmayacaktır. Sahanın bilgisi ile karar alma mekanizmalarını bir araya getiren bu toplantı, sorunun çözümünde atılacak adımlar için faydalı çıktılara vesile olacaktır.

Programı organize edenlere teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Ertem’e teşekkür ediyorum.

Kıymetli arkadaşlar, öncelikle şunu hepinizin bilmesini isterim: Bu masanın etrafında oturan bütün milletvekili arkadaşlarımız bir emeğin, bir çabanın, kadın emeğinin sonucunda buradalar ve siyaset yaparken de kadına yönelik hakların alınması konusundaki mücadelelerinde de birçoğu sivil toplum örgütlerinden gelmiştir, ben de dâhil olmak üzere. Yirmi yıldır konuyla alakalı, kadın, aile, çocuk, insan hakları konusunda inanılmaz çalışmalar yaptık. Birçoğunuz yhiueaynkican yeni başkanlarısınız, biz eski başkanlarınızla çok yol kat ettik ve bilin ki bundan sonra da kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin rol oynayacağız ve sivil toplum örgütlerimizden de istifade edeceğiz. Çünkü, sivil toplum örgütlerimiz demokrasimizin en önemli ayaklarından bir tanesi ve sizlerin sesini hakaret etmeden getireceğiniz her türlü eleştiri olumlu politikaların geliştirilmesine vesile olacaktır.

Ben Hazar Kültür Eğitim Dayanışma Derneği Sayın Songül Ertem’e çok teşekkür ederim, Ayla Kerimoğlu’na da selamlarımızı iletin lütfen.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı gönüllüsü Sayın Gülsun Kanat Dinç, emektar kadınlardan bir tanesi daha burada, buyurun.

4.- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Gönüllüsü Gülsun Kanat Dinç’in, kadına yönelik şiddetle mücadelenin nasıl olması gerektiği hakkında sunumu

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Çok teşekkür ediyorum.

Benim de söyleyeceklerimden çok hoşlanacağınızı zannetmiyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hoşlanmak zorunda değiliz, siz söyleyin.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Ama dinleyeceğinizi umut ederek başlıyorum, çünkü burada bulunmak, sizleri ve bu Komisyonun varlığını da eleştirmenin bir hakkımız olduğunu düşünüyorum. Otuz yıldır alanda mücadele veren feminist bir örgütün temsilcisi olarak buradayım ve birlikte hazırladığımız bir metni doğru düzgün okumak için de sizin sabrınızı rica edeceğim. Ancak içinde, bahsettiğimiz eleştirilerden toplantının başında “Bu Komisyonu İstanbul Sözleşmesi’ne mahkûm ettiniz.” eleştirisini buradan duymuş olmaktan dolayı da ne kadar haklı olduğunu, ne kadar haklı olduğumuzu tekrar görüyorum ve çok da üzülüyorum gerçekten. Yıllardır verdiğimiz mücadelenin karşılığında İstanbul Sözleşmesi gibi bir mücadeleyi, başarıyı hem ülkemize hem dünyaya kadınlar açısından, kadınların eşitliği açısından kazandırmış olmakla övünürken, gurur duyarken bugün burada “Bu Komisyonu mahkûm ettiniz.” lafını duymaktan dolayı çok üzgün hissediyorum.

Kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadele etmek devletlerin sorumluluğu. Biz, alanda çalışan kadın örgütleri olarak kadınların deneyimlerine, maruz kaldıkları şiddetin dinamiklerine ve aldıkları, alamadıkları desteklerin hayatlarına etkilerine her gün tanıklık ediyoruz. Bu nedenle, öncelikle böyle bir komisyonun temel muhatabının alanda çalışan kadın örgütleri olduğunu ve konuyla ilgili herhangi bir çalışması, deneyimi olmayan, üstüne açıkça kadın düşmanı söylemler üreten kurumların davet dahi edilmesini gayriciddi bulduğumuzu belirtmek isteriz.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, kadına yönelik şiddet alanında aldığı tarihî karar olarak kabul edilen, devletin, kadınları şiddete karşı korumakla yükümlü olduğunun altını çizen o karar, Türkiye’ye karşı alınmıştır. Opuz-Türkiye davası önemli bir içtihat olmakla beraber Türkiye’ye karşı açılmış tek dava değil. Kaldı ki dava açmamış, maruz kaldığı şiddet önlenmediği için öldürülmüş ya da hayatını yaşaması engellenmiş sayısız kadın olduğunu tanıklıklarımızdan biliyoruz. Böyle durumlarda devletin kendi sorumluluklarını hatırlaması ve vakit kaybetmeden harekete geçmesi elzemdir.

Bugün tüm dünyada kabul gördüğü üzere kadına yönelik şiddet, kadınlar ve erkekler arasındaki cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucudur. Hâlâ bunun anlamını aramamız, hâlâ bunun anlamını aramak için komisyonlarda bunu tartışmamız gerçekten çok üzücü. Erkekler, kadınları kontrol, baskı altında tutmak ve cezalandırmak için şiddet uygularlar. Hak olarak gördükleri için şiddet uygularlar. Bu nedenle, erkek şiddetine karşı koruyucu ve önleyici mekanizmalar oluştururken bunların uzun vadede etkili olabilmesi için toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak gerekir.

Türkiye’de, geldiğimiz noktada bu hedeften tamamen uzaklaşmış, kadınları şiddetten uzaklaştırmak şöyle dursun onları şiddet gördükleri evlere mahkûm edecek politikalar benimsenmiştir. Kürtaj hakkına kamu hastanelerinde erişilememesi, aradan geçen on yıla yakın zamana rağmen 6284 sayılı Kanun’un uygulanmasında koordinasyonun sağlanamamış olması, kadına yönelik şiddet ve cinsel istismar suçlarında cezasızlığın norma dönüşmesi, başta kolluk kuvvetleri olmak üzere kamu görevlilerin şiddetten uzaklaşma mücadelesi veren kadınlara kötü davranması, caydırmaya ve şiddet uygulayan erkeklerle barıştırmaya çalışılması gibi kötü uygulamaların yaptırımsız ve cezasız kalması, Türkiye’de şiddetle mücadele için kurulmuş mekanizmaların işlerliğini ve kadınların kâğıt üzerindeki haklarına erişimlerini imkânsız hâle getiriyor.

Tüm bunlar yaşanırken İstanbul Sözleşmesi gibi kadına yönelik şiddetle mücadelede en kapsamlı sözleşmeden kamuoyunda itibarsızlaştırmaya çalışılarak geri çekilmiş olunması, sadece bu komisyonun varlığını değil, devletin kadına yönelik şiddetle mücadele kararlılığını da sorgulatmaktadır. İstanbul Sözleşmesi, ailelerin bir arada tutulması veya gelenek-göreneklerin yaşatılması niyetiyle değil, kadına yönelik şiddetle bütünlüklü mücadeleyi sürdürmek için çekincesiz imzalanmış bir metindir. İstanbul Sözleşmesi’nden geri çekilmek, sözleşmenin temelini oluşturan eşitlik değerini tartışma konusu yapmak, kamuoyunu ikna etmek için LGBTİ+’lara yönelik nefret söylemi üretmek ve bu yolla ayrımcılığı ve şiddeti teşvik etmektir. Bu koşullar altında kadınlara yönelik erkek şiddetine karşı çözüm arayışına girmek gerçeklikten uzaktır. Komisyonun varlık nedeninin kadınları geleneksel cinsiyet rollerine hapsedmek olduğunu düşündürecek kamuoyuna yansıyan söylemler, konuklar olması esas amacın kadına yönelik şiddetle mücadele olmadığını düşündürmektedir. Kadınların şiddete maruz kalmasının nedeni kadınlar ile erkeklerin eşit olmadığını söyleyen geleneksel cinsiyet rollerinin yarattığı ayrımcılıktır. Bunu reddederek şiddeti sonlandırmak imkânsız. İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararına dair söz söylemeyen, bu kararın, kadınların hayatı açısından hayati sonuçlarını vurgulamayan bir Komisyon bizim için yok hükmündedir. (Gürültüler)

Alanda çalışan feministler ve kadın örgütleri olarak kadına yönelik şiddetle mücadelenin nasıl olması gerektiğini yıllardır dile getiriyoruz.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Yani niye zahmet ettiniz o zaman? Zahmet etmeseydiniz yok hükmünde olan bir komisyon için, “Yok hükmünde.” demek çok nezaketsiz oldu.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ - Kadından yana, kadınları güçlendirmeye hedefleyen bir dönüşüm yaratma gayreti olanlarınız bu kaynaklara bakabilirler.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yani sizin gibi...

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Muğla) – Siz niye avukatlık yapıyorsunuz ya? Filiz Hanım her konuşmacının avukatlığını yapıyorsunuz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Hayır yani Mor Çatının kurucularından biriyim yani.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Muğla) – Olabilir ama burada milletvekili olarak bulunuyorsunuz Mor Çatı avukatı olarak değil.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Siz de niye aynı şekilde kalkıp “Niye geldiniz o zaman?” diye... (Gürültüler)

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Muğla) – “Yok hükmünde.” diyor.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Yok hükmünde sayılan bir komisyona neden getirdiniz ya?

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Eğer bitirmemi beklerseniz neden geldiğimizi söyleyeceğim.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Muğla) – Türkiye Büyük Millet Meclisine kimse “Yok hükmünde.” diyemez. (Gürültüler)

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Parmağınızı kaldırarak benimle konuşamazsınız, ben vatandaşım, sizi buraya seçen kişiyiz biz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çiğdem Hanım, arkadaşlar, arkadaşlar...

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Evet yani şaka gibi bir şey. Eğer bitirmeme izin verirseniz...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – “İçim şişti.” dediniz demin, bizim neler yaşadığımızı belki biraz empati kurarak anlamışsınızdır Habibe Hanım. Ne kadar çok içimiz şişti burada ama nezaketle konuşmaya çalıştık.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Filiz Hanım, Filiz Hanım...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – “Endişe duyuyoruz.” demek hakaret değildir.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Filiz Hanım, Filiz Hanım... Arkadaşlar, müdahale edince... Yapmayın, bakın, Türkiye Büyük Millet Meclisi Sayın Başkan, Sayın Koordinatör...

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Ben Başkan değilim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kanat...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Üye, üye...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Vakıf TEMSİLCİSİ...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bizde öyle bir şey yok, Başkan gibi şeyler...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Gülsun Kanat...

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Buyurunuz Başkanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Türkiye Büyük Millet Meclisi...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Liderlik var, başkanlık yok.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, TBMM'nin milletin temsilinin yapıldığı mekân olduğuna ve

Komisyonu kimsenin yok hükmünde sayma hakkının olmadığına ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hacı Ahmet Bey, müsaade edin.

Daha önce Meclise yönelik, milletvekillerine yönelik, milletvekillerine yönelik sözleri olan arkadaşlara da bu uyarıyı yaptım, size de yapıyorum: Türkiye Büyük Millet Meclisi bütün milletin temsilinin yapıldığı mekândır ve onun kurmuş olduğu Komisyonu da kimsenin yok hükmünde sayma hakkı yoktur. Dolayısıyla bu sözleriniz Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında görev yapan Komisyonu, bakın, ilk günden itibaren...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ya, gerçekten ben anlamıyorum bu herkese ders verme hâlini...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Filiz Hanım, ilk günden itibaren bütün sivil toplum örgütlerimizi, arkadaşlarımızı dinlemek için gayret sarf ediyoruz ve sizlerin sözlerinin de kıymetli olduğunu düşünerek, sizleri davet ederek konuşmalarınızı bitirmek üzere, sözlerinizi tamamlamak üzere söz veriyorum, buyurun.

IV.- SUNUMLAR (Devam)

4.- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Gönüllüsü Gülsun Kanat Dinç'in, kadına yönelik şiddetle mücadelenin nasıl olması gerektiği hakkında sunumu (Devam)

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Çok teşekkür ediyorum, sözlerimi de kıymetli bulduğunuz için de teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ama lütfen hakaret etmeden konuşun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Siyasi eleştiriyi unuttunuz siz, unuttunuz.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Ben hakaret etmiyorum, hakaret etmediğimi düşünüyorum. Bütün, Mor Çatı olarak her bir cümlemizi, her bir kelimemizi çok dikkatle kurduk, buraya davet edildiğimiz için de teşekkür ederiz, son derece nezaketle geldik, nezaketle de gitmek istiyorum, nezaketle de dinlenilmek istiyorum. Karşılıklı olarak tabii ki var olan... Bu ülkenin gelmesi gereken yere mücadele ediyoruz, emek veriyoruz. Uyarılar karışıklık olarak yapılıyor bu durumda doğal olarak.

Ve ben niçin geldiğimizi de söylemek istiyorum: Alanda çalışan feministler ve kadın örgütleri olarak kadına yönelik şiddetle mücadelenin nasıl olması gerektiğini yıllardır dile getiriyoruz. Kadından yana, kadınları güçlendirmeyi hedefleyen bir dönüşüm yaratma gayreti olanlarınız bu kaynaklara bakabilirler. Bizler, bugün, otuz yıldır söylediklerimizi tekrar etmeye değil, kadınlar aleyhine yapılanları dile getirerek kayda geçirmeye geldik. Hâlâ vaktiniz varken bu yanlış durdurmak için harekete geçin. İstanbul Sözleşmesi bizim, vazgeçmiyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kanat, teşekkür ediyorum.

Yirmi yıldır... Sadece 4320'nin var olduğu bir Türkiye'den, bugün, alt alta sıraladığımızda çok önemli metinlerin olduğu bir Türkiye'ye geldik.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Birlikte yaptık, hep beraber.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bakın, bunu söylemenizi arzu ederdim Mor Çatı olarak. Bakın, Mor Çatı, kadınlarla ilgili söylemleri siyasallaştırmadan... Komisyon toplantısının ilk gününden itibaren, buradaki bütün arkadaşlarımıza şunu söyledim: Eğer siyaset yapılacaksa bunun en iyi siyasetini yapacak kişilerden birisiyim ama mevzubahis kadınsa, sivil toplum örgütlerimiz de, burada yorum yapan siyasi partilerimizin milletvekilleri de kadına yönelik şiddetle mücadeleimizi sekteye uğratacak

kelimelerden sakınmalılar. Bu Komisyon inanan, samimi olarak kadına yönelik şiddeti sonlandırmak için bir araya gelen, “Bir tek kadının hayatını kurtarırsak bizim için çok kıymetli.” diyen insanlardan oluşuyor. Dolayısıyla biz siyasi partiler mensupları iken bile siyaset yapmıyoruz. Dolayısıyla bu konuda sivil toplum örgütlerimizin de... Biraz evvel “Siyaset yapılabilir.” cümleleri vardı o yüzden söyledim ve özellikle şu hususta emin olmanızı istiyorum: Anayasa en önemli metnimizdir. 10’uncu madde çok önemli bir metindir, ezbere bildiğinizden eminim. 41’inci madde, 42’nci madde çok önemli maddelerimizdir ve 4320’nin yıllarca sıkıntısını yaşamış toplumumuzun değişmesine vesile olan 6284 çok önemli bir Yasa’dır. Ve kadına yönelik şiddetle mücadelede politikamızın belirlenmesine vesile olan 2006 yılı Başbakanlık Genelgesi çok önemli bir belgedir. Bunları niye söylüyorum? Bildiğinizi düşünüyorum. Biraz evvel Hilal Hanım bu kazanımların var olduğunu söyledi. Benim gönlüm arzu ederdi ki bu kazanımları tüm sivil inisiyatifimiz görsün ve eksik kalanlar -mutlaka hiçbir şeyi, siz de hiçbir şeyi mükemmel yapmıyorsunuz- varsa bunları tamamlamak üzere bu Komisyon kuruldu ve hiçbirimizin bununla ilgili geçirecek bir dakika boş zamanı yok. Lütfen, bu konuda Komisyonumuzun ve üyelerimizin haklarını teslim etmek gerekir, günlerdir mesai harcanıyor.

Kadına yönelik şiddetle mücadeleimiz aynı kararlılıkla devam edecek ve daha etkin bir şekilde devam edecek. Asla kadın haklarında bir geriye adım, geriye gidiş söz konusu olmadı. İstanbul Sözleşmesi’nden önce de böyleydi, İstanbul Sözleşmesi’nden sonra da bu kararlılık devam edecek. 100’den fazla kadın sorunları uygulama merkezleri, kamu kurum kuruluşlarımız ve yapılan çalışmalar, araştırma merkezlerimiz, barolarımız, sivil toplum örgütlerimiz ve bakanlıklarımızla birlikte toplum olarak bir zihinsel değişime ve dönüşüme ihtiyacımız olduğunu düşünüyoruz, bu vesileyle de medyamızı da işin içerisine dâhil ederek... Aile kurumumuzu toplumun temeli olarak görüyoruz ve onun içerisindeki kadının gördüğü şiddeti asla kabul etmiyoruz. En fazla korunaklı olmamız gereken yer ailemiz ve burada görülen şiddetin yüzde 70 oranında görülüyor olması hepimizin canını acıtıyor. Bu acı hepimizin ortak acısı arkadaşlar. Hiçbir siyasi parti ayrımı yapmıyorum, hiçbir sivil toplum örgütü ayrımı yapmıyorum. Bu acıların son bulması için de sizin sözlerinizi bazen incitseniz de dinliyoruz.

Evet, sözü KA.DER’e bırakmak istiyorum. KA.DER’in kurucuları, yıllarca beraber mücadele ettiğimiz isimler, onlara da buradan selam göndererek... KA.DER’i normalde haftaya çarşamba günü davet etmiştik fakat... Şimdi, hemen ismi bulmaya... Kadın Adayları Destekleme Derneği Temsilcisi Tuba Torun. Tuba Hanım Haftaya çarşamba, çarşamba deyince bu çarşamba anlamış.

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Ben şapkadan çıkmış oldum. Bu arada sesim geliyor mu?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ya, KA.DER’in sesi her zaman gelir. Kadın Adayları Destekleme Derneği Temsilcimiz Tuba Torun’a ben sözü veriyorum, KA.DER’in kuruluş amacı özellikle siyasette kadın adaylarının desteklenmesi amacıyla başlandı, kuruldu, sonrasında da ciddi manada kadın haklarıyla ilgili mücadelede etkin oldular.

Buyurun Sayın Torun.

5.- Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA.DER) Temsilcisi Tuba Torun’un; kadına yönelik şiddetle mücadelede uygulamada yaşanan problemler hakkında sunumu

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Teşekkür ederim öncelikle Sayın Başkan, sayın üyeler; davetiniz için teşekkür ederiz. Bence önemlidir bu davet hakikaten, hani bunu örgütüm adına söyleyebilirim tabii. Sıkırmamak adına da çok pratik, uygulamaya dair... Konuşma hazırlamadım, tamamen spontane konuşacağım, hani samimi, bir avukat olarak yıllardır kadın örgütlerinin avukatlığını yapan ve fiilen sahada sorunları yaşayan ve her fırsatta da dile getiren, bu anlamda kamuoyunu da

bilgilendirmeye çalışan birisi olarak özetle bazı noktalara değineceğim, umarım çözümlerini bulabiliriz. Tabii, bu zamana kadar hani yaşanan kısım biraz olumsuz bir algı verdi ama ne olursa olsun bu kayıtlar ve kendi aldığınız notlar muhakkak bir yere varacaktır diye umuyorum.

Şimdi, öncelikle İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmeyle beraber yaşadığımız endişeler var, hem kadınlar olarak, genel olarak da şiddete dair ciddi bir endişelenme gündeme geldi. "Acaba ne olacak?" yani "Şiddet daha da artacak mı?" diye endişelendi kadınlar ve uygulamada da hukuken acaba nasıl bir değişiklik olacak, bir aksaklık mı olacak? Koruma konusunda özellikle ne olacak diye endişelendik. Bu anlamda benim ilk aklıma gelen katılma taleplerimizdi çünkü biz örgütler olarak katılma, müdahale taleplerimizi, şiddet davalarında, İstanbul Sözleşmesi'ni dayanak göstererek yapıyorduk. Ve ben dedim ki acaba şimdi ne olacak? Tabii 6284 sayılı Yasa var ama örnek vereyim: Geçenlerde Adana'da İranlı bir kadının davasını takip etmek üzere katıldım ve katılma talebimizi -Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun avukatlığını yapıyorum aynı zamanda- İstanbul Sözleşmesi'ni dayanak göstererek çünkü hâlen yürürlükte olduğunu da düşünerek 1 Temmuz'a kadar ve bir de karar için "yok hükmünde" dediğimiz için gerekçeyi o şekilde belirterek yaptık. Tabii, hemen hâkim ve savcı "Aman avukat hanım, çekildik biz o sözleşmeden." dediler ama biz de dedik ki "1 Temmuz'a kadar hâlen yürürlükte." "O zaman peki 6284'e göre kabul edelim." dediler ama orada bir muallak var, öncelikle bunu dile getirmek isterim. Bu katılma taleplerimizi biz tam olarak neye göre yapacağız? 6284'teki bu somut... Belki hani o daha da netleştirilebilir, katılma taleplerimize ilişkin çözüm istiyoruz biz.

Onun dışında, bu fiiliyatta, kadınlar koruma talebinde bulunmak üzere karakola gittiklerinde birtakım duyumlar aldık. İşte, biliyorsunuz çok konuşuldu, karakolda polisler diyorlarmış ki: "Efendim, buraya gelmeyin, adliye'ye gidin." gibi duyumlar aldık. Şahsen ben, somut olarak böyle bir örneğe rastlamadım. Bana gelen böyle bir vaka aslında yok ama tabii bu duyumların öyle haybeye de çıkacağını sanmıyorum, hani tecrübelerimden dolayı. Fakat ne olmuştur? Böyle bir şey olmuştur, bu diyaloglar geçmiştir ama çözüme kavuşturulmuştur. Somut olarak bize vaka gelmemiştir.

Şimdi, bu tür bir algı var, neden? Bu, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme sebebiyle adli kolluk kuvvetlerinde de birtakım, işte, daha rahat bazı şeyleri söyleyebilme, daha rahat hani artık çekildik gibi olumsuza yöneltme durumları olabileceğini tahmin ediyorum. O yüzden İstanbul Sözleşmesi'nin bence başlıca olumsuz etkisi de buydu. Bir rahatlık özellikle kolluk kuvvetlerinde olduğunu ben gözlemliyorum ve bu anlamda da endişelerimiz var fakat dediğim gibi fiiliyatta henüz somut bir şeye rastlamadık, olmayacağını da umuyoruz.

Şimdi, cezasızlık algısı: İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin kendisi dahi başlı başına bir cezasızlık algısı yaydı. Her ne kadar İçişleri Bakanımız işte "234'e düştü rakamlar." ya da işte "Yirmi gün öncesi, yirmi gün sonrası." gibi bazı rakamlardan bahsetse de burada önemle belirtmek istediğim nokta şüpheli ölümlerdir. Bunların verisi tutulmuyor, şüpheli ölümler cezasızlık algısıyla beraber çok fazla arttı. Geçtiğimiz yıl Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun tuttuğu rakamlara göre 300 kadın cinayeti, 170 şüpheli ölüm vakası var. Neden şüpheli ölüm vakaları bu kadar arttı? Çünkü failler bu cezasızlık algısının yayılmasıyla beraber, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmeyi tutun, işte, kazanılmış haklarımıza saldırı teşkil eden birçok yasa önerisiyle birlikte, yürürlüğe giren yani yürürlüğe girilmesi istenen, bunun için çabalanan faaliyetlerle birlikte failler aslında bir nevi kendilerini savunmayı öğrendiler.

İşte, ben girdiğim davalardan örnek vereyim. Hakikaten onlarcası var, daha geçenlerde Kadıköy'de oldu. Kadın, işte aşağıya atılmış, çitlerin üstüne düşmüş. "İntihar." diyorlar ama işte düşme biçiminden bile anlaşılır o hukuken, sırtüstü düşmüş mesela. Bu, bir şüpheli ölümdür ya da işte, bir sürü var biliyorsunuz hani Şule Çet vesaire bunları söylemeye gerek bile yok ama cinayet işleme biçimleri bile

birbirine benzemeye başladı. Dolayısıyla, bu cezasızlık algısı çok tehlikeli bir şekilde şüpheli ölüm vakalarını artırıyor. Bu anlamda, veri tutma yükümlülüğünü şüpheli ölümler bakımından da muhakkak harekete geçirmek gerekir diye düşünüyoruz biz. Yalnızca kadın cinayeti belirli vakalar üzerinden değil, şüpheli ölüm vakalarının da verisinin muhakkak ki tutulması gerektiğini düşünüyoruz. Çünkü hakikaten “Ben öldürmedim, o intihar etti.” “Ben öldürmedim, zaten psikolojisi bozuktu.” gibi çok fazla vaka var elimizde, sadece benim elimde bile şu an en az 3 tane var, yani gerisi de gelecek.

Şimdi, 6284, İstanbul Sözleşmesi’nin bir sonucu aslında. Yani 6284 sayılı Yasa, İstanbul Sözleşmesi var olduğu için gündeme gelmiş bir yasa. İstanbul Sözleşmesi’nin önleyici ve koruyucu tedbirleri iç hukuka uyarlanacak ve daha pratik bir şekilde uygulanacak diye var edildi o yasa. Hepimizin, hepimizin işte mücadeleleriyle oldu. 2012 yılında, peş peşe 2011, 2012. Şimdi, kadınlar da ister istemez endişe duyuyorlar. Ya, bu kadar oybirliğiyle ve sevinçle imzalanan bir uluslararası sözleşme geri çekildiyse eğer yarın öbür gün -işte İnsan Hakları Eylem Planı’nda özellikle de vurguladı Cumhurbaşkanı Erdoğan- 6284 sayılı Yasa da acaba kaldırılır mı? Yani herkeste bu endişe var, bence bu endişenin giderilmesi de çok önemli.

6284’e ilişkin uygulamada yaşadığımız başlıca problem: İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmeyle beraber bu arttı mı soruları da bize çok geliyor şöyleşi verdiğimiz yerlerde. Koruma kararlarının reddedilmesi, eskiden -işte ben biliyorum, on yıllık avukatım- öncesinde gerçekten başvurduğumuzda altı aylık fiks bir koruma kararı çıkardı bize. Sonra bu, özellikle 2015 yılından sonra ama bilhassa hani 6284’ün “yuva yıkan yasa” olması manşetleriyle ve 2019 yılında İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme tartışmalarıyla beraber çok fazla ret gelmeye başladı. Bunu uygulamada büyük bir endişeyle takip ediyorum. Gerçekten artık delil sunma şu an yasada yok ama ben delil sunmaya çalışıyorum, can havliyle dahi olsa çünkü biliyorum ki reddedilecek ama aslında bunun böyle olmaması lazım.

Elektronik kelepçe kararı, daha yenilerde aldım. On günde alabildim, ŞÖNİM’den yüksek ölüm riski olan bir kadın ve bana adli yardımdan gelmiş vaka, elim ayağım düştü dosyayı okuduğumda. Kadın öldürüldü öldürülecek yani adam hakkında onlarca koruma kararı alınmış, her gün evini basıyor kadının falan. Kadını aradım direkt hani başka bir şey yapabilir miyiz, sistematik şiddet var, işte eziyeti de kadın için içine falan diye. Eskiden vekâlet sunmadan, böyle acil durumlarda sonradan sunmak üzere biz alabilirdik koruma kararlarını. Vekâleti çıkaramadı kadın, ben yine de başvurdum ama koruma kararını alamadık biz. On gün geçti aradan, elektronik kelepçe talebinde bulunmuştum, tek bir talep; vermediler onu, resen hâkim koruma kararı verdi yine. On gün geçti, 50 kere öldürüldü bu kadın. Bu defa itiraz mekanizmasına, hani yeniden başvurmamak için çalıştırarak itiraz mekanizmasından elektronik kelepçe talep ettim ancak o zaman kabul edildi ama bu esnada çok uzun zaman geçti ve kadın öldürülebilirdi.

O yüzden elektronik kelepçe konusuna gelince, 2018 yılında İstanbul pilot bölge seçildiğinde elektronik kelepçe uygulaması için yalnızca 5 tane elektronik gerekçe uygulanmış. Bu o kadar az ki. Bakın, Boğaziçi direnişinde bile 25 tane uygulandı, biz sorgularına da girdik o vakaların. Dolayısıyla, Boğaziçi’nde bile o kadar bir anda uygulanabilirken bizatihi kadınlar için ortaya atılmış yani bir pilot bölge yılında 5 tane uygulanması hakikaten ciddi bir tehlikedir ve burada ister istemez insan “Ya, özellikle mi yapılıyor?” diye düşünüyor tabii ki. Ya, bunlar samimi, hani “Özellikle mi yapılıyor?” derken yani neden hani orada bir anda 25 tane uygulanırken burada niye 5 tane? Burada ister istemez insanlar, kadınlar “Niye yapılmıyor, kasıtlı mı yapılmıyor, talebinize niye cevap verilmiyor?” diyorlar. Bunu ben endişeyle dile getiriyorum.

Şimdi, koruma kararlarının tatbiki konusunda da ciddi bir sorun var. Koruma kararları 6284, işte, uygulama yönetmeliği aslında düzenli denetim ister. Bu yapılmıyor ve bu usuli aksaklıktan dolayı. Örneğin, tebligatların geç yapılması, yapılmaması gibi durumlardan dolayı biz koruma kararını ihlal davalarından sonuç alamıyoruz. Bu koruma kararını ihlal davalarından 10 tane açtıysak belki 1’inden ceza çıkıyor. O da usuli sebeplerle reddediliyor genellikle, işte tebliğ edilmemiş falan filan gibi. O yüzden, bence bu tatbikata çok önem verilmesi lazım, koruma kararı tebligatlarının özellikle takip edilmesi gerekiyor ki hemen tebliği olsun, akabinde yapılan bir ihlal durumunda biz ceza alabiliriz. Bu anlamda da sorunlar yaşıyoruz ve az süreli koruma hani ret zaten çoğaldı, bir de verilse verilse bir ay veriliyor ya da hani en en tehlikeli vakada bile üç ay oldu bu. Ya, altı ay asla verilmiyor artık hani böyle bir durum söz konusu ve sürekli yeniden yeniden... Bu arada süreyi kaçırıyor kadınlar, işte, bir ay çabucak bitiyor falan. O yüzden buna da bence dikkat edilmesi lazım. Biz yine de olabildiğince çok ve o can havliyle can simidi dediğimiz koruma kararlarının uzun süreli ve mümkünse en az reddiyle sonuç bulmasını istiyoruz.

Şimdi, “1 Temmuzdan sonra ne olacak?” kısmı da çok endişeli hepimiz için. Bir kere, yani toplumsal cinsiyet eşitliği bizim için şu yüzden önemliydi: Şiddet üreten zihniyetin ortadan kaldırılması anlamında, yani insan olarak herkesi eşit olarak kabul etmek; dini, cinsiyeti, dili ne olursa olsun. O yüzden, “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı bizim için çok kıymetliydi. Bu kavramın ortadan kalkmasıyla beraber, işte, “Kimilerine şiddet uygulayabilirsiniz, kimilerini öldürebilirsiniz.” algısı gelişti. Bu, gerçekten de cezasızlık algısıdır. Bu manada, 1 Temmuz sonrası için çok büyük korkuları var, kadınların da LGBTİ+ bireylerin de kendini her ne cins ya da cinsiyetsizlikle ifade eden her insanın. Onlara “Yoksunuz.” diyemezsiniz ama işte bu yüzden de ciddi endişe taşıyorlar ve şiddet üreten zihniyetin ortadan kaldırılması tam da bu kavramların zihinlere yerleştirilmesiyle oluyordu aslında.

Buna artık hani bir yerli ve millî Ankara sözleşmesi mi hazırlanır... Hani, hazırlandığında, lütfen, lütfen, bu kavramı eksik etmeyiniz. Ben çok somut konuşmak istiyorum yani eleştiri ya da böyle bir eylemsel bir tavırla değil de. Yani, hani, amacımız, bağcıyı dövmek değil de üzüm yemekse eğer gerçekten bunun önemli olduğunu düşünüyorum. Ben yıllardır yazı yazıyorum, işte, köşe yazarlığı yapıyorum, orada da bu kavramlar üzerinden daha geniş, daha kavramsal yazılar yazmaya çalışıyorum ve bunun önemini her yazımda kendim de öğreniyorum.

“İstanbul Sözleşmesi’nden çekilinişse 6284 de kaldırılır mı acaba?” endişesi var, bunun içinde giderilmesi ancak ve ancak etkin uygulamayla olacaktır. Geçmiştekinden çok daha etkin bir uygulamayla 6284’ü diri ve ayakta tutmamız gerekiyor. Evet, Lanzarote’imiz var, evet, CEDAW’ımız var; bunların hepsini tekrar tekrar dile getirmek ve endişeleri gidermek bence önemli. Tabii ki biz isteriz ki İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararı geri alınsın, yani bu bizim başlıca talebimizdir ama arkadaşlarımız söyledi diye ayrıca söylemek istemiyorum.

Bir de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı’ndan bahsediyorsunuz sık sık, Aile Bakanı da bahsetmişti. İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme tartışmaları yapıldığında geçen yaz, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı çıkardık, işte genelgeler çıkardık.” dedi, bahsetti; tamam, çok güzel. Bakın, bu genelgeler çıkarıldığında, bu koordinasyon planları çıkarıldığında biz mutlu olduk ama bir yandan şunu da söyledik, yani ister istemez kendimize de pay çıkardık ve kadın hareketinin iteklemesiyle de onun etkisiyle olduğunu biz kendi aramızda konuştuk. Olumlu olanı da takdir etmeyi aslında biliriz ama ben hemen şurada bir kendi eleştirimi yapayım: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı’nın sonunda eğitim sekmesi var. Oraya baktığınızda, peki, her kesimden her insana eğitim verildi, çok güzel. Eğitim başlıklarına bakıyorsunuz -okumak istiyorum izninizle, kısa- “Aile Sosyal Destek Programı, Temel Aile Bilinci Projesi, Huzurlu Aile Güçlü Toplum

Güvenli Gelecek Projesi Dâhilinde Evliliğe İlk Adım Seminerleri, Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Dini Referanslar Eğitimi, ‘Ailemde Merhamet İstiyorum’ Seminerleri, Ailede Merhametin Sağlanması ve Aile Fertlerinin Şiddetten Korunması Farkındalık Yayınları” gibi uzuyor gidiyor. Bir tane “kadın” kelimesi yok. Tamamı aile, merhamet, huzur ve din üzerine kurulmuş. Evet, bunlar olsun, biz aile düşmanı değiliz zaten ama ailesi olmayan kadın? Yani, “kadın” kelimesini istiyoruz her ne hazırlanacaksa her ne yapılacaksa her ne eğitim verilecekse bundan sonrası için biz “kadın” kelimesini istiyoruz. Ayrıca, evet, “LGBTİ+” ifadesini de istiyoruz, “toplumsal cinsiyet eşitliği” ifadesini de istiyoruz, insan olana ve insana dair hangi ifadeler varsa evrensel manada onların hepsini aslında istiyoruz. Ama en azından, madem Kadına Yönelik Şiddeti Araştırma Komisyonundayız, “kadın” kelimesine özellikle dikkat edilmesi de talebimizdir. Eğitimlerin bu manada, buradan hareketle verilmesi kıymetlidir.

Yani, birazcık da korkumuz... Benim, zamanında kendi yaptığım programlarda, bir toplumsal cinsiyet eşitliği programında bir hocamızı davet etmiştik, akademisyen. Toplumsal cinsiyet eşitliği derslerinin kaldırıldığı tepkisinin yayıldığı bir süreç vardı, onu sorduğunda, “Aslında, evet, üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin bazı projeler, kaldırılabilen kaldırılıyor ama kaldırılmaktan ziyade, uygulamada daha ziyade ailenin anlatıldığını, yapılmak istenenin anlatıldığı ve buraya yönlendirilmeye çalışıldığı bir ders hâline geldiği, getirildiği.” gibi akademisyenlerin de böyle bir eleştirisi vardı.

Yani şunu demek istiyoruz: Amacımız toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaksa eğer biz orada aile anlatmayalım. Hani, aileyi koruyalım, o ayrı mesele ama toplumsal cinsiyet eşitliğini anlatalım, kadını kadın olarak ele alıp bunun üzerinden çözüm arayalım diyorum. Bunlar benim temel, belli başlı eleştirilerimdi. Elbette ki Kadın Adayları Destekleme Derneği siyasette eşitlik için çabalar daha ziyade ama biz aynı zamanda İstanbul Sözleşmesi için de çok mücadele ettik, etmekteyiz. Bu manada, pratikte bir üye, bir temsilci olarak, geçtiğimiz dönemin yönetim kurulu üyesi de olarak rica etti derneğimiz bizden ve “Bu pratiği sen aktarırısın.” diyerek. Ben bunu size bu esnada bildirmiş oldum yani madem amacımız kadına yönelik şiddetin araştırılması deyip.

Çok teşekkür ederim dinlediğiniz için.

Umarım bir sonuç çıkar.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ediyorum Tuba Hanım.

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Ben teşekkür ederim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık’ın, Kadına yönelik şiddetle mücadelede kadınlarla ilgili söylemleri siyasallaştırmamak gerektiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sorun ve çözüm önerileri üzerinden gidiyor olmanız kıymetli ve özellikle, avukat olmanız vesilesiyle de kanunu, mevzuatı çok yakın takip ediyorsunuzdur. Diğer sivil inisiyatif de aynı şekilde.

Özellikle, ben, bu koordinasyon toplantıları sonrası İçişleri Bakanlığı genelgesinin çok önemli bir genelge olduğunu düşünüyorum. Bütün arkadaşlarımızın bu genelgeyi çok net bir şekilde bilmesi lazım: 01/01/2020. 6284’le ilgili, yerelde, sadece hükûmetin belirlediği politikalar üzerinden değil, hükûmetin belirlediği bu politikaların yerelde uygulamasından kaynaklanan sorunlar varsa da bunların yapılacak toplantılarına hangi usul ve esaslarla nelere dikkat etmeleri gerektiğine dair çok önemli bir genelge.

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Biz de önemsedik o dönem.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – O dönem değil, şuan...

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Şu anda da öyle ama ilk çıktığında sevindik anlamında hani görünce.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, evet.

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Orada da bir iki endişemiz vardı Sayın Başkan bu arada ama orada belki özetlenir.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben çok kıymetli olarak görüyorum. Bu da 6284... Biraz evvel konuşan arkadaşlarımız “6284’e ekleme, çıkarma yapılabilir.” cümlelerini kullandılar, insan eliyle yapılmış yasalarda mutlaka değişiklik yapılması gereken maddeler olabilir. Ama 6284’ün öznesi olan “kadına yönelik şiddetin önlenmesi”yle ilgili kararlı tavrımızın altını çizerek burada çok net bir şekilde ifade etmek isterim. Bu çok kıymetli bir şey ve bunu Sayın Cumhurbaşkanımızın “Kadına yönelik şiddete sıfır tolerans.” cümlesinin altına koymak gerekir.

Şimdi, “Kadına yönelik şiddette endişe duyduk.” dediniz, çok samimi bir şekilde söylediniz ve samimiyetiniz için teşekkür ediyorum. Bu konuda, kadın sivil toplum örgütlerinin endişeli tavrı ve toplumda oluşan “İstanbul Sözleşmesi kalktı ve kadına şiddet artacak.” denmesi ve buraya gelen katılımcılarımız söyledi bunu, İstanbul Sözleşmesi kalkınca her şeyin kalktığını düşünen bir algının oluştuğunu söylediler. Bu konuda, 6284’ün daha da yaygınlaştırılması için, bilinebilmesi için medyamızda... Bakın, arkadaşlarımızın haksızlık yaptığı konular, Sayın Bakanlar geldiğinde onlara yönelttiğimiz en önemli cümleler: “Yönetim kademesinde bir kadın bakış açısına ihtiyacımız var.” ve “Bakanlarımız dâhil olmak üzere, mümkünse bir kadın bakan yardımcısından başlamak üzere illerde temsilciliklerimize kadar inin.” Bütün bakanlara, bütün kurumlara, dün TRT vardı, ona da dahil olmak üzere söylüyoruz. Bunun en önemli sebebi, o bakışı oraya yerleştirebilmek.

Ve endişeleri gidermek adına da çok net şunu söylüyorum: 2004’teki Töre ve Namus Cinayetleri Araştırma Komisyonu o gün çalışırken hangi hassasiyette çalıştıysa bugün çalışırken Kadına Yönelik Şiddetin Araştırılması aynı hassasiyette çalışmaya devam ediyor. O gün 2004 başbakanlık genelgesi yayımlandı ve bugün elimizdeki en önemli metin; en önemli üst metin, bütün bireyleri korumak adına “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.” Anayasa madde 10. 2004’te çıkarmış olduğumuz, eklemiş olduğumuz madde: “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” Ve 2010’da yapmış olduğumuz değişiklik: “Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.” Kadına yönelik söylenecek her türlü sözün en önemli teminatı Anayasa, hepimizin el kitabı. Bu vesileyle, Türkiye’de yaşayan bütün vatandaşlarımız bu maddeyle koruma altındadır, bundan hiç kimsenin endişesi olmasın. Kadına yönelik şiddetle mücadeledeki net bir duruşumuz; dün nasılsa, bugün nasılsa, yarın da öyle devam edecek ve bir tek belgeye, bir tek imzaya kadına yönelik şiddetle mücadeleyi feda etme hakkımız yok. Biz sözleşmeden çıktık, bu mücadele duracak, sözleşme varken bu mücadele ne kadardı, sayıları siz söylediniz.

Son olarak, elektronik kelepçeyle ilgili özellikle bilmenizi isterim. Hem İçişleri Bakanımıza hem Adalet Bakanımıza bu konudaki taleplerimizi çok net cümlelerle ifade ettik. Üst yargı geldiğinde de, Yargıtaya da bu cümleleri söyledik ve bununla ilgili canların nasıl kurtarılacağını de paylaştık. Şu anda, 2015-2019 tarihleri arasında pilot uygulama iş birliği protokolleriyle 15 ilde polis, jandarma sorumluluk bölgesinde pilot uygulamalar hayata geçirilmiş ve teknik yöntemle takip, elektronik kelepçe... 25 Ocak 2021 tarihiyle polis ve jandarma sorumluluk bölgesinde bin kapasiteli elektronik kelepçe uygulaması başlatılmıştır. Şimdi gelen bilgi; 11’i İstanbul’da olmak üzere, Türkiye’de toplam

213 tane elektronik kelepçe mevcuttur. Elektronik izleme tarafından bugüne kadar 214 vakanın takibi yapılmış ve 43 ilde 197 vakanın takibi de devam etmektedir. Kelepçe uygulamasının da şiddeti önleyen en önemli unsurlardan biri olduğunun altını çiziyoruz sizin gibi.

Hilal Hanımcıgım arkadaşlarımıza söz vereyim, onlar size mutlaka soru soracaklardır.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Öncesinde söz almam mümkün mü?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Peki, kısa olsun lütfen.

Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği Başkanı Hilal Gencay'ın, Komisyona dair eleştirilerinin yanlış anlaşılmasına ilişkin açıklaması

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Çok teşekkürler.

Ben şunu ifade etmek istiyorum: Biraz önce, yanlış anlaşıldığımızı düşünüyorum, yani arkadaşlarımızın tamamının ifade ettiklerinin bir miktar yanlış anlaşıldığını düşünüyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ya, ön yargıyla geldiğinizi ben de düşündüm üzülerek Hilal Hanım.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Ön yargı diyebilir miyiz emin değilim ama ben kendimi ifade etmek istiyorum izninizle.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Şimdi, bu Komisyona dair eleştirilerimizi sıraladığımızda işleyişten bağımsız olarak -işleyişini siz buradaki Komisyonu yürütenler olarak kendi aranızda konuşursunuz- biz bize gelenleri biz görebiliyoruz, söylenenleri, okuduklarımızı bilebiliyoruz ancak gözlemleri duyabiliyoruz. O yüzden oraya girmeden söylüyorum eleştirimi, “Bu Komisyonun varlığını sorguladık.” deyince, biz Komisyonu oluşturan üyelerin tek tek kişisel olarak varlıklarını değil, bu Komisyon özelinde, bu Komisyonun varlığını değil ama şunu diyoruz: 9 Martta kurulan bir Komisyondan sonra 20 Martta İstanbul Sözleşmesi’nin feshi açıklandığında o zaman diyoruz ki “Bu odanın içinde kocaman bir fil var, bu filin adı İstanbul Sözleşmesi’nin feshi.” Şimdi, bu kocaman fili görmeden onun üzerinden atlayarak, yanından geçerek, altından geçerek şiddeti önlemeyi konuşmaya çalışıyoruz. Bu çabanın kendisi bizim için sorgulanır bir şey, Komisyonun kendisi değil, üyeleri değil, sadece içinde bulunduğumuz durum. Yani bu durumun ne kadar... Bakın, ne kadar farklı kesimlerden kadınlar bir araya geldik, yani şu toplama bakın, herkes ağzını açtığında “İstanbul Sözleşmesi.” dedi. Niçin bu kadınların iradesine rağmen bizim için İstanbul Sözleşmesi’nden çıkarak bunları yapmaya çalışıyoruz? Niçin? Yani, Serpil Balat çok güzel söyledi: “Bu gidişat nereye?” dedi. Gerçekten bu gidişat nereye? Ben demiyorum, ben desem “Feminist dedi.” dersiniz belki ama Serpil Balat...

ANADOLU’DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT –Ben feminist değilim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben de feminist değilim, altını çizerek söylüyorum.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Tamam, onu demek istiyorum, tam da onu demek istiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Altını kalın kalın çiziyorum.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Tam da onu demek istiyorum. Burada, feminist olanlar ve olmayanlar, farklı görüşlerden bir sürü kadın diyor ki “İstanbul Sözleşmesi bizim için lazım.” Yani bu kocaman bir fil, bunu görmeyerek burada konuşacaksak...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hilal Hanım, bakın Komisyon üyesi arkadaşlarımız “Biz de konuşalım.” diyorlar.

Ben size tekrar söz vereceğim.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Bir de, çok minik bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hilal Hanımcığım size tekrar söz vereceğim.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Ama misafiriz, bu Meclis sizin kadar bizim de Meclisimiz. Ama şunun için diyorum, bugün biz toplantıya misafir geldik ve sözlerimiz kesilirse...

ANADOLU’DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Asılız.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Biz asılız.

Ama sözlerimiz kesilirse, kendimizi ifade etmeye korkarsak, ağzımı açmaya korkarsak, eyvah oradan birisi bir şey diyecek diye korkarsak, o zaman biz susalım, gerçekten susalım. Ben bunu tek başıma hissetmiyorum, burada bu hissiyatı duydum, yaşadım. Sadece ben demiyorum bunu; Serpil Hanım da diyecektir, Songül Hanım da diyecektir. Lütfen, misafiriz istirham ediyorum. Yani burada rahatça kendimizi ifade etmemize izin verin, burada bari izin verin.

Teşekkür ederim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

5.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık’ın Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği Başkanı Hilal Gencay’ın yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hilal Hanımcığım, biz sizi özgür iradenizle davet ettik, eğer herhangi bir engel olacağını düşünseydiniz Komisyona gelme talebimizi, davetimizi “Gelmeyeyim.” diyerek reddedebilirdiniz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Neyle karşılaşacağını bilmiyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Burada, benim istirhamım şu, samimi olarak şunu söylüyorum: Arkadaşlar, bakın, elimizde var olan metinlerimiz, güçlü metinlerimizle kadına yönelik şiddeti önleyelim istiyoruz. Bunun için biraz evvel Tuba Hanım uygulamadan kaynaklanan aksaklıkları söyledi. Geçen gün Ankara Barosu Gelincik Merkezi, çok önemli tespitlerle katkıda bulundu ve biz o tespitlerinizi uygulamadan kaynaklı, metin üzerinden her şeyi bütün kadın haklarını ve kadın haklarına yönelik, kadına yönelik şiddeti tek bir metne bağlayacak olursak; o zaman yapılan bunca emeğe, yirmi yıllık bizim emeğimize, sizin emeğinize, bütün partilerin emeklerine yazık ederiz. Çok önemli bir süreci beraber yaşadık, Hülya Gülbahar Hanım’la yurt içi, yurt dışı inanılmaz toplantılarımız oldu. Bütün arkadaşlarımızın... Yani bugün bir Allah rahmet eylesin demek istiyorum, Yıldız Ecevit vefat etti.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Aynı Yıldız Ecevit değil sanırım. Akademisyen Yıldız Ecevit değil, edebiyatçı.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Öyle mi?

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Kendisi yaşıyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, bugün mesaj atmışlar, benim hiç bakma fırsatım olmadı. O zaman Yıldız Hocanın ömrü uzamış. Bana sadece, arkadaşlarımız mesaj attılar, Yıldız Ecevit...

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Yani bahsi geçen kişi değil.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yıldız Hocayla ben on gün evvel konuştum, paylaştık ve çok da güzel ve uzun bir konuşma yapmıştık. Şimdi arama, sorma ve hangi Yıldız Ecevit olduğuna bakma imkânım olmadı ama kadınlarımızın göndermiş olduğu mesajlar üzerinden Yıldız Hocanın ömrü uzun olsun, diğer vefat eden Yıldız Ecevit'e Allah rahmet eylesin.

Çok fazla kadın aktörle biz bu mücadelelerde AK PARTİ'deki güçlü kadınlarla ve Cumhurbaşkanımızın bize açtığı yolla... Bakın, çok önemli bir şey söylüyorum; bugün Türkiye Büyük Millet Meclisinde yüzde 18,1 kadın temsili var, yüzde 4,1'den bazen binde 1'lere gerilediği Türkiye Büyük Millet Meclisindeki kadın temsili var ve o temsilden bugün buraya geldik. Lütfen bu kazanılan haklar, geline yolları ne olur görmeden geçmeyin. Tabii ki, daha ileriye götürülecek çalışmalarımız olmalı, bunları dinlemek için sizi davet ettik.

Evet, şimdi ben söz talebinde bulunan arkadaşlarımıza söz vereceğim.

Çiğdem Hanım buyurun.

V.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- *Anadolu'dan Yeryüzüne Sivil Toplum Kuruluşları Vakfı (AYSİT) Başkanı Serpil Balat, Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği Başkanı Hilal Gencay, Hazar Kültür Eğitim Dayanışma Derneği Başkanı Songül Ertem, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Gönüllüsü Gülsun Kanat Dinç, Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA.DER) Temsilcisi Tuba Torun tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşmeler*

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Kıymetli sivil toplum kuruluşu temsilcilerimiz Komisyonumuza hoş geldiniz.

İstanbul Sözleşmesi'ni imzalayan Hükümet hepinizin bildiği gibi AK PARTİ, 6284'ü hayata geçiren de AK PARTİ, kadınlara yönelik sıfır tolerans ilkesiyle politika üreten yine AK PARTİ. Biz, İstanbul Sözleşmesi'ni kendi iç hukukumuza dercettik 6284'le. "İstanbul Sözleşmesi yaşatır." söylemi, zıddında "İstanbul Sözleşmesi öldürür." söylemini de ortaya çıkardı ve böylece toplum zemininde aslında bir bölünme oluştu. Ne bir sözleşme komple yaşatır ne de öldürür. Bu iki zıt söylem sadece kadına yönelik şiddetle mücadeleye zarar vermiştir. Şiddet hususunu sadece bir sosyal sözleşme üzerinden tartışmak, tartışmanın ana konusundan uzaklaşmaya sebep olmuştur. Bizim kadın haklarında geriye gitmemiz mümkün değildir, şiddetle mücadele hususunda da geriye gitmemiz mümkün değildir. Bu anlamda özellikle "Bu gidişat nereye gidiyor?" diyen arkadaş dönsün, bir baksın lütfen, kadın haklarında neredeydik nerelere geldik.

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Gelecek için söylüyorum.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) - Bu anlamdaki samimiyetimizi görmeye sizi davet ediyorum. Kazanılmış hakları burada tek tek saymak istemiyorum lakin küçük bir örnek vereyim: Siz örtünüzle değil doktor olmak, öğretmen olmak, milletvekili olmak oğlunuz askerdeyken kışlasına bile alınmazdınız.

Yine Komisyonla ilgili söylenen “şâibeli” ifadesini kabul etmek mümkün değil. Meclis İç Tüzük’ünün 104 ve 105’inci maddelerine göre kurulmuş, haftalardır da ciddi emekler ortaya konarak çok önemli katılımcıları ağırlamış bir komisyon burası. Muhalefet milletvekillerimiz şöyle bir ifadede bulunuyor: “Düşüncelerimizi ifade edemedik.” söylemlerini şaşkınlıkla izliyorum çünkü söz alan her vekilimiz önce konuyla ilgili ya da ilgisiz kendi düşüncelerini ifade edip, yorumlarını yapıp sonrasında sorularını sormuştur, birçok defa onlarca dakika konuşulmuştur.

Yine basın açıklamalarından aldığım bir cümle var, “İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararının geri alınması yönünde irade koymak gibi tarihî bir görevi vardı bu Komisyonun.” diyor. Bu Komisyonun adı amacını anlatır, kimsenin bu Komisyona farklı hedefler koyması mümkün değildir. “Müzakere ortamı yok.” dendi. Mzakere, bir konuyla ilgili görüşme ve danışma demektir, buradaki ortama “monolog” demek de haksızlıktır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele hususunda sivil toplum kuruluşlarının görüşleri bizler için çok önemli. Biz iş birliği yapmaya çalışırken buradaki Komisyona “Yok hükmündesiniz.” demek milletin iradesini hiçe saymaktır, amaç üzüm yemek değil, bağcı dövmektir gördüğüm kadarıyla.

Araştırma komisyonları yasak savmak için kurulmaz, bugüne kadar kurulmuş araştırma komisyonları sonucunda çıkan raporlar doğrultusunda çok önemli adımlar atılmıştır, bunlardan bir tanesi de bilindiği üzere, ülkemizde kadına yönelik şiddetle mücadelede en önemli kırılma noktalarından biri, 2005 yılında Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinde Meclis Araştırma Komisyonu kurularak Komisyon raporunu takiben Temmuz 2006’da çocuk ve kadına yönelik şiddet hareketleri ile töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi için alınacak tedbirler konulu 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’nin yayımlanmasıdır. Genelge kapsamında kadına yönelik şiddetle mücadelede alınması gereken birçok tedbire yer verilmiş, bu kapsamda sorumlu ve iş birliği içindeki kurum ve kuruluşlar belirlenmiştir. Genelgenin “Kadına Yönelik Şiddet Konusundaki Çözüm Önerilerinin Yaşama Geçirilmesinde Koordineli Çalışma Gereken Kurumlar” başlıklı kısmında yer alan önerilerin hemen hepsinde sivil toplum kuruluşları iş birliği yapılacak kurum kuruluşlar kapsamında yer almıştır. Türkiye’de kadın hareketinin de gelişimi göz önüne alındığında, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, kadın haklarının geliştirilmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmalarının sivil toplum kuruluşu iş birliği olmaksızın yürütülmesinin sağlıklı ve ideal bir yöntem olmadığı aşikârdır. Dolayısıyla 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’yle kamu politikalarında başlayan dönüşüm ve ardından gelen ulusal eylem planları, Şiddet İzleme Komitesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu gibi kadına yönelik şiddetle mücadele ve kadın hakları açısından günümüzün önemli kazanımları da değerlendirildiğinde bugün sivil toplum kuruluşları tecrübelerinin ve katkılarının kamu politikalarına yansıtılması, kamu politikalarının uygulanmasında sivil toplum kuruluşlarının rolü ile kamu-STK’ iş birliğini sürdürülebilir ve kapsayıcılığına ilişkin görüş ve önerileriniz nelerdir?

Teşekkür ediyorum.

ANADOLU’DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Söz alabilir miyim? Almam lazım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tabii ki vereceğim ama müsaade ederseniz arkadaşlarımız sabırla dinlediler, şimdi, onlar sorularını soracaklar, sonrasında size söz vereceğim.

Buyurun Habibe Hanım.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Başkanım, teşekkür ederim.

Ben de sunumlar için arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Ama sunumlarla birlikte bir öfke bacası gördük sunumculardan. Şunu söylemek lazım: Kadına şiddet konusunu ana bağlamından, lütfen, koparmayalım ve yine ısrarla söylüyorum kadın haklarını, kadına şiddet konusunu sadece İstanbul Anlaşması'na- her zaman söylediğim cümle bu- hapsetmeyi de bir sığ görüş ve sığ anlayış olarak kabul etmek lazım. Bugün CHP milletvekillerinin çekilme gerekçelerinde bir cümleye de ben takıldım, özellikle, işte, buraya gelen konuklar konusunda 2 no.lu Baroyla ilgili bir ifade kullanmışlar. Ama hepimiz şahidiz ki burada milletvekili olmak, gelen misafire hakaret etme hakkı da tanımaz bize. O esnada, 2 no.lu Baro'ya yani hukuki süreci tamamlamış, seçimle oluşmuş bir baroya “paralel baro” ifadesini kullanmak bir defa çok üstenci bir dildi, oradaki savunma karşısında da arkadaşların tepkisini bugünkü basın açıklamalarına kadar taşımalarını açıkçası nezaket kurallarına aykırı buldum. Dediğim gibi, itham ve iftira diyeyim daha doğrusu, “paralel baro” demek çok ağır bir ithamdır yani bir baroya

“paralel baro” ithamı, iftiraya kadar gidecek bir ithamdı. Dediğim gibi, üstenci dil şu aşamada hiçbirimize bir fayda sağlamaz. Bizim amacımız bu Komisyonu kurarak gerçekten var olan bir soruna çözüm üretmek.

Ben de sivil toplumdan gelme biriyim, 1987'den bu yana, emin olun, kadına karşı işlenen hem şiddet hem yasaklarla birebir mücadele eden biriyim, alanı çok iyi biliyorum, gerçekten alanı çok iyi biliyorum ve kadın örgütlerimizin de kadın mücadelesi konusunda objektif olmaları gerektiği kanaatindeyim. Bugün nasıl ki kadına yönelik kadın cinayetleri, kadına yönelik şiddet konusundaki bu tavır ve davranışlarını aynı samimiyetle... Yıllar önce bizlere karşı uygulanan yasakçı zihniyet ve şiddet, devlet şiddeti karşısında da aynı tavır ve samimiyetle davrandıklarını görseydik gerçekten derdik ki biz bunlara: “Kadın konusunda samimiler.” Ama biz bu samimiyeti hiçbir zaman görmedik, hiçbir zaman bu samimiyetle karşılaşmadık, kadın konusunda bize karşı yapılan, ağza bile almak istemiyorum ama bu adi tutum karşısında neredeyse da alkış tuttu bu arkadaşlarımız.

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN - Siz şu an bizi azarlıyorsunuz, biz kalkma noktasına geldik.

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Evet yani gerçekten bu şekilde birlikte, karşılıklı öğrenmekse kalalım yoksa bu şekilde olacaksa gidelim.

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Çok ayıp bu sözler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Habibe Hanım...

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Yani bakın, ben, burada vermemi samimiyet sorgulamasına girsek bu işin içinden çıkamayız diyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Habibe Hanım, sözlerinizi toplayın ve sorularınızı alalım.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Hemen soruma geçiyorum.

Dediğim gibi, aynı samimiyeti keşke herkese, bütün mağdur kadınlara karşı da gösterseniz iyi olurdu kanaatindeyim diyorum..

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Biz Habibe Hanım, çokça zamanında yaptık, siz görmemişsiniz, görmek istememişsiniz.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) - Kadına yönelik şiddetin nedenleri literatürde özetle kültürel faktörler, evlilik içinde çatışma yaşama, ilişkide sorunları çözememe gibi ilişki faktörler, kadının ekonomik bağımsızlığının olmaması, istihdam olanaklarına erişimde sınırlılık gibi ekonomik faktörler ile karar alma mekanizmalarında ve yasal düzeyde kadın-erkek eşitliğinin sağlanamamış olması gibi

sosyopolitik faktörler olarak sınıflandırılmaktadır. Temelini kadınlar ve erkekler arasında tarihsel güç eşitsizliğinin oluşturduğu ve bu eşitsizliğin de devamını sağlayan kadına yönelik şiddetle mücadele de çok boyutlu mücadeleyi ve çok sektörlü katılımı zorunlu kılmaktadır. Gerek uluslararası kadın hakları belgelerinde sıklıkla vurgulanan, gerekse ülkemizdeki kadın hakları mücadelesinde realiteye yansıyan kamu-STK iş birliği kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmalarında önemli bir gereklilik arz etmektedir. Özellikle son yıllarda ise kimi kadın örgütleri tarafından ülkemizde kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmalarında kamu-STK iş birliğinin istenilen düzeyde olmadığı iddiaları sıkça karşımıza çıkmaktadır. Bu hususta görüşleriniz nelerdir? Kamu-STK iş birliğinin sürdürülebilir ve güçlü kılınması için neler yapılmalıdır diyorum.

Teşekkür ediyorum.

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – İstanbul Sözleşmesi’nde yazıyor bunların hepsi.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, Habibe Hanım, teşekkür ediyorum.

Yelda Hanım, buyurun.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Kadına yönelik şiddetin sebeplerinin tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırma Komisyonumuza hoş geldiniz. Özellikle Komisyonunun adını böyle açık bir dille söylemek istedim. Bu Komisyon Türkiye Büyük Millet Meclisinde kıymetli milletvekilleri tarafından oylanarak kurulan bir araştırma komisyonu. Bu Komisyonumuzda muhalefetinden iktidarına kadar her siyasi partinin milletvekilleri bulunmakta. Şeffaf, katılımcı, gerek iktidarın gerek muhalefet milletvekillerinin ilk günden beri toplantılara katıldığı bir komisyon. Bugün 15’inci toplantımızı yapıyoruz. Başkanımız az önce sunumunda söyledi, yaklaşık 60 katılımcıyı dinledik. İçlerinde yazılı ve görsel medyanın çok kıymetli temsilcileri vardı, senaristler vardı, kıymetli bakanlarımız vardı ve bugün de kadın alanında çalışmış sivil toplum kuruluşları, sizler bulunmaktasınız. Özellikle -Filiz Hanım gerçi burada değil ama- “Şaibeli Komisyon.” demesinden dolayı duyduğum rahatsızlığı dile getirmek istiyorum. Türk Dil Kurumunun sözlüğüne baktığımda “şai-be” kelimesi “art düşünce, hile, eksik, kusurlu ve ayıplı” olarak tanımlanıyor. Bu Komisyonumuz ne ayıplı, ne şaibeli, ne de art niyetli kurulmuş bir Komisyon. Bu komisyonda yer alan milletvekillerimizin hepsi için -ben öyle düşünüyorum, gerek iktidar gerek muhalefeti- her kadının canı bizim için çok kıymetli. Lütfen... Kadın, sadece sizin tekelinizde değil, bugün, biz, iktidar partisinin milletvekilleriyiz “Kadına karşı şiddete sıfır tolerans.” diyoruz, başta Sayın Cumhurbaşkanımız ve bizler, özellikle kadın milletvekilleri olarak altını her ortamda çiziyoruz fakat buradan bu Komisyona ya da iktidar partisinin milletvekillerine sürekli bir ön yargıyla yaklaşmayı da açıkçası doğru bulmuyorum. Az önce KA.DER Başkanı Gülsun Hanım... Pardon gönüllü üyesiydi sanırım, doğru mu?

MOR ÇATI KADIN SİĞİNAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Mor Çatı...

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Mor Çatı, pardon, KA.DER değil, sözümü geri alayım. “Böyle bir Komisyonun temel muhatabının alanında çalışan kadın örgütleri olduğunu ve konuyla ilgili herhangi bir çalışması, deneyimi olmayan, üstüne açıkça kadın düşmanı söylemler üreten kurumların davet dahi edilmesini gayriciddi bulduğumuzu belirtmek isteriz.” demiş. Ben, buraya gelen hiçbir kamu kurum ve kuruluşların temsilcilerini; bakanlar da dahil olmak üzere kadın düşmanı söylemler söylediğini duymadım yani siz böyle bir bilgiye nereden eriştiniz açıkçası onun da cevabını vermenizi isterim çünkü bu herkesi, buraya katılan her katılımcıyı zan altında bırakıyor. Ben, bugün, yıllarca kadın alanında çalışmış siz kıymetli STK mensuplarının yaptıkları kadın çalışmaları, alanda yaşadıkları deneyim paylaşımlarını ve tavsiyelerini burada anlatmasını isterdim ama maalesef İstanbul

Sözleşmesi'nin içinden çıkamıyorsunuz, bütün bakış açınız sadece orada ve bunu da aşmadığınızı görüyoruz. Ben, KA.DER'den gelen Avukat Tuba Hanım'a samimiyeti için teşekkür ediyorum, çok samimi bir şekilde hislerini anlattı, tedirgin olduğunu söyledi. Evet, KA.DER derneğinde yıllarca kadın adayları desteklediniz, siz de biliyorsunuz, Türkiye'de kadın olarak siyasetçi olmak, kadın milletvekili olmak çok kolay değil ve buraya gelen her arkadaşımız gerçekten kendi alanında çalışmalar yapmış, kendi illerinde, yerelde siyaset üretmiş, politikalar yapmış, yıllarca kadın çalışmış arkadaşlar. Bu anlamda da KA.DER çok güzel işlere imza attı, bundan sonraki süreçte de mutlaka bakış açılarının o yönde olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yelda Hanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Kerestecioğlu, buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Teşekkür ederiz sunumlarınız için.

Ben, aslında, gerçekten sizlerin siyasi eleştiri hakkına tabii ki sahibi olduğunuzu, herkesin zaten bu hakka sahip olduğunu ve AYSİT'ten gelen arkadaşımızın dediği gibi, asil olduğunuzu düşünüyorum yani bizler temsilciyiz ama size yönelik gerçekten söylemek istediğim şu ki: Siyasi eleştiriye unuttunuz yani siyasi eleştiri ve aynı zamanda siyasi sorumluluk gerçekten bizde değil yani bu arkadaşlarda da değil, toplumdaki insanlardan ziyade siyasi iktidardadır, siyasi iktidarın böyle bir rolü var, siyasi sorumluluk ve siyasi eleştiriye tahammül etme. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını da hatırlatmak isterim -belki o sözleşmeden de bir gün çıkarız der misiniz bilmiyorum ama- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne göre, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında yer aldığı kadarıyla çok edici düşünceler dahi ifade özgürlüğü içerisinde değerlendirilir ve biz, burada kendilerini ifade eden ve ne kadar güzel ki hepsi birbirinden farklı olan kadın örgütlerinin eleştirilerini daha fazla tahammülle dinlemeliyiz diye düşünüyorum, kim olursa olsun kim gelirse gelsin. Şimdi, bu mücadelenin öznelere onlar ve bu mücadelenin öznelere buraya geldiği zaman gerçeklik ortaya çıkıyor yani bu mücadelenin öznelere aslında gerçek hayatta neyle karşılaştıklarını anlatıyorlar çünkü fiiliyatta bunu yaşıyorlar zaten, hepsi yaşıyorlardı bunu yani bunun için illa avukat olmak da gerekmiyor, Mor Çatı gönüllüsü olan ya da kadın, insan haklarından ya da AYSİT'ten ya da Hazar Derneğinden -Hazar Derneği ki çok eski bir dernek bildiğim kadarıyla- olan bütün kadın arkadaşlar hayattaki, o fiiliyattaki gönüllü mücadeleleriyle, kadınlarla yaptıkları görüşmelerle bütün bu deneyimleri kazanıyorlar ve burada hepsi diyorlar ki: “İstanbul Sözleşmesi yaşatır.” “İstanbul Sözleşmesi'ne niye takılıyorsunuz?” diyemezsiniz arkadaşlar. Neden diyemezsiniz biliyor musunuz? Ben gerçekten merak ediyorum ve size sormak istiyorum: Neden? Neden? Neden? Hakikaten 3 kere, 4 kere, 5 kere sormak istiyorum: Neden İstanbul Sözleşmesi'nden çekilindi? Siz, -Öznur Hanım da “Emek verenlerden birisiyim.” Diyor, ki hakikaten yıllarca da uğraşmıştır- hiç mi tek kişinin kararıyla aynı zamanda tek bir erkeğin kararıyla, bu sözleşmeden çekilmesini kendi emeklerinize haksızlık olarak görmüyorsunuz, bütün kadınların emeklerine haksızlık olarak görmüyorsunuz? Yani bizim kadın mücadelemiz iradeyi böyle koymaz, kolektiftir. O yüzden, başkan aramayın yani “Başkan, başkan.” diyorsunuz ama hakikaten başkanlık pek bizde olmaz yani sözcülük olur, daha kolektif bir çalışma tarzı olur, bu nedenle de benim de kurucularından biri olduğum Mor Çatının da mecburen başkanı vardır yasal olarak ama aslında yoktur sevgili Canan Arın epey zaman yürütmüştür.

Bir de diyorsunuz ki mesela, Öznur Hanım hep bunu söylüyor -kendisi yok şu anda kötü oldu ama- “Siyaset yapılacaksa...” diyor. Şimdi, farklı konuşmalar olduğu zaman diyor ki “Siyaset yapılacaksa...” Evet, siyaset yapılacak, ben siyaset yapıyorum, bu örgütlerde siyaset yapıyorlar. Yani şunu size bir

iki nokta olarak ifade etmek isterim: 1987’de dayağa karşı yürüyüş yaptığımız zaman “Özel olan politiktir.” diyorduk. Neden diyorduk bunu? Özel olanın politikasını yapmamız lazım diye çünkü bize “Kol kırılır, yen içinde kalır.” Yani “O özel alandır, orada politika yapılmaz. Erkek şiddeti vardır ama bu aile meselesidir, kimse karışmasın, etmesin.” deniyordu, biz de diyorduk ki “Hayır, özel olan politiktir, özel olanın politikasını yapmamız lazım.” Şimdi, ne diyoruz? “Kadın cinayetleri politiktir.” diyoruz. Bize şimdi “Siyaset yapmayın.” denir mi ya? Bunların hepsi siyaset çünkü biz diyoruz ki: Erkek egemen sistem, bundan dolayı oluyor bütün bunlar ve dolayısıyla bu sistemi değiştirmemiz lazım. Yani bu nedenle, özel olan politiktir, hâlâ politiktir, kadın cinayetleri politiktir, hâlâ politiktir.

Ben, arkadaşlarımızın daha fazla vaktini almak ve saygısızlık etmek istemem. Ayrıca, Genel Kurula inşallah çağırılmazlar çünkü bir önergede konuşmam var, bekliyorum konuşmak için ama gider, geri gelirim gerçekten. Ben, buranın öznesi olan arkadaşlarımı yalnız bırakmamak için buradayım gerçekten. Bakın, burada tek başıma oturuyorum ve biz çağırdık onları ve onları yalnız bırakmamak için gerçekten burada, onlarla buluyorum.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Filiz Hanım, biz de yalnız bırakmıyoruz ya, biz de buradayız.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Hayır, “ben” derken muhalefetten birisi olarak söylüyorum, yoksa...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Kimse de bırakmıyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bırakmasın tabii. “Kadın kadının yurdu.” diyoruz, kimse kimseyi yalnız bırakmasın ama bu Komisyon, ayrıca başta zaten ifade ettim, bunu hiç tartışmaya açmıyorum bu Komisyonu, gerçekten o ayrı bir arka plan, onu bir kenara koyarak söylüyorum ama şu anda, ben, sadece bir tek soru soracağım size: Erkek şiddeti, kadınlara yönelik erkek şiddeti sizce neden önlenmiyor? Yani çok kapsamlı bir soru, tek bir soru ama çok kapsamlı bir soru, belki birbirinizi tekrar etmeden zaten farklı alanlarda olsa benzer deneyimleri -konumuz ortak olduğu için- yaşamış kadınlar olarak belki farklı cevapları sizden alabiliriz. Ben onun dışında sözünüze ekleyecek söz bulamıyorum, hepinize tekrar katılımlar için çok teşekkür ederim gerçekten. Özellikle AYSİT’ten... Ben ismini unuttum...

ANADOLU’DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT- Serpil Balat.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Serpil Hanım, özellikle de bu kadar yok sayılan LGBTİ bireylerin sizin “Kalkıp da LGBTİ bireylerin sözleşmedeki şiddetten korunma hakkını nasıl evlenme hakkına dönüştürdükleri gerçekten bizim için çok şaşırtıcıydı.” sözünüz de ayrıca değerli yani biz başka ve daha ötesi hakları savunabiliriz ama siz bunu savunmasanız da sonuçta her bireyin özellikle LGBTİ+’ların da şiddetten korunma hakkını aslında İstanbul Sözleşmesi’nin getirmiş olduğunu ve söz konusu olanın sadece bu olduğunu ifade ettiğiniz için de size teşekkür ediyorum. Sağ olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kerestecioğlu, teşekkür ediyorum.

Hacı Ahmet Bey, buyurun.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Teşekkür ederim Başkanım.

Çünkü Komisyon bir başkanın uhdesine tevdi edilmiştir, bu Komisyonlarda genel çalışma uslubudur, bir başkan ve üyelerden oluşur, biz de burada başkanla beraber üyeleri teşkil ediyoruz.

Tuba Hanım, ne kadar güzel söylediniz ya “Olumsuz enerji.” diye tam benim ağzımdan aldınız, ne kadar böyle gerilimli, olumsuz enerjiyle gelmiş arkadaşlar, dolu gelmişler.

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Çok doluyuz, inanamazsınız.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Sonra bir de şöyle bir şey hissettim ben, bayıldım, çok sevindim, bir fıkrada anlatılan olay geldi hatırıma. Galata Köprüsü’nün üzerinde adam döven birisinden bahsedilir hem döver hem de bağırır “Yetişin, adam dövüyorlar.” diye. Bayıldım yani hakikaten “Yetişin, adam dövüyorlar.” fıkrasının burada trajikomik bir örneğiyle maalesef karşı karşıya kaldık.

Şimdi, Anadolu’dan Yeryüzüne Sivil Toplum Kuruluşları Vakfı (AYSİT) Başkanı Serpil Balat Hanımefendi’yi, biz, metinden doğrusu zor takip ettik yani çok fazla şeyi bir spikerin okuyacağından da fazla okuduğunuzda biz sizin takibinizi yapamadık, metni istedik, metni de lütfetmediniz.

ANADOLU’DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Yazılı vereceğim.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Yani arkadaşlarımız geldi, rica ettiler maalesef metni de alamadık ama ben bir iki hususta sizin konuşmanızdan notlar almışım, onları iletmek istiyorum ve sormak istiyorum. Kadının kadın olduğu için şiddet gördüğünü söylediniz. Şiddet görmeyen kadınlar da bu durumda kadın oldukları için şiddet görmemiş oluyorlar galiba. Bu konuda ne dersiniz? Kız ve kadınlara bir defa evlilik hakkı tanındığından bahsettiniz, bunun biraz açılımını yaparsanız sevinirim.

Şimdi, Hilal Gencay Hanım’ın konuşmasından da şunları ben anladım ve şu soruları çıkarttım, şöyle diyorsunuz: Bir defa, bütün Türkiye’de kadın hakları konusunda ne yapılmış, ne edilmişse -bravo, sizi tebrik ederim- hepsini siz yapmışsınız, Hükûmet hiçbir şey yapmamış, hükûmetler hiçbir şey yapmamış, Meclis hiçbir şey yapmamış, kamu kurum ve kuruluşları hiçbir şey yapmamış, nasıl böyle bir büyüklük kompleksi içerisinde konuştuğunuzu... Daha sonra metinlerin inşallah çözümlerini alır, bakarsınız. Bizim muhterem, saygıdeğer bir misafirimizsiniz ama bendeniz eleştirirken bile dilin nazik olmasına, incitmemesine, hırpalamamasına dikkate ederim, çok gergin başladınız, daha sonra size arkadaşlarımızın yönelttiği sorular sonucunda hafif bir toparlama yapmaya çalıştınız; o da güzeldi, sondaki toparlamanızı beğendim.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Allah razı olsun.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Eyvallah.

“Siyasi iradenin ve kamu kurumlarının kadınları birebir ilgilendiren konularda dahi bağımsız kadın örgütleriyle uzun yıllardır ilişki kurmadığını da gözlemliyoruz.” Bu sizin bir cümleniz. Bunu, ben anlayamadım nasıl oluyor da yani... Ha, şunu diyorsanız: Bizimle temasa geçmediler. Yine, konuşmanızda dediniz ki: “Benim bu ikinci gelişimdi, şöyle oldu.” demek ki böyle bir durum var. Benim apar topar aldığım notlar var burada, birtakım kayıtlar var, yine şunu söylemişsiniz: “Komisyona çağırılmayı şaşkınlıkla karşılıyoruz.” Yani ne yapalım? Çağırırsak suçluyuz, çağırmazsak suçluyuz. Çağıralım mı, çağırmayalım mı? Ben karar veremedim doğrusu. Komisyon üyeleriyle paslaşmanız da gözümünden kaçmadı, bir paslaşma da vardı tabii. Ardından diyorsunuz ki: “Göstermelik davet olup olmadığını da şüpheyle karışlıyoruz.” Nasıl yani nedir bu göstermelik davet?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Paslaşma değil, açık, net goldü.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Yok, paslaşma, kısa paslaşmaydı auta çıktı.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Hakem kim, burada hakem kim?

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Komisyon üyesi olanları... Yani ne yapmamamızı bekliyorsunuz, sizi topuk selamıyla, elimizi olmayan şapkamıza götürerek selamlayıp “Baş üstüne.” dememizi mi bekliyorsunuz? Yani böyle üstünlükçü tavrınızı da anlamakta zorluk çektim ve ben sizin

söylemlerinize de yine bu “Bayılıyorum.” kelimesini kullanacağım, bayılırim çoğulculuktan, çok seslilikten, düşünce özgürlüğünden filan bahsedersiniz ama fırsat eline geçtiğinde demek ki bütün bunları bir kenara bırakıyorsunuz.

Asil ve vekil ayırımına gelince şunu söyleyeyim: Biz, aynı zamanda asiliz de ya oy kullanıyoruz yani vekiller seçilirken oy kullanma hakkımız elimizden alınmıyor. Biz hem asiliz hem vekiliz ve vekâleti de doğru düzgün bir biçimde temsil etmeye çalışıyoruz.

Şimdi, bir çelişkiniz de var gibi, bu konuda ne düşünüyorsunuz bilemiyorum. “Kadına karşı şiddet tarihî bir durumdur.” diyorsunuz, sonra da İstanbul Sözleşmesi’nin şiddeti ortadan kaldırdığını söylüyorsunuz. Bu tarihî bir durumsa nasıl İstanbul Sözleşmesi bunu ortadan kaldıracaktır?

Gülsun Kanat’a oradan geçeceğim. Gülsün Hanım da bir arkadaşımız temas etti, ben orayı geçiyorum, kürtaj hakkı meselesindeki kanaatlerinizi merak ettim ve kürtajın nasıl bir şey olduğu tanımı konusunda ben sizin ne düşündüğünüzü merak ettim. Uzlaştırmamanın tamamen devre dışı olması noktasında bir şeyler söylüyorsunuz, bunu da ben özellikle sorgulamanızı istiyorum, bu konuda bilgi vermenizi bekliyorum.

Bir cümleniz de yine var “İstanbul Sözleşmesi, ailelerin bir arada tutulması veya gelenek, göreneklerin yaşatılması niyetiyle değil.” diyorsunuz yani bu aileden en istiyorsunuz ben anlamadım?

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Ben sonra cevap verdim.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Vereceksiniz... Aileden ne istiyorsunuz? Yani acaba aile sizin gözünüzde nasıl bir düşman kişilik, kimlik ve yapı oluşturuyor, ben onu anlamakta sizden yardım istiyorum doğrusu.

“Kadınları geleneksek cinsiyet rollerine hapsedmek.” diyorsunuz. Ben “Cinsiyet rolü” deyince benim hatırıma anne geliyor, annelikten ne istiyorsunuz, annenin yanındaki eşten yani babalıktan ne istiyorsunuz, aileden ne istiyorsunuz? Bilemiyorum. Gerçi bunları soruyorum ama siz zaten, bizi yok hükmünde saydığınız için yok olan bir şeye karşı cevap vermeye de tenezzül buyurmayabilirsiniz, cevap da vermeyebilirsiniz, nasıl olsa yokuz biz burada, yok hükmünde bir Komisyonuz. Ben, biraz böyle sizin konuşmalarınızdan çıkardığım –işte mantık kurgularıyla– sorularımı soruyorum.

Sosyal bilimlerde fen bilimleri gibi “iki artı iki dört” etmez, hukukta bir sosyal bilimdir ve hukukta sosyal bilim olduğu için çeşitlilik, aykırı ve çatışan düşünceler vardır, ittifak genelde zordur ve ben size İstanbul Sözleşmesi’yle ilgili yaptığım küçücük bir araştırmanın sonuçlarını vermek isterim ama 1 kadının bile ölmesi, öldürülmesi benim şahsen kabullenebileceğim bir şey olmadığı için bu rakamlar üzerinde durmuyorum. Size tavsiye ederim, İstanbul Sözleşmesi’ne soyut birtakım değerler biçmek yerine İstanbul Sözleşmesi’nden önceki cinayet rakamlarına, şiddet rakamlarına, İstanbul Sözleşmesi’ni imzaladığımız dönemdekiyle ve bundan sonra 1 Temmuz itibarıyla, daha sonrasına bakarsak herhâlde İstanbul Sözleşmesi biraz daha net hükümler... Ben de başımı çok salladım siz konuşurken, ben de içimden çok salladım, bende sallırım, öyle değil.

MOR ÇATI KADIN SİĞİNAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Sessiz kalıyorum ama bu kadarı doğal.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Bunları –“Parmağınızı, kaleminizi filan yöneltmeyin.” diyorsunuz ya– başınızı sallamayın lütfen, ciddiyetle ve saygıyla dinleyin, ben sizden rica ediyorum.

Tuba Hanım, şimdi, İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmeyle ilgili birtakım kamuoyundaki durumlarla alakalı konuşunuz. Ya, siz bir hukukçusunuz, dedikodular üzerinden hükümler bina etmeye kalktınız.

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Yaşadığım...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Ben anladım yani ben bir şey demiyorum. Daha sonra da diyorsunuz ki: “Benim tahminim böyledir.” Ne zamandan beri hukuk böyle tahminlerle, dedikodularla değerlendiriliyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Vekilim...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Filiz Hanım, istirham ediyorum, rica ediyorum. Ben sizi hiç kesmedim, hiç müdahale etmedim, lütfen.

Bir cümleniz daha var. “Cezasızlık algısı cezasızlık mı demektir?”

KA-DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Evet.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Cezasızlık algısı... Bravo! “Evet” diyorsunuz.

KA-DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Cezasızlık olduğu için algısı da oluyor.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Cezasızlık algısı cezasızlık mı demektir? “Evet” dediniz, bu kayıtlara girsin isterim. “Failler kendilerini savunmayı öğrendiler.” Diyorsunuz, acaba kimden? Cinayet failleri hukuk bilmezler herhâlde değil mi? Yani biraz da aynaya bakmanız gerekiyor.

Şimdi, “İstanbul Sözleşmesi kalktı diye kadınlar endişe ediyorlar.” Bak, hareket çekmeyin.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bu nasıl bir şey ya?

KA-DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Katil mi dediniz siz bize? Anlamadım ben.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Hayır, hayır, hareket çekmeyin, takip edin, cevap verin, not alın, cevap verin, ben size sadece soru soruyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Başkan, ben bu üsluba gerçekten artık tahammül edilmez buluyorum. Siz tahammül ediyorsanız bilemeyeceğim. Ama yani “Aynaya bakın.” Demek... Kadın katilleri nereden öğreniyor? Kadın örgütlerinden öğreniyor yani. Öyle mi? Bu nasıl bir şey ya!

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, hayır. Arkadaşlar, Filiz Hanım, bakın, Hacı Ahmet Bey...

Bir saniye arkadaşlar.

Değerli sivil toplum örgütü temsilcilerimiz, Hacı Ahmet Bey, ilahiyat profesörü ve Komisyonumuzun da en makul, en sakın yorumlarını yapan ve Komisyonun da tansiyonunu düşüren bir arkadaşımız ama şöyle: Bugün, belki, enerji açısından negatif bir enerjiyle başlamanın getirilmesi ve karşılıklı yaşanan sözlü sataşmalar Hacı Ahmet Bey’i de bu noktaya getirmiş vaziyette.

Hacı Ahmet Bey, sözlerinizi toparlamak üzere tekrar söz veriyorum.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Toparlıyorum Değerli Başkanım.

“Kadınlar İstanbul Sözleşmesi’nin kaldırılmasından endişe ediyorlar.” Tabii, niye endişe ediyorlar bilemiyorum çünkü İstanbul Sözleşmesi bir yasa mıdır arkadaşlar, bir kanun mudur, Medeni Kanun yerine mi biz onu ibka ettik?

KA-DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Evet, uluslararası sözleşmeler kanun hükmündedir Anayasa madde 90’a göre.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Bir saniye... Medeni Kanun yerine mi geçti, 6284’ün yerine mi geçti? Bu ne zaman oldu da bizim bunlardan haberimiz yok? Bunu da ben size sormak istiyorum. Yani burada, benim bugün gördüğüm bir...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Siz kaldırılсын diye lobi yaptınız değil mi?

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Ben lobi filan yapmam efendim.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – İstediniz ama kaldırılсын değil mi?

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Yok, benim ağzımdan öyle bir söz duyamazsınız.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Kaldırılmasını istemediniz mi?

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Bu tuzaklara gelmem ben Filiz Hanım, kusura bakmayın.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Öyle mi? Deneyimli siyasetçisiniz, ben değilim.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Yok, yok öyle. Ondan sonra da ertesi gün haberlere geçmek istemiyorum, kusura bakmayın.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Sorguya çekmek gibi oldu bu Filiz Hanım.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Evet, ben de cevap verdim efendim, saygıyla.

Şunu demek istiyorum: Biz bazı sözleşmelere herhâlde gereğinden fazla rol biçiyoruz ve onlardan çok şey bekliyoruz. Burada, biz kamu kurum ve kuruluşu yetkililerini dinledik ve şunu gördük: Devlet, bütün imkânlarıyla, bakanlar bütün imkânlarıyla hakikaten tek bir kadının bile cinayete kurban gitmemesi için çalışıyor.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Ben alandayım ve çalışmadığımı görüyorum, her gün görüyorum.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Gülsun Hanım, doğrudur. Ben, size şunu demek istiyorum.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Şu anda, genç bir kadın ve kız kardeşinin bir polis yüzünden adresinin nerede olduğu biliniyor ve annesi korunmak ve çocuklarının...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – O özelî özelden iletelim, beraberce çözüm bulalım.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Bunlar istisna değil, her gün yaşıyoruz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kanat, söz vereceğim size.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Şimdi, bu kadın dernekleri mücadele ediyorlar ama devlet yatıyor anlamına gelebilecek sözler doğru değil, ben onu söylemek istiyorum.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Öyle demediğimizi biliyorsunuz.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Ama öyle dediniz yani sonuç itibarıyla öyle. Her şeyi biz yaptık, büyük mücadele ettik, kanunlar çıkardık, yasalar çıkardık filan diye...

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Öyle demediğimizi biliyorsunuz.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Var efendim, burada var. Ben okuduğunu yazdığını anlayabilecek kapasitede bir insanım. İstirham ederim, söylediniz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hacı Ahmet Bey, sözlerinizi toparlarsanız...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Toparlayarak, son nokta olarak şunu söylüyorum. Şunu diyebilirdiniz yani ben biraz daha...

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Bizim ne söyleyeceğimizi siz söyleyecekseniz Beyefendi gelmeseydik o zaman biz.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Ya, ben size bir şey demiyorum. Şunu diyebilirdiniz demek istediğim şu. Müsaade edin söyleyeyim.

Devlet de bu konuda hassasiyetle konunun üzerine eğiliyor, bizim çabalarımızla bu noktaya gelmiştir, bizim de bu noktada katkılarımız vardır ve ilerleyen dönemde de biz, devletten bu konuda daha iyi çalışmalar yapmasını bekliyoruz demek çok zor değil ya.

Teşekkür ediyorum Değerli Başkan.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Biz gurur duyuyoruz, devletle birlikte koordinasyon toplantılarında birlikte fikir üretmekten, çözüm üretmekten gurur duyuyoruz. Keşke aynı gururu sizler de duysanız, zaten sizden bunu beklerdim. Birlikte ne kadar güzel bu yasaları oluşturduk, hayata geçirdik demenizi beklerdim burada.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kanat, çok teşekkür ediyorum.

Son sözü Nilgün Hanım’a vereceğim ama Nilgün Hanım cevaplara geçmeden bir on dakika ara vermek istiyorum. Aradan sonra size söz vereyim olur mu? Yoklama varmış Genel Kurulda, acil çağırılıyor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ben kalayım, arkadaşlar gitsin.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tamam, peki şöyle yapalım. Siz sorunuzu sormuş olun arkadaşlarımız ilerlerken.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – O zaman ben giderken de on dakika ara verin yani benim önerge üstünde konuşmam var.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Filiz Hanımcığım, memnuniyetle istediğiniz kadar ara veriniz. Sadece toplantımız bir buçukta başladı, dört buçuk oldu, 3 saattir buradayız. İnsanların ihtiyacına binaen bir on dakikalık arayı zaten vermeyi şimdi düşünüyorum.

Nilgün Hanım, buyurun sözü size verdim.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Çok değerli sivil toplum kuruluşu temsilcileri, hepinize hoş geldiniz demek istiyorum.

Evet, aslında, Başkanımız da ifade etti, dedi ki: “Biz 6284 sayılı Kanun’u çalışırken sizlerle birlikte bu kanunu, bu yasayı çıkardık.” o anlamda teşekkür etti. Ben şunu söylemek istiyorum: Gerçekten, ben, Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının çok önemli olduğuna inanıyorum ve biz, gerçekten de parti olarak da bunu çok önemsiyoruz yani herkes farklı düşünebilir, Hacı Ahmet Özdemir Beyefendi farklı düşünebilir, ben farklı düşünüyorum, Filiz Hanım farklı düşünüyor, sizler farklı düşünüyorsunuz, kesinlikle öyle, farklı düşüneceğiz ki ortaya bir şeyler çıkacak. Tabii, Türkiye Cumhuriyeti’ni oluşturan 83 milyon var, onlar da çok farklı düşünüyorlar, bizler de siyaset yapıyoruz, birazdan geleceğim nasıl yaptığımıza. Şimdi, bu Komisyonun antidemokratik olmadığını düşündü katı misafirlerimizden biri, gerçekten öyle değil. Bunlar kanunlar, yasalar çerçevesinde bir komisyonun nasıl oluşturulacağı, hepsi onlara bağlı ve biz de onun neticesinde bugün, burada, bu Komisyonu oluşturduk. Komisyon kurulduğu günden itibaren birçok bakanı, sivil toplum kuruluşlarını... Biz dedik ki: “Kimleri davet edelim?” Kendi aramızda da böyle... Kayıtlara da geçti, kayıtlar dışına da geçti, hatta ben kayıtlara geçen birinde şunu söylemiştim şiddet konusunda, demiştim ki: “Failleri de bir dinlesek.” Ya, bunlar hangi psikolojiyle yapıyor? Onun psikolojisinden öte, şunu demek istedim: Yani bunlar bu kadar ceza alacaklarını biliyor mu? Öyle bir algı var ki “Ben öldürürüm kadını, beş yıl yatar, çıkarım.” öyle bir algı... Ben, bu algıdan nefret ediyorum yani bunun... Böyle bir şey yok. Bu artık... İşte, “İstanbul Sözleşmesi”nden çıktık.” demek değil mi? İstanbul Sözleşmesi’nden çıktık, sanki Türkiye Cumhuriyeti’nde İstanbul Sözleşmesi’nin haricinde başka ceza kanunu... Ne bileyim sözleşmeden çıktık, kanun yokmuş gibi bir algı yaratılmaya çalışılıyor ya da Sözleşmeden çıktık, her şey bitti mi? Ha, çıktık bu sözleşmeden,

bunu bu Komisyon'da da dedik: “Bizler, bu Komisyon'da...” Bu İstanbul sözleşmesi... Bir kez daha söyleyeyim, yanlış anlaşılmasın o ifade: “Şeytanlar ile melekler asıldılar, asıldılar, asıldılar; sözleşme bitti yani sözleşme gitti, bir şekilde oldu.”

Peki, sonuç: Biz bu sözleşmeden çıkmış olabiliriz ama kadına karşı şiddetle mücadele eden çekilmedik yani hukukçular var, sözleşmeden çıkmış olmamız her şey bitti anlamına gelmiyor. Sizce geliyor mu geliyor mu? Bu bir sorum olsun.

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Asla bitmez, biter mi?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bitmesin yani biz bunu bu kadar basite... Biz başka şeyler üretilim. “Başka” derken yeni, daha farklılarını üretilim. Bu Komisyon da bunun için var ve ben de buna çok inanıyorum, sizin de o yönde... Mesela, Tuba Hanım, dediniz ya “Ben davaya katılıyorum, katılırken diyordum ki ‘İstanbul Sözleşmesi’nin şuna göre...’” Mesela, Başkanım, çok önemli yani bu İstanbul Sözleşmesi’nden çıktıysak artık siz davaya müdahil olamayacak mısınız? Ben olabilirsiniz diye düşünüyorum, hukukçu değilim

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Yok, işte, boşluk var.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ama işte, mesela, Başkanım, boşluk varsa biz bunu bu Komisyon raporuna not edelim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – 6284’te sivil toplum örgütlerinin müdahil olma hakkı var.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Yok, olamıyoruz, olamıyoruz; Bakanlığın var.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Pardon, Bakanlığın var ve Aile Bakanlığı direkt olarak müdahil oluyor ve sivil toplum örgütleri de izleyici olarak...

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Olamıyoruz; hiçbir etkisi olmuyor, hiçbir etkisi olmuyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ama şöyle olabilir...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Konuşalım, eksiklik varsa konuşalım.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ha, işte, eksiklik varsa bugün... Bence, bugün, bu toplantının içi, konuştuğumuz konuların hepsi belki kıymetlidir, vardır ama mesela, benim en çok dikkatimi çeken konulardan bir tanesi bu. Mesela, 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi var, biliyorsunuz, o da böyle kapsamlı, acaba onu şey yapamıyor musunuz? Hani, onda da çünkü sanki biraz... Ben onu okudum, onu da dayanak olarak...

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Nilgün Hanım, biz yıllarca kullandık. Bence o genelge çok yararlı bir genelge. Biz, yıllarca, bütün davalarda ve -sadece davalarda değil- kamu sektörlerinde de kullandık.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gülsun Hanımcığım, Sayın Kanat...

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Ya, keşke konuşabilsem çünkü ben pratiğin içinden geliyorum, inanın, bu söylediğiniz her şeyi yaptık.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Canım arkadaşım, kıymetli arkadaşım, ama şimdi eğer bunu karşılıklı yaparsak sonlandıramayız. Size cevap hakkı vereceğim.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Tamam.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Başkanım, şimdi, şöyle, misafirlerimizi de anlıyorum. Komisyonun da usulleri var, benim katıldığım komisyonlarda yine bu en güzellerinden. Böyle, süreler var ya; bizim Plan Bütçede süremiz vardır yani süreli konuşuyoruz. Mesela, biz, burada, söyleyip sonra cevap veriliyor, öyle gibi oluyor. Ben anlıyorum sizin samimiyetinizi, o şekilde cevap da vereceğinizi düşünüyorum.

Yine, böyle, sivil toplum kuruluşu temsilcileri medya konusunda da... Sayın Başkanımız söyledi, geçen gün medya temsilcileri geldiğinde birisi dedi ki: “Bankta oturuyorlardı, ‘Aa, bu adam bana bir şey yaptı.’” dedi otururlarken ikisi aynı anda. “Hemen polis geldi.” 6284’ü dillendirmede ama orada atıf vardı. Bu Komisyonda, inanın, samimiyetle söylüyorum, hepimiz dâhil, Başkan dâhil, dedik ki: 6284’ü medyanın, böyle basit algılara...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kurban etmemek lazım.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Kurban etmeyeceğiz, etmeyeceğiz yani ama bunu hep beraber yapmamız gerekiyor, çok önemli bir süreçte...

Elektronik kelepçe konusunu Sayın İçişleri Bakanımız açıkladı. Bir de İçişleri Bakanımız şu konuda bir açıklamada bulundu, onu çok kıymetli buldum: “Genelge yayınladık. Bir kadın ‘Ben eşimden şiddet yiyerek geliyorum.’ dediğinde, kolluk kuvvetine, karakola geldiğinde, eğer ona ‘Sen git, şu memurla konuş.’ diyeni anında...” sözünü verdi ve ben onu çok samimi buldum bu konuda. Lütfen, eğer sizin de kulağınıza gelen varsa örnek olsun ya, örnek olsun - çünkü onlar İçişleri Bakanlığından genel olarak bu konuda talimatlandırmışlar- ki cezalarını alsınlar. Bu da bir mücadeledir, onu düşünüyorum.

Benim son sorum şu olsun: Dolayısıyla, medyanın bu ceza algısı, -ne bileyim- en basiti bu 6284, o kadının dizilerle ilgili... Onlar dediler ki: “Tamam, bizim bütün şartlarımız, yasal şartlarımız müsait ama...” Bu noktada hem bize hem de sivil toplum kuruluşlarına da çok görev düştüğünü düşünüyorum. Sizin bu konuyla ilgili çalışmalarınız var mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Ök, çok teşekkür ediyorum.

ESİN KARA (Konya) – Sayın Başkan...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Esin Hanım, buradasınız.

ESİN KARA (Konya) – Evet Başkanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayhay, hemen söz vereceğim size.

Sadece bir şey hatırlatmak isterim: Arkadaşlar, biz çok önemli metinlerden bahsediyoruz ve bunda yirmi yıllık emeğin ürünü var. Uluslararası sözleşmelerle ilgili Anayasa’mızın 90’ıncı maddesindeki Tuba Hanım’ın söylemiş olduğu “Uluslararası sözleşmeler iç hukukun üstündedir.” maddesini biz 2004 yılında AK PARTİ iktidarı döneminde gündeme aldık. “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası anlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasa’ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz.” Dolayısıyla, çok önemli düzenlemeleri yaptık. Arkadaşlarımızın burada söylediği... Birazcık hakkı teslim etmek lazım; tabii ki sivil inisiyatifin etkisi var, katkısı var ama bu irade, kadına şiddetle mücadele iradesi CEDAW Sözleşmesi’yle başlayan... Kadına yönelik şiddet dünyadaki her ülkede var yani 60’a yakın ülkeye gittim ve uluslararası platformlarda, Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü son 10 toplantısına her daim katıldım ve tüm dünyada bu sıkıntı var ve bu sıkıntıyı çözmek için ülkeler mücadele ediyor. Ne gelişmiş ülkelerde ne de en az gelişmiş ülkelerde sıfırlanmış vaziyette değil. Dolayısıyla, benim, özellikle sivil inisiyatiften istirhamım, biz, bunun için samimi bir irade koyuyoruz ortaya -bütün siyasi partilere de aynı şeyi söyledim- bu irade için görülen somut eksikler varsa bunları bizlerle paylaşırsanız çok hızlı çözüm üretme imkânına sahibiz. Somut vakalar

varsa, eğer sıkıntı yaşıyorsanız Aile Bakanlığımıza; iki, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonuna -ben KEFEK'in kurucusuyum, kurucu Başkan Vekiliyim ve komisyonların çalışmasında da bahsettiğimiz mevzunların da direkt içindeydik- başvurabilirsiniz, İnsan Hakları Komisyonuna başvurabilirsiniz, bizlere bireysel başvurabilirsiniz. Tabii ki bir taraftan, bataklığı kurutmaya çalışırken diğer taraftan da bu tarz şiddetlerdeki sinekleri, var olan şiddetleri tek tek ele alarak çözmeye çalışıyoruz. Bir taraftan, şiddeti tamamen ortadan kaldıralım istiyoruz. Hepinizden istirhamım, ne olur, bu iradeye saygı göstermeniz ve destek olmanız.

Sözü Esin Hanım'a bırakıyorum.

Sayın Kara buyurun.

ESİN KARA (Konya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli misafirlerimiz, Komisyonumuza hoş geldiniz.

Neredeyse benim konuşmalarına birebir değinildi ama bazı eksik noktaları da ben tamamlamak istiyorum ve fikirlerimi beyan etmek istiyorum.

Ülke olarak kadına şiddete karşı yapılan çalışmaları bizler de olumlu değerlendiriyoruz. Mesela, 2006 yılındaki Başbakanlık genelgemiz, 6284 sayılı Yasa'mız.

Genel olarak sizlerin konuşmalarınızdan bizler şunu anladık: Biz buraya yaklaşık 14-15 toplantıda değerli misafirlerimizi davet ettik. Burada amacımız şuydu: Toplumda her alanda herkesi dinlemek ve ne yapabiliriz? Yani yasama erki olarak bizler ne yapabiliriz... Şunu notu almıştım: 6284 güçlendirilmeli mi? Evet, yasanın -insan yapımıdır, kul yapımıdır, kusursuz değildir- bazı eksiklikleri olabilir; bu Komisyonun amacı da bu zaten. Bizler, burada sizlerin görüşlerini alarak, sizleri dinleyerek bazı eksiklikler varsa yasama erki olarak bu eksiklikleri, neleri, nasıl telafi edebiliriz, bunun çabasıyız. Açıkçası, Komisyonumuzun sonrasında da muhakkak ki kanunun güçlendirilmesine yönelik bir teklifin çıkacağına da inanıyorum.

Yine, Tuba Torun Hanım'ın konuşmalarında koruma kararları tatbikinin takibiyle ilgili bir bölüm vardı; ona biz de katılıyoruz. Özellikle elektronik kelepçenin kullanımının artırılması, bir kadını dahi herhangi bir şekilde ne şiddete maruz kalsın ne cinayete maruz kalsın, bunları biz de kabul etmiyoruz.

Sayın Gülsun Hanım'a sunumunda bir şey sormak istiyorum, tüm samimiyetimle: "Komisyonun varlık nedeninin kadınları geleneksel cinsiyet rollerine hapsedmek olduğunu düşündürecek kamuoyuna yansıyan söylemler, konuklar olması, esas amacın kadına yönelik şiddetle mücadele olmadığını düşündürmektedir." şeklinde bir ifadeniz var. Gülsun Hanım "Biz buraya ilk kimleri çağıralım?" derken "Mağdurlarla birlikte failleri de çağıralım, onlar ne düşünerek bu şiddeti uyguluyorlar ya da bu cinayeti işliyorlar, bunları da görelim." şeklinde bir ifade kullanmıştık. Aslında, biz buraya yanlış örnekleri ya da yanlış kişileri de -yani bir faili tabii ki hiçbirimiz şekilde tasvip etmiyoruz ama- dinlerken onlara katıldığımız anlamına gelmeyecek bu, emin olun. Bir de "Kamuoyuna yansıyan söylemler." derken siz Meclis tutanaklarından bu söylemleri teyit ettiniz mi? Sizi bu düşünceye, bu cümleyi yazmaya iten söylemler nelerdi? Onları paylaşırsanız sevinirim.

Bir de tabii ki gönül isterdi ki Cumhuriyet Halk Partisindeki arkadaşlarımız burada, bizimle beraber bir emek vermeye devam etsinler ve çalışmalarımız devam etsin. Ama bugün basın toplantısında açıklamış oldukları demekten iki konuya değinmek istiyorum arkadaşlar. Bunlardan ilki, diyor ki: "Cumhur ittifakı tiyatrosu sergilemek istediğini daha ilk günden açık etmiştir." Arkadaşlar, ben tiyatroyu çok severim ama Milliyetçi Hareket Partisine kimse rol biçemez, tiyatro oynatamaz. Biz, milletimizden almış olduğumuz oyları, millî, manevî değerlerimizle birlikte onların hakkını en güzel

şekilde savunuruz. Oturup da biz Cumhuri İttifakı olarak şunu konuşalım, bunu yapalım, şöyle yapalım şeklinde, emin olun, bir değerlendirmemiz olmuyor, tiyatro sergilemek gibi bir şey yok, bu ithamdan dolayı da arkadaşları kesinlikle kınıyorum.

Diğer bir konu da burada hangi partiden olursa olsun hepinize soruyorum, evrensel insan haklarını savunmayan var mı aramızda? Kadının ikinci sınıf vatandaş olduğunu savunan var mı bu Komisyonunda? 10-15 yaş arasındaki çocukların evlendirilmesinin doğru olduğunu söyleyen var mı bu Komisyonunda, duydunuz mu? Ya da Türkiye’de yaşayan tüm kadın ve çocuklar adına tehdit oluşturulan bir ortam oldu mu bu Komisyonunda? Arkadaşlar, bu ifadeler kullanılmış, ben bunların hepsini reddediyorum. Milliyetçi Hareket Partisi olarak ya da Cumhuri İttifakı olarak biz burada “10 ile 15 yaş arasındaki çocuklar evlensin.” demedik, insan haklarına karşı çıkmadık “Kadın ikinci sınıf vatandaşdır.” demedik, bunu diyen bir kişi de çıkmayacaktır. O yüzden, tamamen taraflı ve yanlı olan bu demeci tamamen kınıyorum. Çünkü biz, burada, hiçbir şekilde sataşmadan, birbirimizle konuşarak, istişare ederek gittik. Evet, tamam, “Birkaç dakikayla konuşmalarımız sınırlı tutuldu.” dedi Sayın Başkanım. Emin olun en az söz alan ve sözlerini kısa keserek konuşan arkadaşlarınızdan bir tanesiyim. Baktığınız zaman onların sayfalar dolusu açıklamaları varken sorularımızı en net ve kısa şekilde sunmaya çalıştık. Burada da bir haksızlık olduğunu düşünüyorum. Kim olursa olsun, siyasi parti gözetmeksizin bizim burada ortak paydamız kadındır.

Özellikle şunu da unutmayalım lütfen: Sadece aile içerisinde ya da evin içerisinde bir kadın dayak yerken, öldürülürken o şiddetin en büyüğüne maruz kalan çocuktur. Annesi dayak yiyen bir çocuğun hâlini ve psikolojisini düşünmemiz gerekiyor. Gözleri önünde annesi öldürülen çocuğu da düşünmemiz gerekir diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bütün soru soran, yorum yapan arkadaşlarımızın her birine teşekkür ediyorum.

Komisyon toplantımıza on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.35

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 16.54****BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)****BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)****SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)****KÂTİP: Esin KARA (Konya)**

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet arkadaşlar...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Başkan, kusura bakmayın...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Konuşmanız var.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bizim önergemizin son konuşmacısıyım dolayısıyla gitmem gerekiyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tamam, tamam. Peki, teşekkür ederiz. Sonrasında tutanaklar elinize ulaşır.

Filiz Hanım, bir hikâye anlatacağım, onu dinleyip çıkarsanız çok mutlu olurum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Tabii...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hemen, çok hızlı.

Şimdi, davet ettiğimiz arkadaşlarımız içerisinde, sivil inisiyatif içerisinde mektup göndererek gelmeyeceklerini, katılmayacaklarını belirten arkadaşlarımız var. Malatya’da bir ilçemizde -çok enteresan hikâyedir- bir aile düğün yapıyor ve karşı komşusu da bekliyor davetiye gönderilsin, düğüne gidecekler ve sonrasında karı koca oturuyorlar, konuşuyorlar, diyorlar ki: “Davetiye gönderirler ve düğüne çağırırlarsa ‘gitmek’, çağırmazlarsa da ‘küsek’.”

Şimdi, bu hikâye tam da burası. Arkadaşlar, biz sizi dinlemek istiyoruz ve davete icabet etmek nezaketendir, sizler nezaket gösterip geldiniz, bizler de sizi dinledik. Bu vesileyle şimdi gelmeyen arkadaşlarımızın “küsek” modunda olmaması gerektiğini düşünüyorum, biz davetlerimizi yaptık.

Sözü hemen Başkanvekilimiz Tuba Çokal’a veriyorum, sonra cevaplara geçiyoruz.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Teşekkürler Başkanım.

Öncelikle sunumlarınız için çok teşekkür ediyorum, hoş geldiniz diyorum.

Az önce “2021 yılında siyasi irade hâlâ kadına yönelik şiddetin sebep ve kaynaklarını anlamaya ihtiyaç duymaktadır.” ifadesi geçti. Malumunuz ki sürekli değişen dünyada koşullar da değişmekte; dolayısıyla, sorunları ortaya çıkaran etkenlerin de değiştiği görülmektedir. Örneğin, bundan otuz yıl önce şiddet üzerinde internet teknolojilerinin etkisini konuşmuyorduk ama bugün, faktörlerden biri olarak karşımıza çıkıyor. Sonuç olarak, evet, sorunun eski köklerini ve yaklaşımlarını hepimiz biliyoruz ama buna ek olarak ortaya çıkmış yeni sebepleri ve etkenleri de belirleyerek sonraki dönemlere de yansıyacak çözümler arıyoruz bu Komisyonunda. Az önce Filiz Hanım “Evet, kadına yönelik şiddet siyasidir.” dedi, “Ben siyasi olarak bakıyorum.” dedi Öznur Başkanım dışarı çıktığında. Ben, kadına yönelik şiddetin siyasetüstü olduğunu düşünüyorum ve siyasi olmadığını buradan bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Hilal Hanım'ın Komisyona ön yargıyla geldiğini düşünüyorum. Hilal Hanım, biz, size ve anlatacaklarınıza önem veriyoruz, öyle olmasa burada dakikalarca, saatlerce hep birlikte toplantı gerçekleştirmezdik ancak siz, tespitlerinizi, önerilerinizi, düşüncelerinizi bizimle paylaşmak yerine Komisyonun kurulmasının bile gereksiz olduğunu, Komisyonun dinlediği isimlerin yanlış olduğunu hatta Komisyonun adının bile hatalı olduğunu anlattınız. Bu Komisyon, Türkiye Büyük Millet Meclisinde milletvekillerinin oylarıyla kuruldu, Komisyon üyeleri milletvekillerimizin oylarıyla, milletvekillerimiz arasından seçildi. Haftalardır saatlerce devam eden oturumlarda konuyla ilgili isimleri dinledik, dinlemeye de devam ediyoruz. Sorular soruyoruz, sorulan sorulara da cevaplar veriyoruz. Toplantı sonrasında Komisyon tutanaklarını okuyoruz, yapılan sunumları okuyoruz. Kadına şiddetle mücadele hepimizin, bu ülkede yaşayan her bir ferdin görevi. Biz, bu bilinçle kurulan Komisyon'da büyük bir özveriyle çalışıyoruz tüm arkadaşlarımızla. Derdimiz, bir insanlık suçu olan kadına şiddetle mücadele etmek. Buradaki tüm misafirlere değer veriyor ve ağızlarından çıkan her şeyi büyük bir dikkatle dinliyoruz. Kadına şiddet tüm dünyanın sorunu, sebeplerini tabii ki de hep beraber araştıracağız.

Ben, şimdi, soruma geçmek istiyorum, kısa bir sorum var: Teknolojinin gelişmesi ve teknolojiye erişimin giderek artması kadına yönelik şiddetle mücadele gibi toplumsal sorunların çözümünde önemli fırsatlar sunarken aynı zamanda, siber zorbalık, şiddet gibi farklı şiddet türlerinin ortaya çıkması yeni tip şiddet türleriyle etkin mücadele için ilgili kurumların hızlı ve etkili mücadele yöntemleri geliştirmesini zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla, sizlerin yürütmüş olduğu çalışmalar sonucu bu alanda ivedi şekilde alınması gereken önlemler, tespit ettiğiniz sorunlar, şiddet uygulayanın eylemini kolaylaştıran unsurlar gibi hususlarda görüşleriniz nelerdir diyorum.

Son kez, bu Komisyonun, anladığım kadarıyla, İstanbul Sözleşmesi dışında bir çözüm arayışının olmadığını yani devamlı İstanbul Sözleşmesi'nin gündeme getirilmesini ve sadece kadına yönelik şiddeti İstanbul Sözleşmesi çözüyormüş gibi gösterilmesi ve yapıcı bir katkı sunmaktan ziyade devamlı eleştirilme konusunu da olduğunu da buradan kayıtlara geçsin diye söylemek istiyorum.

Teşekkürlerimi sunuyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Çokal teşekkür ediyorum.

Sözü bu defa sondan başlayarak vermek istiyorum.

KA.DER, Tuba Hanım, buyurun.

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Teşekkürler Sayın Başkan.

Şimdi, öncelikle, ben, hemen bir yanlışı düzelteyim. “Acaba yanlış mı anlaşıldı.” dedim, ben açıkçası bütün söyleşilerimde de soruyorlar: “Yerli ve millî Ankara Sözleşmesi yapacaklarmış, ne düşünüyorsunuz?” Ya, gerçekten çok mantıksız buluyorum çünkü elimizde bizim bütün ihtiyaçlarımızı karşılayan bir İstanbul Sözleşmesi vardı. Filiz Hanım soru sordu ya “Şiddet nasıl çözülür?” diye; bir kere, öncelikle o zihinlerde şiddet üreten -az evvelde dediğim gibi- o zihniyetleri ortadan kaldırarak. Bu da nasıl olur? Eğitimle olur. Bu kadar eğitimin üzerinde duran, toplumsal cinsiyet eşitliği üzerinde duran bir İstanbul Sözleşmesi varken, veri toplama yükümlülüğünden tutun cinsel şiddetle mücadele koordinasyon merkezlerine kadar, dijital şiddeti bile -ısrarlı takibi çünkü İnsan Hakları Eylem Planı'nda da yapılacağı açıklandı, onu bir kenara alalım- tanımlayacak kadar ileri bir sözleşme varken, her şeyi böyle adım adım planlamış bir sözleşme varken niye biz yenisini konuşuyoruz? Bu, gerçekten, bana çok mantıksız geliyor zaten ama olur da Müftülük Yasası'nda olduğu gibi “İstese de istemesek de bu yasayı geçireceğiz.” zihniyeti, tavrı olduğu için, ola ki illa da biz “Yerli ve millî, uluslararası Ankara Sözleşmesi yapacağız.” denirse eğer bari kadın, toplumsal cinsiyet eşitliği, LGBT+, bunları kullanın.

“LGBT+” demiyorsanız bile cinsel yönelim. Siz istediğiniz kadar yok deyin, böyle bir şey var, o insanlar varlar, o yüzden bunları kullanın. Ama yine dönüyor, dolaşıyor her şey İstanbul Sözleşmesi’ne varıyor çünkü bizim istediğimiz her şey orada vardı ve tek derdi şiddeti önlemektir. O yüzden konu dönüyor dolaşıyor hep İstanbul Sözleşmesi’nde birleşiyor. Bunu demek istedim, öncelikle onu bir açığa kavuşturmak isterim.

Onun dışında, bana şey denildi ya “Cezasızlık algısı mı, cezazsızlık mı?” Cezasızlık neticesinde o algı yayılır zaten. Örneğin, Adana’da gittiğim bu vakada -İranlı kadının şiddete uğradığı, videosunun viral olduğu- adam orada “Üç ay, beş ay yatar, çıkarım.” diyerek şiddet uyguladı kadına, viral oldu o video, biz de dernek olarak müdahil olduk ve o gün tahliye edildi o fail ve biliyor musunuz ağlıyor kadın. Biz, bu defa 6284’e göre ne yapmamız lazım diye düşünürken özel vekili, bizler hemen “6284’e göre elektronik kelepçe alalım.” dedik. Adam salındı çünkü ne yapalım? Elektronik kelepçe alalım. Elektrik kelepçe aldırıldı, ertesi gün çıkartıldı o karar, elektronik kelepçeyle kadını motosikletiyle öldürmeye gidiyor, yolda polisler çeviriyor. Peki, elektronik kelepçe çıkınca ne olacak? Şimdi, burada, dönüyor dolaşıyor yine şiddet zihniyetinin ortadan kaldırılması. Bu nasıl olacak? Yine eğitim, yine geldik İstanbul... Yani her şey oraya gidiyor, her şey o eğitime, o şiddet mantığının ortadan kalkması gerekliliğine gidiyor.

Şimdi “Toplumsal cinsiyet eşitliği.” diyoruz biz, orada bile “Toplumsal cinsiyet adaleti.” kavramını çıkarıyorlar karşımıza. Adalet, kime göre adalet, Platon adaleti mi, hak eden hak ettiği kadar muamele adaleti mi, kadınlar neyi hak ediyor? Niye “eşitlik” demekten biz bu kadar çekiniyoruz? Biz, şu an, “Eşit değiliz.” üzerinden tartışma vermeye çalışıyoruz. Yahu!, en kadim kavramların bile reddedildiği bir noktada biz şiddete karşı mücadele vermeye çalışıyoruz. Buradan başlatalım o zaman tartışmayı. Bunlar hepimizin çok derin yaraları ve her defasında en temel derslerden girmek zorunda kalıyoruz.

Şimdi, uygulama, peki uygulamayı söyleyeyim: Bize geldi vaka yine. Kadın yana yakıla ağlıyor, diyor ki: “Ben koruma kararı istedim, ‘Adam beni öldürecek’ diye gece gittim, karakola sığındım. Polis benim cebime 50 lira koydu ‘Git bu gece otelde kal, biz adamı uzaklaştıramayacağız evinden.’” Çünkü karar çıkmıyor o gece, işte, hâkim onayı bekliyor falan, öyle düşünüyorlar. Oysaki nezarete tutma hakkı vardır yani bir sürü yolu var bunun o adamı, o evden uzaklaştırmamanın ama onun yerine kadının cebine 50 lira koyup “Git otelde kal.” demeyi tercih etmiş polis. Bize bunların her gün örneği geliyor, buna emin olabilirsiniz. Size somut bir sürü örneği ispatlarıyla getiririz yani.

Şimdi “Her ülkede şiddet var.” meşrulaştırıcı bir deyimdir. Biz, bunu kullanmamaya çalışırız. Elbette ki dünya da şiddetle boğuşuyor ama “Her ülkede şiddet var.” meşrulaştırıcıdır. Bu noktada, şeye benziyor bu “Polonya da çekilmek istiyor.” bir tane yani Avrupa Birliği’nde onaylayanlar çok ve tamamı neredeyse onaylamaya gidiyor, yürürlüğe sokmayanlar İstanbul Sözleşmesi’ni hızla yürürlüğe sokmaya çalışıyor.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Avrupa ülkelerinde onaylanmadı mı bu?

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – İşte, tek tek sayarsınız böyle bir, iki falan. Şu an Polonya çok yükselen bir örnek olduğu için... Orada kürtaj tartışılıyor. Ya, biz 1960’lara geri mi dönelim, ikinci dalga temel hak savunumuza? Hukukta bir deyim vardır “Kötü örnek, örnek değildir.” diye. Polonya kötü örnek yani. O yüzden, bence, buradan gitmek zaten çok yanlış. Ayrıca ne yapmalıyız? Evet, söyleyeyim: Pandemi sürecinde biz bas bas bağırarak, dedik ki: Ya, çıkın o ulusa sesleniş konuşmalarında -Erdoğan’ın- bir cümlede kadına yönelik şiddete karşıyız, pandemi sürecinde aman ha, dikkat edin falan diye. Ya, vallahi “CHP” demekten şiddetle ilgili bir cümle kurmadı Cumhurbaşkanı. Hâlbuki, biz o dönem dedik ki: “Macron ne yaptı? Acil yardım hatlarını aradı, konuştu konuya dikkat çekmek için.” Cumhurbaşkanı Erdoğan da yapsaydı, niye yapmadı? Ya da o kadar telefon açtığımızda, bir yeri

aradığımızda pandemiyle ilgili bilinçlendirme yapılıyordu otomatik robot sistemiyle, niçin şiddetle ilgili acil yardım hattı tekrarlanmadı telefonlarda? Çünkü yüzde 38 artmıştı mart ayında, öyle bir rakam vardı. Ya da niçin kamu spotları verilmedi, tıpkı pandemide olduğu gibi kadına yönelik şiddetle ilgili? Niçin alt yazı geçmedi ya da ekranın bir köşesinde parlatılmadı bunlar? Yani söylenecek çok şey var pratiğe yönelik.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tuba Hanım, bunları medyaya, ısrarla Komisyon üyesi tüm arkadaşlarımız da ifade etti, yöneticilerimizin de başta Cumhurbaşkanımızın da “Kadına şiddet, insan hakları ihlalidir.” cümlesinin altını çok net çizmem lazım.

Gündeme getirilmesi konusunda, Mecliste siyasi partilerin hepsinin... Bakın, çok önemli şey başlattık, KEFEK Komisyonundaydık ve o zaman “Kadına yönelik şiddete sıfır tolerans.” dedik ve Cumhurbaşkanımız başta olmak üzere bütün siyasi partilere imzalatırdık. Farkındalık yaratan, yaratılan çok önemli işler var, mutlaka cümlelere derç edilmesini arzu ettiğiniz pozitif yönlü eleştirileriniz memnuniyetle alınır ama sürelerimiz konusunda da arkadaşlar ellerini çenelerine koydu.

KA.DER TEMSİLCİSİ TUBA TORUN – Evet, bu özetle zaten bu şekilde. Umarım cevap verebilmişimdir genel olarak.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Peki, teşekkür ediyorum.

Gülsun hanım, buyurun.

MOR ÇATI KADIN SİĞİNAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Teşekkür ederim.

Tabii, ben not almadım, çok özür dilerim soru soranlardan da hatırladığım kadarıyla yanıtlıyor olacağım.

Sayın Başkan Vekili Tuba Hanım’ın söylediği aklımda kaldı. Şimdi, bahsettiğiniz şeyi aslında siz kendi konuşmanızda açıklamış oldunuz. İnternetle ilişkin yaşanan şiddet türü, türdür; sebep değildir Yani tabii ki yöntemler değişiyor, tetikleyen unsurlar değişiyor. Örneğin, en son yaşadığımız pandemi de tetikleyen bir unsurdur, kaynak değildir. Yani şiddetin kaynağı kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığıdır. Bunu da zaten tarihsel olarak baktığımızda, kadına şiddete ilişkin mücadeleye baktığımızda, uluslararası sözleşmelere attığımız imzalarda da bizler Türkiye olarak kabul ettik, Anayasa’ya girdi ve 6284’ün kendisinde de yine yazıyor “Şiddet kadına yönelik toplumsal cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle yaşanır.” Bu mantaliteyi, bu zihniyeti eğer biz görüp bununla mücadele etmezsek diğer mekanizmalardan da yani şiddetle mücadele etmek üzere kurulmuş olan diğer mekanizmalardan da çıkartamayız, onlar bir çözüm olmaktan öte; aksine, kadınlara şiddete yönlendiren mekanizmalar hâline gelir. Örneğin, şiddet önleme, izleme merkezleri 6284 sayılı Kanun’un arkasından, bizlerin büyük bir çabasıyla şiddetin önlenmesi, izlenmesi ve kadına yönelik şiddete karşı mücadele edebilmek için kadından yana standartların sığınaklarda, kadın dayanışma merkezlerinde, belediyelerde, bütün sosyal-ekonomik destek de veren sosyal hizmet merkezlerde, bütün sosyal politika üreten alanlarda bizlere yön versinler. Tuba Hanım’ın bahsettiği aslında kadından yana, kadın bakış açısıyla, kadınların eşitliğini, cinsiyet ayrımcılığına son veren, her türlü ayrımcılığa son veren ve LGBT+ ayrımcılığa son veren, engelli kadına, engelli çocuğa her türlü ayrımcılığa karşı mücadele veren bir yaklaşımla yaklaşınlar diye şiddet önleme izleme merkezi, burada, onu yürütecek kurum olarak kuruldu ama onun başına gelen, onun içerisinde görevlendirilen memurun “Sen sığınağa gitme, sonra haksız hâlde düşersin.” demesi ya da “Sen burada kalma, ailene git, aile önemlidir.” deyip arkasından şiddetin ortamına tekrar yönlendirilmesi bize tekrar ve tekrar gösteriyor ki şiddetin kendisi, zihinlerdeki patriarkal yaklaşımı, erkek egemen yaklaşımı değiştirmedığınız sürece değişmiyor. Yani iktidar olarak

kendini gören, bir hak olarak gören erkek, kadını ve kız çocuklarını kontrol etmek, kendi istediği gibi yaşatmak, kendisinin kurallarını koymak üzere ev içinde ve dışında bu hakkı kendinde görüyor ve şiddeti de bir araç olarak kullanıyor; her tür şiddeti, biraz önce bahsettiğimiz internet, “dijital şiddet”, “siber şiddet”, dediğimiz şiddeti de. Biz, kendimiz, kadınlarla dayanışmayı kurarken çeşitli yöntemler geliştiriyoruz siber şiddetin ya da dijital şiddetin olumsuzluklarını... Kadınların tekrar şiddet ortamına dönmemesi, şiddet faileri tarafından bulunmaması için. Ama bunun arkasında, bulunmalarının nedeninin yine aynı zihniyetten kaynaklandığını görüyoruz. GSM operatörleri aranıp “Benim karım nerelerle konuşmuş?” diye karısının olan hattın, üstelik onun üzerine olan kişisel hattının listesini alabiliyor ya da yine, kurumlara giden, savcılığa giden failin aramış olduğu kadının ve çocuklarının yerini savcılıktaki çalışan ya da polis söyleyebiliyor. Bütün bunların hepsi yine aynı yaklaşım, buna “insani yaklaşım” deniyor. Bu yaklaşımların değişmesi gerekir. Bu yaklaşımlar değişmedikçe eğitim sistemine, yaşama biçimlerimize... Siyasi otoritenin direkt “Şiddete karşı mücadele veriyoruz.” demesine gerek var bunun için.

Siz, sürekli “Basit bir sözleşme.” diyorsunuz İstanbul Sözleşmesi için. Hâlbuki kadın örgütlerine baktığımızda, Mor Çatının öncülüğünde açılmış olan kadın sığınakları ve dayanışma merkezlerinin 1998’den bu yana çıkarmış olduğu sonuç bildirgelerine baktığınızda, 2006/17 Genelgesi’nin orada yer aldığını görürsünüz yani 1998’de yazmış olduğumuz, 1999’da, 2000’de, 2001’de, 2002’de, 2003’de yazmış olduğumuz bütün sonuç bildirgeleri Başbakanlık genelgesinin içerisinde yer aldı. Bu, kadın örgütlerinin mücadelesiyle beraber oldu. Burada devlet de gördü, görünür kıldı birlikte bunu.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Devleti temsil eden iradeye teşekkür ediyorsunuz.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Evet, ediyorum tabii ki ama bunu her zaman söyledik. Belli bir tarihten sonra da ama bu kazanımların tekrar nasıl alındığını tek tek de beraber yaşadığımız gibi, İstanbul Sözleşmesi için bugün şiddeti önlemek üzere kurulmuş bir komisyon tarafından “Ne olacak canım, bir tane sözleşme.” deniyorsa diye eleştiriyorum yani.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Bir tane sözleşme... Pardon, bunu yanlış algılamayın. Ben öyle bir...

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Ama eleştirmiyorsunuz, buradan...

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Hayır, öyle bir “Basit bir sözleşme.” lafı ağızımızdan çıkmadı.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Söylendi.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Hayır, “Basit bir sözleşme.” lafı ağızımızdan çıkmadı. “Yani İstanbul Sözleşmesi yoksa bu ülke şiddete çözüm bulamayacak mı?” diye sordum ben size.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Ben inanıyorum ki biz kadınlar olarak şiddete karşı mücadele etmeye devam edeceğiz. Tabii ki kadınlar güçlü...

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Evet ama “Basit bir sözleşme.” denmedi, tutanaklara geçsin yani.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Peki. Ben, öyle dendiğini duydum, kusura bakmayın eğer yanlış anladıysam, tekrar bakarız.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Ben öyle bir şey söylemedim, arkadaşlarım da söylemedi.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Peki, peki.

Fakat şunu söylemek istiyorum: Biz hiçbir şekilde, kadın örgütleri olarak bu mücadeleden vazgeçmeyeceğiz. İstanbul Sözleşmesi bizim ve diğer sözleşmeler de olmak üzere bu mücadeleyi vermek devam edeceğiz. Korkmuyoruz, kadınlar da zaten güçlü oldukları için bu şiddeti yaşıyorlar, zayıf yaratıklar ya da aptal yaratıklar oldukları için yaşamıyorlar. Kadınlar güçlü varlıklardır ve güçlü oldukları için yaşıyorlar. Bu nedenle de diyoruz ki: İstanbul Sözleşmesi'ne biz kadınlar olarak hep beraber, sizlerle beraber sahip çıkmalıyız “Neden başka bir sözleşme? Neden? Neden?” diye ben de soruyorum, ne gereği var? Zaten bizim çabamızla oldu bu, bir gecede bir erkeğin lafıyla değiştirilen bir şeye neden Meclis olarak “Hayır.” diyemiyoruz? Sorun bu oluyor açıkçası, başka bir şey değil aslına bakarsanız.

Ama buradaki bütün iyi niyetli çalışmalara, yine, Komisyonadaki bütün kadın arkadaşların hepsine -birlikte sahada gördüğüm için de söylüyorum- tekil olarak, bireysel olarak yaptığınız çalışmaların hepsinde teşekkürlerimizi her zaman sunuyoruz ve Mor Çatı bunu her zaman da söyledi, olumluyu da gösteriyor, olumsuz da gösteriyor.

Şunu söyleyeceğim tekrar, yine de bunu da eklemekten geri durmak istemiyorum çünkü çok önemli buluyorum, yaptığınız işi de önemli buluyorum bu anlamda: 6284'ün eksikliğinden bahsettiniz ve 6284'le olmayan şeyleri biz çok net yaşıyoruz. Yine, bunun arkasında zihniyet var, yaklaşım var ama bir yandan da şöyle bir eksiklik daha var, kadınlar gerçekten destek ve dayanışma görmek için, sonuçta yerel veya devletin birimlerine gidiyorlar, bunlar sosyal hizmet merkezleri olabilir ya da yerel belediyelerin olanakları olabilir. Dolayısıyla, oralardan elde edemedikleri... Olumsuz olan davranışları, ayrımcı, yargılayıcı, damgalayıcı davranışları ortaya çıkarmakta zorluk çekiyorlar çünkü dayanışma görmek yerine daha çok düşmanlık görebilirler ki tehdit de ediliyorlar telefon edilip. Dolayısıyla, kolluk kuvvetlerine şikâyet etmek kadınlar açısından çok kolay bir şey değil.

Sosyal hizmet merkezlerini, şiddet önleme ve izleme merkezlerini, sığınakları şikâyet etmek çok kolay bir şey değil. Biz, her gün telefonla, maille ya da yüz yüze arıyoruz “Ben şiddet önleme ve izleme merkezine gitmek istemiyorum. Şiddet önleme ve izleme merkezinin yürüttüğü sığınaklara gitmek istemiyorum.” diye. “Hadi, bunun için bir şeyler yapalım istiyorsanız, değiştirmek için sesimizi çıkarmamız gerekir.” dediğimizde bunu yapamıyoruz çünkü o sırada zaten kadının şiddetten uzaklaşmak mücadelesi...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gülsun Hanım...

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Bitiriyorum, toparlıyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Derya Bakanımızın bugünkü yayınlamış olduğu genelgeyi gördünüz mü?

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Hayır, bakma şansım olmadı, ben tabii yoldan geldim, çok uzaktan geldim, çok apar topar da gelmiş oldum. Bakacağım ona, bahsettiniz, çok dikkatle de okuyacağım. Bütün genelgeleri dikkatle okuyup bunların hepsini de biz kadınlarla beraber paylaşıp birlikte, bu konuda neyi kullanabileceğiz, neyi bizim yararımıza döndürebileceğiz, bakıyoruz, müsterih olun. Bunların hepsini kadınlarla... Çünkü biz, kadınlarla beraber, kadınlar bizden ve biz kadınlardan öğreniyoruz ve birlikte güçleniyoruz. Bütün bunları ben kendiliğimden söylemiyorum. Buradaki istirhamımız da kadın örgütlenmeleri... Çünkü biz bilgi edinme yazıları yazıyoruz ama her seferinde aynı yanıt alıyoruz: “Direkt kadının kendisinin başvurması gerekir.” Biz kadın örgütlenmeleri olarak her gün buna tanıklık yapıyoruz. Bizim tanıklığımız yasal olarak kabul edilmeli.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gülsun Hanım’a teşekkür ediyorum.

Aile Bakanımız Sayın Derya Yanık tarafından 81 il müdürlüğüne gönderilen Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Genelgesi çok önemli bir metin. Birkaç maddesini söyleyeceğim: “Kadına yönelik şiddetle mücadeleye erkeklerin daha yoğun katılımını sağlamak üzere farkındalık ve bilinçlendirme çalışmaları, şiddet mağdurları SHM’lerde oluşturulan özel birim vasıtasıyla desteklenecek, ASDEP personeli kadına yönelik şiddetle mücadelede çok etkin rol alacak, afet ve acil durumlarda kamu kurumlarının tesisleri konukevi olarak kullanılabilir.” Özellikle bizim Komisyonumuzun söylemiş olduğu, 100 binin üzerinde nüfusu olan belediyelere konukevinin açılması bu genelgeyle bir kez daha takip altına alınıyor. “Mağdur ihtiyaç duyacağı tüm sosyal hizmet alanları hakkında mutlaka bilgilendirilecek, boşanma süreci danışmanlığı çok daha etkin kullanılacak, kadına şiddetle mücadeleye erkeklerin katılımı sonuna kadar sağlanacak.” Genelgemiz de bir iç genelge olarak yayınlanmış ve Komisyonumuzun çalışmaya başladığı andan itibaren sonuçlarını hızlı bir şekilde görmek bizleri de çok memnun ve mutlu ediyor.

MOR ÇATI KADIN SİĞİNAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Biz de her gün bunu soracağız; bilgi edinmelerle de soracağız, mektuplarımızla da soracağız, her gün soracağız.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Siz sorun, biz memnuniyetle cevap verelim.

MOR ÇATI KADIN SİĞİNAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Çok teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Ertem, buyurun.

HAZAR KÜLTÜR, EĞİTİM, DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI SONGÜL ERTEM – Benim arkadaşlardan farklı değişik bir şey söylemeyeceğim. Bir de zamanımız çok kısıtlı, şahıslarına soru olduğu için arkadaşların onlara bırakmak istiyorum sözü.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Peki, çok teşekkür ediyorum.

HAZAR KÜLTÜR, EĞİTİM, DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI SONGÜL ERTEM – Rica ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, Hilal Hanım, buyurun.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Teşekkürler.

Şimdi, diğer sorulara cevaplar geldi, ben de Hacı Ahmet Vekilin sorularına cevap veriyor olayım.

ANADOLU’DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Gelmeyecek mi kendisi?

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Keşke olsaydı da cevapları da dinleyebilseydi ya da tutanakları belki okuma nezaketinde bulunur sonrasında.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok nezaketlidir, mutlaka okur.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENCAY – Eminim, eminim.

Kendisi çok espiritüel de, fıkralarla ve böyle bir maç anlatımı, maç kritiği yapar gibi de notlarını aktardı. Yani paslaştığımızı, işte, sonra topu taca attığımızı, ofsayta çıktığımızı vesaireyi de söyledi.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ama onun attığı pası Filiz Kerestecioğlu aldı ve “Gol yaptık.” dedi yani dolayısıyla maç tek taraflı değildi.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENÇAY -
Tamam, ben gözlemimden bahsediyorum.

Bir de “Hilal Hanım” diye bahsettiği için söylüyorum, ön yargılı geldiğimden bahsetti. Ya, başında da söylemiştim; benim okuduğum metin ekibimizin ortak metni. Dolayısıyla, ben burada kendi kişisel görüşlerimi ifade etmiyorum, derneğin tamamının, tüm ekibinin görüşlerini ifade ediyorum. O yüzden de ses tonum, belki mimiklerim sert gelmiş olabilir, farklı şeyler hissedilmiş olabilir ama burada anlayışınızı ve hakikaten ev sahibi olarak biraz nezaketinizi de istiyoruz. Bir, onu açıklamak isterim.

Şimdi, birkaç yanlış vardı, kayıtlara doğru geçmesi için söyleyeyim: “Her şeyi biz yaptık dediniz.” dedi, haşa demek istiyorum yani kadın hareketinde hiçbir örgüt bunu söylemez, kadın hareketi de bunu söylemez zaten. Kadınlarla beraber kadın örgütü, kadın örgütleriyle beraber feminist hareket, kadın hareketi hep hareketten bahsederiz biz, hep topluluktan bahsederiz. Dolayısıyla, burada, kadın hakları konusunda gelişmeler derken “Bunları, hep kadınlar beraber bugünlere getirdiler.” dedik ki Başkan da bunun altını çokça defa çizdi.

Başka bir şey: “Göstermelik davet, bir üstüncü bakış, üstün bakış.” dedi. Yani samimiyetle paylaştım ben burada, biz şaşkınlık duyduk, evet ve bazı tereddütlerimiz oldu, bunları da samimiyetle burada paylaştık, paylaşmayabilirdik. Burada, Tuba dışında samimiyeti için teşekkür edilen biri olmadı içimizde ama biz de samimiyetle paylaştık. İnanın, bizde samimiyetle paylaştık çünkü hakikaten şaşırdık. Söylemese miydik? Yalan mı söyleseydik? Yani bunu samimiyetle söyledik.

“Fırsat elinize geçtiğinde sizin de ne yaptığınızı biliyoruz.” dedi. Yani orada kimi, neyi kastetti? Hakikaten bu da zan altında bırakmak. Nerede, hangi güç gösterisinde bulunmuşuz dernek olarak ya da hareket olarak? Bence o da biraz sınırları aşan bir tabir oldu.

Dedi ki: “Tarihî bir durum diyorsunuz, şiddet tarihî bir durum diyorsunuz. İstanbul Sözleşmesi tarihî bir durumu nasıl ortadan kaldırı? Çelişiyorsunuz kendi söylediklerinizle.” Tutanaklara geçsin. Kölelik tarihî bir durum değil miydi? Yani yüzyıllarca süren kölelik, bir tarihî durum değil miydi? Peki, nasıl kalktı kölelik? İnsan Hakları -anlaşmalı- sözleşmesiyle kalktı yani insanlar bir araya gelip kurallar, yasalar koydular ve kalktı. İstanbul Sözleşmesi de böyle bir insan hakları sözleşmesi; böyle böyle kalkacak, böyle böyle gidecek yani insanlığın gelişimi, medeniyetin gelişimi zaten bu değil mi? Dönüp bakalım.

“Bu Komisyonun antidemokratik olduğunu söylediniz.” dedi. Ben sözlerimi tekrar etmek isterim: “Bu Komisyonun işleyişine dair, demokratik olmadığına dair eleştiriler var.” dedim. Bunu bizim görüşümüz... Biz, burada değiliz, biz bunu duyuyoruz ve aktarıyoruz. Dolayısıyla, buradaki kaygılarımızı da o şekilde aktarmış olduk.

Benim bir de çok kısa ricam olacak. Kadınlarımız, kadınlarımız... Tutanaklarda da hep vardı, bugün de çeşitli kişilerden kulağıma geldi; “kadınlarımız” dediğimizde hep şu soruyu sorasım geliyor: Kimin kadınları? Eğer kadını birey olarak, ayrı birey olarak koyuyorsak, aslında, burada, terminolojik olarak da “kadınlarımız” dediğimiz anda... “Erkeklerimiz” diyor muyuz? Demiyoruz. O zaman niye kadınlarımız...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben diyorum. Ben, siyasi jargonda sahiplenme duygusunu çok severim ve bizi tarif eden “milletvekilllerimiz” dediklerinde de rahatsızlık duymam. Milletvekilleri çok ortada ve boşta kalır, kadınlar...

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ BAŞKANI HİLAL GENÇAY -
Teşekkür ederim.

Şu an benim cevap hakkım, devam ediyorum.

Bir de “Adını bile hatalı söylediniz.” dendi. Ben okudum, bire bir okudum ama belki yanlış duyulmuş olabilir. Metni paylaştığımız zaman görürsünüz, Komisyonun adını yanlış okumadım, özellikle dikkat ettim ona da.

Ben bunları söylemiş olayım, Arkadaşım Berfu’ya da söz vereyim çünkü onun da aldığı notlar vardı. Buçukta ayrılmak zorundayız, çok özür dileriz erken çıkacağımız için.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hemen bitiyor zaten, son söz AYSİT’te. Hep beraber çıkacağız.

Buyurun Berfu Hanım.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ SAVUNUCULUK KOORDİNATÖRÜ BERFU ŞEKER TÜYSÜZ - Tamam, ben de çok kısa bir yorum yapmak istiyorum, tutanaklara da geçsin.

“Çok gergin başladı toplantı.” dendi, bizim sunumlarımız ardından ama biz gerçekten gergin bir durumdayız aslında, bunu ifade etmek istiyorum. Çünkü çok uzun bir zamandır haklarımızın teker teker elimizden alınması gibi bir tehlikeyle karşı karşıyayız, İstanbul Sözleşmesi de en son bizi travmatize eden çok önemli bir kayıp açıkçası. Bunun nedenini bir türlü anlayamıyoruz ve bu Komisyonunda neden olduğunu Filiz Hanım da sordu, biz de defalarca sorduk. Neden İstanbul Sözleşmesi’nde çekinildiğiyle ilgili herhangi bir ikna edici açıklamada bulunamıyor ki bulanabileceğini de düşünmüyoruz çünkü İstanbul Sözleşmesi tam da bugün, bu araştırma Komisyonunun konusu olan meseleyi çözmek için kadınların, devletlerin, sivil toplum örgütlerinin yıllardır biriktirdiği deneyimleri bir araya getirerek oluşturduğu bir mekanizma. Türkiye’nin de burada çok büyük bir katkısı var.

Nahide Opuz davasında, biliyorsunuz, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Türkiye’yi mahkûm etmişti çünkü Nahide Opuz’u korumadı devlet ve bunun üzerine İstanbul Sözleşmesi’nin yapım aşaması başladı. Türkiye, gerçekten, büyük bir gururla, İstanbul’da, Avrupa Konseyi Başkanı olduğu dönemde “kadına yönelik şiddete sıfır tolerans” diyerek bu sözleşmeye imza koydu. Şimdi, geldiğimiz noktada neden imzanın çekildiğini gerçekten anlamıyoruz. Aslında anlıyoruz biraz çünkü şöyle bir şey yaşıyoruz biz uzunca bir süredir: 2016’da -biliyorsunuz- boşanma olaylarının araştırılması için Meclis araştırma komisyonu kuruldu ve bu rapordan çıkan birtakım öneriler kadın haklarının aslında geriye götürülmesine yönelikti. Bunlardan bir tanesi nafakanın kısıtlanması, 6284’le ilgili birtakım öneriler de oldu burada. Kadının beyanı esastır vesaire meselesinin delile bağlanması gibi ya da boşanma davalarında arabuluculuğun getirilmesi gibi birtakım önerilerde bulunuldu ya da çocuk istismarcılarının evlilik yoluyla aklanması, meşrulaştırılması gibi öneriler. Bunların yıllar içerisinde birtakım gruplar tarafından savunuculuğunun yapıldığını görmeye başladık. Birtakım boşanmış babalar, mağdur babalar vesaire gibi gruplar çıkarak “Nafaka cinayet sebebidir.” diyecek kadar ileri giden birtakım söylemlerde bulundular. Bütün bu ayrı ayrı grupların bir taraftan da İstanbul Sözleşmesi karşıtı olduğunu gördük biz ve hepsi İstanbul Sözleşmesinden çekilmeyi savunuyorlardı. “İstanbul Sözleşmesi yaşatır.” sloganının çıkmasının sebebi de bu grupların “İstanbul Sözleşmesi öldürür.” diye “tweet” atması aslında. Bu “tweet”lerin atılmasının üzerine biz “İstanbul Sözleşmesi yaşatır.” sloganıyla çıktık çünkü İstanbul Sözleşmesi’nin esas sebebi bu. Bu grupların söylediği şey, erkeklerin ağırlığına gittiği için aslında kadınlar ile erkekleri ya da toplumsal cinsiyete dayalı eşitliği temel aldığı için İstanbul Sözleşmesi, aslında, birtakım grupların rahatsız olmasına sebep oluyor çünkü burada devam ettirilmeye çalışılan şey, aslında erkeklerin üstün olduğu, kadınların her türlü şiddet aracılığıyla bastırıldığı, ezildiği, kısıtlandığı, özgürlüğünün elinden alındığı bir dünya düzeninin devam ettirilmesi. Biz, bu yüzden gerilimliyiz, gerginiz çünkü bu grupların savunduğu şey, bugün Türkiye’de başımıza geliyor. Dolayısıyla da bizim gerginliğimiz bundandır.

Tekrar tekrar sormak istiyorum, gerçekten -bütün arkadaşlarımın da dile getirdiği gibi- İstanbul Sözleşmesi’nden neden çekildik? Bununla ilgili, biz, ikna edici bir açıklama bekliyoruz. “Bu Komisyon neden kuruldu?” sorusunu da bu yüzden soruyoruz çünkü sebepleri İstanbul Sözleşmesi’nde yazıyor ve nasıl çözüm bulunacağı da yazıyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – İstanbul Sözleşmesi’nden neden çekildiğine dair bir araştırma komisyonu kurulur, o zaman o konuşulur ama bugünkü gündemimiz kadın ve ben Komisyondaki bütün üyelerden şunu istirham ettim: Eğer siyaset yaparsanız, gelen misafirlerimizle konuyu siyasete çekerseniz kadının zamanından çalarsınız, kadına yönelik uygulanan şiddetin mücadelesinin zamanından çalarsınız. Dolayısıyla, bizim Komisyonumuzun kurulmasının bir tek amacı var, o amaç kadına yönelik şiddeti tamamen sıfıra indirebilmek, minimize etmek, mümkünse ortadan kaldırmak. Şu an gelişmiş hiçbir ülkede bu gerçekleştirilememiş vaziyette.

İstanbul Sözleşmesi’yle alakalı söylenen cümlelerde de... Arkadaşlar, 2000 yılında Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri’ni imzaladı, 197 ülke imzaladı; 2015’te Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri imzalandı 2030’a kadar 200’e yakın ülke imzaladı. Avrupa Konseyi Sözleşmesi’ni 19 ülke çekinceyle, 11 ülke imzalayıp onaylamış, Rusya ve Azerbaycan sözleşmeyi imzalamamış; 11 ülke sözleşmeyi imzalamasına rağmen İngiltere, Ukrayna, Çek Cumhuriyeti, Bulgaristan, Moldova, Macaristan, Ermenistan, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Slovakya onaylamamıştır, ayrıca gözlemci ülke statüsünde olan Amerika, Japonya, Kanada, Meksika, Vatikan sözleşmeyi imzalamamıştır, sözleşmeyi imzalayan, onaylayan 22 ülke sözleşmeye çekince koymuştur ve sizin de söylediğiniz, Polonya yakın zamanda sözleşmeden çekilme yönünde işlem başlatıyor.

Benim sizden, hepinizden istirhamım, kadın haklarının teminatı Anayasa’mız başta olmak üzere iç mevzuatımızdaki düzenlemeler teminatımızdır ve kadına yönelik şiddetle mücadeledeki net duruşumuz çeşitli sebeplerle diğer konsey ülkelerinde de tartışılan... Lütfen, bir sözleşmeye indirgmeden bu mücadele güçlü bir mücadeledir, bu mücadeleye devam etmemiz gerekir.

Teşekkür ediyorum.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ SAVUNUCULUK KOORDİNATÖRÜ BERFU ŞEKER TÜYSÜZ – Bir şey daha söyleyebilir miyim kamu-STK iş birliğiyle alakalı olarak?

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Kamu-STK iş birliğiyle alakalı, evet.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ SAVUNUCULUK KOORDİNATÖRÜ BERFU ŞEKER TÜYSÜZ - Biz 1993 yılında kurulmuş bir derneğiz, 1998’den beri de Kadın İnsan Hakları Eğitim Programı’nı yaygın bir şekilde devletle iş birliği hâlinde eskiden SHÇEK’ler varken uygulanmış bir derneğiz ve çok iyi bir projeydi aslında bu, devletle iş birliği anlamında da çok iyi bir örnekti. Fakat ne hikmetse 2010 senesine geldiğimizde. yine bizim devam eden protokolümüz askıya alındı. Kadın İnsan Hakları Eğitim Programı artık uygulanmamaya, bunun yerine aile eğitimi uygulanmaya başlandı. Biz kadın örgütleri olarak, feminist örgütler olarak kadını sürekli ailenin içerisinde eritmeye çalışan bir politik bakış açısıyla karşı karşıyayız uzun zamandır ve bunun sonucu olarak da az önce bahsettiğim bütün bu hak kayıplarına teker teker maruz kalıyoruz. Dolayısıyla buraya geldiğimizde de çok şaşırarak çünkü Şiddet Eylem Planı daha yeni oluşturulmaya başlandı, 2021-2025’in yeni toplantısı yapıldı, istişare toplantısı, oraya biz çağırılmamıştık, kendimizi zorla davet ettirdik defalarca telefon ederek, defalarca “mail” atarak.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Mücadele, mücadele...

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Evet.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ SAVUNUCULUK KOORDİNATÖRÜ BERFU ŞEKER TÜYSÜZ - Ama böyle bir mücadele olmaması gerekiyor aslında.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Peki.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ SAVUNUCULUK KOORDİNATÖRÜ BERFU ŞEKER TÜYSÜZ - Bizim orada direkt davetli konumunda olmamız gerekiyor yani böyle bir şey var.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, davetli olup da gelmeyenler var, şimdi isimlerini söylersem ayıp olacak.

Berfu Hanım, teşekkür ediyorum.

Kadının insan haklarını çok önemsiyoruz arkadaşlar. Şimdi, AYSİT'e, Serpil Hanım'a söz vermeden... Kadının eğitiminin önündeki engelleri kaldırmak için feminist derneklerinin hiç hareket etmediğine ben şahitlik ettim.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Biz de şahidiz, hiç görmedik.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Habibe Hanım, özür...

Ben yıllardır kadın çalışıyorum, aile çalışıyorum, çocuk çalışıyorum ve o gün söylediğim cümle şuydu: Kadını önce kendi içinde eşitlememiz lazım, başörtülü kadınla başı açık kadın eşit haklara sahip değil, eğitim hakkı elinden alınıyor, çalışma hakkı elinden alınıyor, seçilme hakkı elinden alınıyor, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi dâhil olmak üzere bu süreçte etkin rol almıyor ve CEDAW Raporu'na girmesi için yıllarca mücadele ettik. En sonunda CEDAW -Serpil Hanım çok iyi hatırlar- üniversitelere eğitimi soktu, zorla, çabalarla ki orada yine sivil toplum örgütlerimizin temsilcileri vardı. Yanlış hatırlamıyorsam AKDER o gün CEDAW Raporu'nu yazan arkadaşlara bunun içerisine dercetmek için mücadelesini verdi.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Fatma Benli...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, Fatma Benli.

Feminist derneklerden kadın hakları ihlal edilirken, kadının insan hakları ihlal edilirken, seçilme özgürlüğü elinden alınırken, eğitim özgürlüğü elinden alınırken hiçbirinin sesinin çıkmaması o gün de canımızı acıtmıştı.

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Ama şimdi bize konuşma hakkı vermeden...

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ SAVUNUCULUK KOORDİNATÖRÜ BERFU ŞEKER TÜYSÜZ – Haksızsınız. Feminist hareket homojen bir topluluk değildir.

MOR ÇATI KADIN SİĞİNAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Tarih saptırılıyor, bu söz lütfen kayıtlara geçsin.

KADININ İNSAN HAKLARI-YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ SAVUNUCULUK KOORDİNATÖRÜ BERFU ŞEKER TÜYSÜZ – Aynen.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Burada tarih saptrılıyor. Alanda, sahada feminist hareketin, kadınların her türlü hakkı için mücadelesini, birlikte yürütmesini hep beraber yaşadık ve bugün, aslında, alana bakarsanız kadınların zorla kapatılması, okullarından alınması ve tüm bunlarla yine beraber mücadele edeceğimize inanmakla beraber...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tamam, inanıyoruz.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – ...bu söylediklerinizi son derece haksız ve yanlış buluyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kadın insan hakları adına ortak çalışmamız lazım Meclis ve sivil toplum örgütleri.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Ortak çalışıyoruz biz. Aksine şunu yaşamıyoruz: Kadınlar tayt giydi diye öldürüldüğünde yürümek istediğimizde, biz aslında dindar kadınlarla beraber yürüyemediğimizi görüyoruz ya da mahkeme kapılarına giderseniz dindar kadınları mahkeme kapılarında kadına yönelik şiddete karşı...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bakın, yanınızda 2 tane...

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Evet ama siz söylüyorsunuz, bugün kaç defa söylendi bu, bu çok haksız bir şey. Biz sizi adalet arayışımızda yanınızda görmüyoruz orada, sahada. Burada çok güzel konuşuyoruz, yaptığınız şeyler de var, bunları da teslim edelim ama sahada da biz bunu görmedik. Ben kısa da giyebilirim, açabilirim de; buna hiç kimsenin karışmaya hakkı yok, sizin başınızı bağlamaya da.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hiç kimsenin...

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Aynı şekilde ben de korunmalıyım, öldürülmemeliyim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Serpil Hanım, AYSİT temsilcisi buyurun.

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Çok kısa şey yapacağım zaten, çok ilerledi saat.

Hacı Ahmet vekilimiz gelmeyecek mi acaba?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hacı Ahmet Bey, şu anda, Meclise gittikten sonra gelirken zorlanarak geliyor, o çok çalışkan bir adam ve konularına, derslerine iyi çalışan birisi. İnanıyorum ki şu an, Genel Kurul sürecinde toplantı da bitiyor diye gelmemiş olabilir, notlardan bakacaktır, tutanaklardan.

Buyurun.

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Öncelikle ben, Çiğdem Vekilimize cevap vermek istiyorum: “Nereden nereye geldiğimize bir baksın.” dedi ya. Nereden nereye geldiğimizi benden daha iyi hiç kimse bilemez, ben 55 yaşındayım, 4 çocuk annesiyim, 3 torun emanetçisiyiz. İstanbul Barosu bana on sekiz sene başörtülü olduğum için avukatlık ruhsatını vermedi yani biz kamudaki şiddeti en derinden yaşayan kimseleriz. Benim kızım altı sene Romanya’da tıp okudu, başörtülü olduğu için 18 yaşında Avrupa’ya göndermek zorunda kaldık. Yani nereden nereye geldiğimizi benden daha iyi kimse bilemez.

Ben bir AK PARTİ seçmeniyim hatta “yandaş” denebilecek kadar AK PARTİ’li biri olarak burada konuşuyorum bunu. 2023 seçimlerini çok önemsedğim için burada bu eleştiriyi size getiriyorum ama görüyorum ki siz bizlerden daha öfkelisiniz yani öfke bize düşer, sakinlik size düşer yani ben açıkçası vekillerimizi çok tepkisel buldum, bizi çağırdınız ama “Onu konuşamazsınız.” diyorsunuz, “Bunu konuşamazsınız.” diyorsunuz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, hiç öyle bir şey söylemedik ya.

ANADOLU’DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Mesela “şaiBELİ” dediler değil mi?

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Muğla) – Biz demedik.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Hayır, onu Filiz Hanım bize söyledi, “şaiBELİ Komisyon” dedi.

ANADOLU’DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – “Yok hükmündedir.” filan dediler ya.

Bakın, Türkiye’nin sorunu zaten bu, Türkiye’nin sorunu. Şimdi, istediğini söyler, siz onu çok gücendiğinizi ifade edebilirsiniz.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – O zaman cevabı da alır yani istediğini söyleyen, duymak istemediği cevabı da alır yani.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Muğla) – Bizde istediğimiz cevabı verebiliriz.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi, burada kurulan Komisyona...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, müsaade edin, Serpil Hanım sözlerini tamamlasın.

Buyurun.

ANADOLU’DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Türkiye’nin problemi bu, herkesin konuştuğuna karışılıyor. Mesela buraya çağrılan kurumlar eleştiriliyor, bence herkes çağrılmalı.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet.

ANADOLU’DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – TİHEK çağırılmış, ben TİHEK’in başkanının kesinlikle görüşlerinin arkasında değilim ama tabii ki çağırılacak, konuşacak, konuşmazsa sorun olur, konuşulmayan şeyler kokuşur. Yani o kurum, bu kurum çağrılmasın demek neyse öyle konuşamazsın demek de aynı şeydir. Türkiye’nin sorunu bu, herkes her şeyi konuşmalı, konuşmalıyız, birbirimize tahammül etmeliyiz.

Ben bir AK PARTİ seçmeni olarak İstanbul Sözleşmesi’ni eleştirdim diye sizin gözünüzde ne olmuş oldum, merak ediyorum yani açıkçası, o kadar tepkisel.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Öyle bir yere koymadık sizi.

ANADOLU’DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Bilmiyorum ama yani resmen konuşmacılar olarak...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bir yanlış anlaşılmaya mahal verecek bir söz olmadı.

ANADOLU’DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – ...hizaya çekildiğimiz intibası oluştu bende, inşallah yanlıştır.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Vallahi o hizaya siz çekmeye çalıştınız, yok saydınız.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Muğla) – AK PARTİ seçmeniyseniz AK PARTİ’liler...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Habibe Hanım...

Serpil Hanım, buyurun.

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Birincisi Hacı Ahmet Bey sordu, kadın kadın olduğu için mi? Evet, kadın kadın olduğu için öldürülüyor. Karısına şiddet uygulayan adamlara bir bakın -“adam” denirse tabii ki- bunlar dışarıda nasıl insanlar? Dışarıda da eğer şiddet uyguluyorsa ben derim ki: “Bu, kadına kadın olduğu için vurmuyor, bu adamın genel problemidir, kişisel kişilik problemidir.” Ama bunlar dışarıda melek gibi insanlar. Ben sahadan görüyorum, müvekkiller geliyor, diyorum ki: “Bu dışarıda nasıl?” İşte karısının boğazını sıkmış, öldürecek az daha. “Dışarıda nasıl?” diye soruyorum, “Hocam, çok melek gibidir.” diyor, öğretmeni geliyor yani bunlar eğitilmiş insanlar da. Gerçekten eve gelince... Çünkü eşini kendiyile eşit platformda görmüyor, kendisi bir üstün varlık “Biz aynı formda değiliz onlarla.” Yani biz, burada, korunaklı aileler içindeyiz, biz şiddeti ailemizde yaşamadık ama öyle aileler var ki gerçekten, çok zor durumdalar; onların hâlini görmediğimiz için anlayamıyoruz belki de ama ben şimdi sahadan gelen müvekkil hanımların anlattıklarını size burada anlatsam, örnekledirmeyi kalsam gerçekten içler acısı. Bunların hepsi eğitilmiş insanlar, çoğu eğitilmiş insanlar. Eğitilmiş hanımlar da dayak yiyorlar ve dışarıda melek gibi olan eşleri tarafından dayak yiyor bunlar ki bu sadece fiziksel şiddet; ekonomik şiddete hiç girmedik. Hepsinin maaş kartları eşlerinin elinde yani üniversite mezunu bir hanım çalışıyor, maaşını istediği gibi harcayamıyor, yani eline alamıyor; bırakın harcamayı, eline alamıyor. Bu insanların dışarıda şiddet göstergesi hiçbir davranışları yok. E, evde eşine gösteriyorsa tabii ki kadın olduğu için gösteriyor bunu. Nasıl, bir kadın çocuğunu zayıf gördüğü için dövüyorsa, bu aynı zihniyet yani “O zayıftır.” Bir kadın çocuğu da insan gibi görse dövebilir mi? Başka bir form olarak görüyorlar bunu. Biz, insan olma paydasında eşitlenmek zorundayız.

Bir de Hacı Ahmet Bey dedi ki: “Kadınlara bir kere evlilik hakkı tanınmıyor.” E, kültürel olarak bu böyle değil mi? Boşanmış hanımlar mı daha rahat evleniyor, boşanmış erkekler mi daha rahat evleniyor? Boşanmış hanımlar çocukları hemen alıyorlar zaten, çocuklar küçükse velayeti vermek istemiyorlar. Erkekler bekâr gibi, hiç evlenmemiş gibi -inanın, bir seneyi bulmuyor, beş altı ay içinde- çok rahat evlenebiliyorlar. Kadınların evlenmesi çocuklarını büyütmesine erteleniyor veya hiç evlenemiyor çünkü 2'nciye evlenen kadın... Tabii, eskiye nazaran çok daha bir gelişme var. İşte, bunun da kültürel kodlarla alakası var diye düşünüyorum. Yani ben bunu neden eleştirdi onu da anlamadım. Yani gerçekten de kültürel olarak bizim hanımlarımız 2'nciye çok zor evleniyorlar.

Bunun dışında, bir de Hacı Ahmet Bey'in konuşmamı eleştirmesi... Yani orada bile bir şiddet hissettim. Yani artık o kadar duyarlı olduk ki...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – O kadar sessiz ve sakinken...

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Evet, not alabilecek kadar dinlemiş, anlamış konuşmamı ama orada bile... Çünkü ben kadını, bir de aynı camianın insanıyız; beni çok rahat orada ezdi, ben öyle hissettim, o öyle yapmamış olabilir ama ben öyle hissettim. Yani hem de bir ilahiyat hocası, gerçekten ilginç geldi bana. İşte, bunun için şiddet bitmez bizim toplumumuzda; zihniyetler değişmediği sürece, dönüşmediği sürece bitmez.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Mesela, ben, gerçekten, samimiyetle soruyorum. Aslında bu Komisyonun en başından beri... Biz bunu nasıl değiştirmeliyiz yani nasıl değiştirebiliriz?

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Eğitimle...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Eğitimle mi...

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Bilinçlendirme çalışmaları yapılacak, bilinçlendirme çalışmaları yapılacak...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – İşte, orada sivil toplum kuruluşlarına da çok görev düşüyor, ortak bir şey çıkarmak lazım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, evet...

Buyurun Serpil Hanım.

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Yani bir de İstanbul Sözleşmesi İstanbul Sözleşmesi diyorsunuz ya, artık tamam, İstanbul Sözleşmesi'nin bittiğini anladık da 6284'le ilgili “Kurban etmeyeceğiz biz.” dediniz ya, öyle basit örnekler ama İstanbul Sözleşmesi öyle basit örneklerle kurban edildi. Onun için endişelendik yani endişelerimizi dile getirmezsek...

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Bu Komisyon da basit bir Komisyon değil ama.

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Nasıl?

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Bu Komisyon da basit bir Komisyon değil. Hani “basit” diyorsunuz ya.

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI TEMSİLCİSİ GÜLSUN KANAT DİNÇ – Demedik öyle bir şey.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, bence burada ortak paydamız insan ve ortak paydamız kadın.

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Basit bir Komisyon olarak görsek kalkıp da ta İstanbul'dan buraya niye gelelim?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tabii, evet, ayaklarınıza sağlık.

Buyurun Serpil Hanım.

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Yani sizin bu yaptığınız çalışma tekrar da olsa çok önemsiyoruz, her bir faaliyeti çok önemsiyoruz; Allah razı olsun. AK PARTİ, yirmi senedir yaptığı icraatlarla bir kadın olarak bizim başımız dik tuttu ama biz bunu...

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Elhamdulillah, sonun da olsa da bunu da söylediniz, çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Teşekkür edin diye söylemedim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çiğdem Hanım...

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Ben davet ettiğiniz için tekrar teşekkür ediyorum ama...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben arkadaşlarımız çıkmadan bir şey söylemek istiyorum.

Arkadaşlar, bu Komisyonumuzun önemi, ilk kez, Türkiye Büyük Millet Meclisinde kadın ve şiddet konuşulduğunda sadece Aile Bakanlığı davet edilmedi; bu çok önemli. Bütün bakanlarımız ve kurumlarımız en üst temsille geldiler; Milli Eğitim Bakanımıza “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Araştırma Komisyonuna sizi davet ediyoruz.” dedik ve “Hemen.” dedi. Eğitimle başladık; İçişleri, Adalet, Aile, bütün bakanlarımızı burada dinledik. Bu da bizim konuyla alakalı kapsayıcı bakış açımızın en önemli göstergesi, sizlerin de burada olması bunun en önemli göstergesi.

Ben hepimize katılımlarınız için çok teşekkür ediyorum.

Serpil Hanım, sözünüz var mıydı?

ANADOLU'DAN YERYÜZÜNE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VAKFI BAŞKANI SERPİL BALAT – Tamam, geç oldu artık, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben, hepinize katılımlarınız için teşekkür ediyorum.

Katkılarınız ve söylemek istediğiniz cümleler olduğunda da Komisyonumuzun çalışması esnasında iletebilirsiniz. Ayaklarınıza sağlık.

Komisyonu üyesi arkadaşlarıma, basın mensuplarına, uzmanlarımıza teşekkür ediyorum.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.46

